

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 EKİM 2008

Bütün Dünya

ISSN 1301-7608
192297 SAYI: 2008/10 FİYATI: 3 YTL

Tarih, Soykırım
Sanığını Yargılıyor:
"Batı, Ayağa Kalk!"

Müzelik Olan
Ulusal Gururumuz:
**"Devrim"
Otomobili**

Toplum Gönüllüleri
**Halka Umut Veriyor,
Örnek Oluyor**

Dünya İçin Tek
Kurtuluş Işığı:
Greenpeace

İstanbul'un
"Payitaht"lığı Bitti,
**Şimdi Başkent
Ankara**

**Özgürlük
savaşçısı
Rabia
artık özgür!**

Sağlıkta öncelikli kalite.

Türkiye'nin en önemli sağlık kuruluşlarınca güvenilir hizmet ve kalitenin simgesi olarak kabul edilen PAG Ltd., hastane, klinik ve laboratuvarlarımızın gereksinimlerini karşılamaya devam ediyor.

PAG Ltd.; geniş bir ürün yelpazesi, güvenilir servis anlayışı, dünyanın en büyük kuruluş ve markalarıyla her an sağlık sektörümüzün yanında.

JMS (Şırınga ve İnfüzyon Pompaları)
Burnshield (Yanık İlk Yardım Ürünleri)
Cobe (Oksijenatör ve Tubing Setleri)
Custidol (Organ Muhafaza Solüsyonu)

PAG Sağlık ve Tedavi Tesisleri Ltd. Şti

11. Sokak No: 40 / 4 06490 Bahçelievler ANKARA

Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43 Faks: (0312) 212 05 23

www.baskentholding.com.tr

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

Bütün Dünya

YEREL SÜRELİ YAYIN 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Mehmet Muhsinoğlu

Genel Koordinatör:

Gülçin Orkut

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Çiğdem Ayhan

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumluları:

Nükhet Alicikoğlu

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan),
Prof. Dr. Ahmet Mumcu,
Prof. Dr. Solmaz Doğanca,
Prof. Dr. Sevil Öksüz, Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay, Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu, Necmi Tanyolaç,
Haluk Cansın, İzmir Tolga, Alaettin Giray,
Ayhan Erten, Nuri Özakyol, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Metin Atamer, Nuray Bartoschek,
Cahit Batum, Prof. Dr. Yüksel Bozer, Sadi Bülbül,
Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gürbüz Evren,
Metin Gören, İlyas Halil, Pelin Hazar, İlker İnal,
Muzaffer İzgü, Serdar Kalkan, Özüm Larçın,
Mehmet Muhsinoğlu, Filiz Leloğlu Oskay,
Saniye Özden, Yaşar Öztürk, Erdoğan Sakman,
Songül Saydam, İzlen Şen, Cheryl Tanrıverdi,
İzmir Tolga, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,
Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,
Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sok., No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 8016 (pbx)
Faks: (0312) 234 1216

İletişim Adresi:

Mimoza 4/9, D: 1, Ataşehir, 34750, İstanbul
Tel: (0216) 456 2727 (pbx)
Faks: (0216) 456 2729

Abone Hizmetleri:

(0212) 314 0888

Dağıtım: Yaysat

Renk Ayrımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 29. 09. 2008

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından
1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi
ve Ticaret A.Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

İÇİNDEKİLER

- 7** Hak Vermenin Acı Yanı...
METE AKYOL
- 10** "Demokrasi" Çeşitlemeleri
ORHAN VELİDEDEOĞLU
- 17** Mustafa Kemal
Trablus'ta...
YAŞAR ÖZTÜRK
- 22** "Payitaht"tan Başkente
AHMET AYDEDE
- 25** Türk Pasaportu
Taşımanın Zorlukları (II)
GÜRBÜZ EVREN
- 29** Padişah Nasıl Yaşıyor,
Çevresindekiler Neler
Yapıyordu?
KONUR ERTOP
- 34** Özgürlük Savaşçısı
Rabia Artık Özgür
İZMİR TOLGA
- 39** Devşirmeler
METİN GÖREN
- 42** Sosyal Girişimciler
Umut Kapısı Aralıyor
CHERYL TANRIVERDİ
- 48** Dünyayı Kurtarmaya
Çalışan Örgüt:
Greenpeace
SENEM SENGÜL
- 57** Ernesto Rafael Guevara
de la Serna
MEHMET MUHSİNOĞLU
- 62** "Batı Medeniyeti"nin
Katliam ve Soykırım Sicili
BARIŞ TARKAN
- 68** "Müzelik Devrim"
SEMRA ATAY
- 75** Maurice Utrillo
YÜCEL AKSOY
- 80** Dünyanın En Yaşlı
Blog Yazarı
ERAY DİNÇER
- 85** Sınıfta Gülen Var
SİBEL CİLLİ
- 88** Babam İşsiz Kalmış
MUZAFFER İZGÜ

- 93** Yaşam Dün Değil,
Bugün ve Yarındır
ÖZÜM LARÇIN
- 97** Tilki Kurnazdır
ERDOĞAN SAKMAN
- 99** Kırına Uğramak
DR. MEHMET UHRİ
- 102** Çocukluk Arkadaşım
Pıtırık Kaplumbağam
ŞEBNEM ŞEN
- 110** Kötülerin Kaderi...
MEHMET ÜNVER
- 115** Sevda...
METİN ATAMER
- 117** Mars'a Giderken...
ALİ MURAT ERKORKMAZ
- 123** Her Başarının Ardında
Çileli Bir Dönem Vardır
PERİ BERKİN
- 126** Uzaklardan...
NURAY BARTOSCHEK
- 131** Başarının İlk Koşulu:
Kendine Güven Duygusu
MESUDE AKSUNGUR
- 134** Asya'nın Gecelerini Değiştiren
Aygıt: Karaoke
PELİN HAZAR
- 138** Rüzgarın Kollarındaki Bağbozumu
İZLEN ŞEN
- 143** Ayçiçeği Tarlaları
ENGİN ÜNSAL

- Sizden Bize* **8**
- İlk Dersimiz Türkçe* **15**
- Ekim SuDokuları* **84**
- Bilginizi Denetleyin* **107**
- 1001 Güzel Söz* **133**
- Mankafa Poldi* **147**

Sayfa: 126

UZAKLARDAN...

- Anne ve Babalardan* **148**
- Kareler ve Rakamlar* **152**
- Mantık Bilmecesi* **153**
- Satranç* **154**
- Bulmaca* **156**
- Ayın Kitapları* **158**
- Bir Fotograf Bin Sözcük* **160**

5 K U Ş A D A S I ÖYKÜ VE ŞİİR GÜNLERİ

ONUR KONUKLARI

Prof. Dr. Bedia AKARSU,
Prof. Dr. Cevat GERAY,
Prof. Dr. Afşar TİMUÇİN

SUNUM

Y. Bekir YURDAKUL

KATILANLAR

Zeliha AKÇAGÜNER, Zeynep ALİYE,
Erdal ATICI, Talat AVCI, Nursel DURUEL,
Suca DÜNDAR, Nuri ERKAL,
Doç. Dr. Hasan ERKEK, Sultan Su ESEN,
Mehmet GENÇ, Mehmet GÜLER,
Burhan GÜNEL, Günay GÜNER,
Ziya GÜREL, M.Arslan GÜVEN,
Prof. Dr. Sevgi İYİ, Selami KARABULUT,
Prof. Dr. Yüksel KOCADORU, Süreyya KÖLE,
Prof. Dr. Onur B. KULA, A. Zeki MUSLU,
Münevver OĞAN, Etem ORUÇ,
Dr. Ertekin ÖZCAN, Fergun ÖZELLİ,
Belma ÖZGÜN, Prof. Dr. Kaya ÖZSEZGİN,
Mucize ÖZÜNAL, A. Kadir PAKSOY,
Özlem SEZER, Osman ŞAHİN,
Aydın ŞİMŞEK, Zerrin TAŞPINAR,
Vecihi TİMUROĞLU, Zehra ÜNÜVAR,
Ece ÜRKMEZ, Mustafa VELİ,
Dr. Muhsine HELİMOĞLU YAVUZ.

Ve

Muzaffer İZGÜ

8-10 EKİM 2008

İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ

Barbaros Hayrettin Paşa Caddesi Bozkurt Sokak No:5 KUŞADASI

Saat: 10.00 - 17.30

Bütün Dünya **DAN SİZE**
 Mete Akyol

HAK VERMENİN ACI YANI...

Cephede, yanınızdaki arkadaşınızın “Benden buraya kadar” dedikten sonra önce tüfeğini, sonra da kendini yere bırakıp, “sizi yalnız koması”ndan farklı olmayan bir olay yaşadık geçen ay.

Yazarımız Ali Naili Erdem, geçen ay kırgın bir sesle “Benden buraya kadar” dedi ve sonra da bu gönülsüz kararıyla, Bütün Dünya’daki gönüllü görevini bıraktı.

Onun bu kararının yarattığı beynsel sancımızın ve yüreksel acımızın ne denli uzun bir sürede kabuk bağlayabileceğinin hesabını yaptığımız sırada, bu kez kararının nedenini de duyduk ve...

Bütün Dünya’da yıllardır onunla birlikte çalışan biz tüm arkadaşları, yüreklerimizden birer parçamız koparılmış gibi olduk.

“Değmiyormuş demek ki” diyordu Ali Naili Erdem. “Kimseler bir şey anlamak istemedikçe, kimseler neyin gerçekte ne olduğunu öğrenmek istemedikçe, tüm emekler boş, tüm çabalar boşunaymış, meğer...”

Ve üzgün bir ifadeyle sürdürüyordu sözlerini:

“Üniversitede tutuşmaya başlamıştı ‘Milletle hizmet aşkım’” diyordu. “Henüz çiçeği burnunda bir

avukat olduğumda ise, tüm benliğimi alev alev sarmıştı bu aşk. Beni ona en kısa sürede kavuşturabilecek en kısa yol, politika idi.”

Rahmetli babası, oğlunun bu kararını öğrenince babaca bir uyarıda bulunmuş:

“Çok nankördür politika, oğlum” demiş. “Hizmet aşkıyla çalışır, çabalarsın, sonunda bakarsın, kimsese bir şeyler anlatamamışsın.”

Sonra da, “Ne kadar da haklıymış rahmetli babam” diyerek, merhum babasından kalan “kulağındaki küpe”sini yineliyordu:

“Atatürk bile anlatmak istediklerini anlatamadı bu millete...”

Baba uyarısını dinlemeyip girdiği politikada, özellikle Çalışma Bakanlığı ve özellikle Milli Eğitim Bakanlığı görevlerinde, “Gençlik aşkı millete hizmet”le kavuşan Ali Naili Erdem, bu aşkıyla son kez, Bütün Dünya’da birlikteydi.

Onun geçen ay, kırgın bir sesle “Benden buraya kadar” diyerek silahını ve cephesini bırakmasından duyumsadığımız üzüntümüz, “bizi yalnız koması”ndandır ama... Yüreklerimizden birer parça koparılmış gibi olmamızın nedeni ise onun, “baba küpesi”ni anımsaması ve merhum babasına hak verdiği bir ortamın varlığıdır. •

SİZDEN BİZE MEKTUPLAR BİZDEN SİZE YANITLAR

Bütün Dünya, Mimoza 4/9, D: 1, Ataşebir, 34750, İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr Faks: 0216-456 2729

Sayın Ali Naili Erdem, şu an elimde “Bütün Dünya” dergisi var ve ben İslam dinini seven bir kişi olarak oruçluyum. Aynı zamanda ulu önder Atatürk’e yürekten bağlı laik, demokratik Türkiye Cumhuriyeti için canımı verecek kadar seven birisiyim.

Asla din, ırk ayrımı yapmadan birlik ve beraberlik içinde yaşamalıyız, arkamızdan kuyumuzu kazanlara bunu göstermeliyiz. Başka Türkiye olmadığına göre gidecek yerimiz de yok. Bunun için hep beraber oyunlara gelmeden bütünleşip beraber olalım ve ülkemize sahip çıkalım.

Yazdıklarınız o kadar hoşuma gidip hislerime derman oldu ki, elimde olmadan bu yazıyı yazma ihtiyacı duydum. Umarım derginizi ve yazınızı milyonlarca kişi okuyordur. Sizin gibi aydınlarımız olduğu için gurur duyuyorum ve “Bütün Dünya” dergisinde emeği geçen

herkese hürmetlerimi yolluyorum, esen kalın.

**Nuran Akdoğan,
Bursa.**

Merhabalar Nuray Hanım, yaşamın gerçek değerini, unutulmaya mahkum etmek için, teknoloji elinden geleni şuuruz bir şekilde yapıyor. Geleceğimizi daha rahat, daha kolay, daha zahmetsiz, bir düğmeye basarak bütün işlerimizi halletme yolunda sanki oy birliği ile karar almışlar gibi, durmadan yeni teknolojik malzemeler üretiyorlar. Bu ürettiklerini bizlere dayata dayata gerçek yaşamın değerleri yavaş yavaş bir sis perdesinin arkasından kaybolup, ebediyen geri dönmek üzere uçup gidecek. O zaman insanoğlu için çok geç olacak.

Ne yazık ki herkese, yatına binip mavi düşün peşinden koşma şansı verilmedi. Olsun, biz de şansımızı Mevlana’da ararız, hoşgörülü olmak için o bize yeter de

artar bile... Yeniden okyanuslara yelken açmamızda yardımcı olur. Albert Einstein ne demiş, “Hayal gücü bilgiden daha önemlidir.”

Bütün sandığınız, sandığınız gibi olsun dileğiyle sevgi ve saygılar.
Asuman Tavacı.

YAZARIMIZIN YANITI:

Merhabalar Asuman Hanım, bir yandan teknolojinin yaşıntımıza sağladığı kolaylıklardan yararlanırken, öte yandan sizin de vurguladığınız gibi gerçek yaşamın değerlerinden uzaklaşmak için dengeyi sağlamaya çalışıyoruz. Sandıklarımızda yıllar önce yazılmış mektuplar hâlâ dururken, telefonumuza kaydettiğimiz tüm numaralar bir anda uçup gidince “Eyvah, şimdi ne yapacağım?” diyoruz panik içinde...

Sokaklarda ne ağaçlara tırmanan çocuklar var ne de yeşil oyun alanları... Yan yana gelince birbirleriyle ne konuşacağını bilemeyen gençler yarım saat önce ayrıldıkları arkadaşlarıyla “messenger”da karşılaşınca bizim anlamadığımız bir dille saatlerce konuşuyorlar.

Ben bunları teknolojinin etkileri olarak tanımlıyorum. Yani ne teknolojisiz ne de tamamen teknolojiye bağımlı yaşamak. Sanırım, en güzeli, insansal değerlerimizi yitirmeden, dengeyi sağlayabilmek.

Ağabeyimin mavi düşünce gelince, yıllarca çevresindeki

herkes bu düşün hayalden öteye gidemeyeceğine inanırken, o tüm olumsuz sözlerle kulaklarını tıkadı ve çalışmaya devam etti. Kısacası sizin de yazdığınız gibi hayallerinden vazgeçmediği için düşünüyü gerçekleştirebildi. Asla vazgeçmeyeceğiniz hayallerinizin olması dileğiyle sevgi, selam ve saygılarımla,

Nuray Bartoschek

“Bütün Dünya” dergisini sürekli alıyorum ve okumaktan büyük bir zevk duyuyorum. Nedeni ise bana geçmişten yani küçüklüğümden bir şeyler veriyor olması. Günümüzde geçmişimizi hatırlatacak ve yaşatacak çok anı var. Sizlere bu anılarımızı yaşattığınız için çok teşekkür ederim. Saygılarımla,

**Serkan Saatçi,
Karşıyaka, İzmir.**

Böyle hayat dolu bir dergi hazırlamış olduğunuz için sizlere teşekkür ediyorum. Dergimizin çıkışını her ay sabırsızlıkla bekliyorum ve Nuray Bartoschek Hanım’ın hayat dolu yazılarını çok beğeniyorum.

**Abdülkadir İspir,
Erzurum.**

Keşke okuyucular arasında bir kampanya başlatıp Anadolu’daki köy okullarına da bu dergiyi ulaştırabilsek. Saygılarımla,

**Şeref Erzen,
Lefkoşa, KKTC.**

TÜRK DİLİ
Orhan Velidedeoğlu

“Demokrasi” Çesitlemeleri

Demokrasi sözcüğü üzerinde “Türk Dili” açısından duracak, onun kökenine eğilecek değilim. Demokrasi kavramına, çeşitli anılardan, yazılardan alıntılarla yapacağım ‘nokta vuruş’larla değineceğim.

Mustafa Ekmekçi, okuru ve dostu Turan Örs’ün İsmet Paşa’yla ilgili bir anısını yazısına şöyle aktarmıştı:

“1968 yılı Ağustos ayı içindeydi. Bir gün yakın akrabam, CHP İstanbul İl Başkanı Tacettin Özgüder: *Akşam saat 17.00 sularında İsmet Paşa bize gelecek, sen de gel*, dedi.

“Saat tam 17.00’de Paşa geldi. (...) O sıralarda öğrenci olayları vardı. Demokrasi bunalımlı günler geçiriyordu. Konu, demokrasi-den açılınca İsmet Paşa, *Size bir anımı anlatayım* dedi.

“1943 yılı Aralık ayı, İsmet Paşa Kahire’ye çağrılıdır. Orada beylik görüşmeler biter. Bir gün Başkan Franklin Roosevelt, Paşa’yı çağırır, özel olarak görüşme-

ye başlarlar. Roosevelt, Paşa’nın düşüncelerini öğrenmek ister.

“İsmet Paşa da savaşın müttefiklerce kazanılacağını söyler ve *Savaştan sonra Batı demokrasisini ülkemizde uygulayacağız*, der. Roosevelt bunu duyunca: ‘Paşa, sakın bu işe girişme, bu iş ancak Batı’da olur, Doğu’da olmaz, der.

“İsmet Paşa anlatırken Tacettin Özgüder sorar: Paşam, siz mi haklı çıktınız, Roosevelt mi?..

“Paşa bu soruya çok içerler...” Ekmekçi, yazısını şu kişisel görüşüyle sonlandırır:

“Amerika hep böyledir. Amerikan yöneticileri demokrasi-nin Doğu ülkelerinde olamayacağına inanmışlar, demokrasi-leri değil, cuntaları desteklemeyi yeğlemişlerdir.” (Cumhuriyet, 8 Mart 1987)

Emekli Elçi Yavuz Gör anlatıyor:

“1950 genel seçimlerinden birkaç ay önce, deneyimli 5-6 ‘Hariciyecî’ ile birlikte bir toplantıda bulundum. Çoğu, yaklaşmakta olan ‘demokrasi’ sürecine umutla

bakıyorlardı. İçlerinden, genellikle pek az konuşan bir meslektaş, *Söyleyeceğim şeylerin gerçekleşmesini diliyorum. Ama düşünüyorum ki demokrasi, Mustafa Kemal’in bizim toplumumuza, Osmanlı’nın kalıtı olan toplumumuza enjekte etmeye muvaffak olduğu bir voronov aşısı’dır.[*] Zaman geçtikçe bunun etkisi azalacak; yine eski tas, eski hamam... Demokrasi yolundayız, ama genlerimiz acaba buna yatkın mı?* dedi. (Cumhuriyet, Ekim 1995)

İsmet İnönü, 1950 seçimleri sonrası yönetimi Demokrat Parti’ye devreder. Adı “Demokrat” olan partinin iktidara gelmesiyle birlikte ülkeye de **demokrasi** değil ama **demirkraşi** gelir...(!) Köşe başında iki şişe şarabı deviren halktan bazı kişiler, gecenin ileri saatlerinde Atatürk Bulvarı’nda, Kızılay meydanında nara atıp çevreyi tedirgin ettiklerinde kendilerini uyaranlara “Demokrasi var, size ne!” derler...

TBMM’nin 1950’deki yasama dönemi, Ulus’taki 2. binasında, Demokrat Parti’nin ezici çoğunluğu ile başlar. Ankara’ya gelen milletvekilleri çevredeki otellere yerleşirler. Bu milletvekillerinden biri de Ulus’ta, Atatürk Bulvarı üzerinde, Merkez Bankası’nın karşısındaki Park otelde kalmakta ve her sabah ayağında şıpıdık terlik, sırtında çizgili pijamasıyla bulvarın karşı tarafına geçip Merkez Bankası’nın yakınındaki Kar-

piç lokantasına kahvaltıya gider. Karpiç, o günlerin Ankarasının en gözde tek lokantasıydı ve çok üst düzeyde kişiler orada yemek yerdi. DP’li bu milletvekili, bir sabah yine otelden çıkıp tam bulvarı geçerken Ulus gazetesi muhabirinin objektifine yakalanır ve ertesi gün gazeteye başlık olur. Gazetecinin sorularına karşı Milletvekilinin verdiği yanıt ilginçtir: Biz memleketi demokrasi getirdik, istediğim yerde istediğim kılıkta oturur yemek yerim, size ne?..

Sandığa dayanan rejimin “demokrasi” olmadığını, oy çoklğundan başka koşulların da olması gerektiğini düşünemeyen Demokrat Başbakan da, ezici çoğunluğun hoşluğuyla, TBMM kürsüsünden haykırır: “Siz isterseniz şeriatı bile getirirsiniz!..” Demokrat Başbakan hızını alamaz, bir başka gün söylediği “Odonu aday göstersem milletvekili seçtiririm!” sözünü ünlenir...

Otomotiv Sanayisi Derneği Sekreteri Ercan Tezer, kendisiyle yapılan bir söyleşide şöyle der: “Trafik de bir çeşit demokrasi provasıdır. Trafikte can ve mal güvenliği kolektif paylaşımla gerçekleştirilir. Demokratik ülkelerde daha az trafik kazası olması onların demokrasi anlayışlarının sonucudur. Avrupa’dan araçla doğuya doğru yol alırsanız bu farkı kademe kademe hissedersiniz.” (Hürriyet 60. yıl eki, 1 Mayıs 2008)

Başbakan Tansu Çiller 8 Ocak 1995 tarihli basın toplantısında “Halkımıza daha fazla demokrasi vermek istiyoruz” demişti.

Bu nasıl bir demokrasidir ki, siyasi iktidar onu kasasında saklar, yeri geldikçe halkın ağzına bir parmak bal –pardon demokrasi– çalar, oy karşılığı: “Ne kadar oy, o kadar demokrasi” mi, demek istenir? Devlet kasasından halka torba torba nohut, fasulye, pirinç ya da çuvalarla kömür dağıtılır gibi...

İlhan Selçuk’un demokraside bakışı gerçekçi:

“Demokrasinin anayurdu Avrupa’dır. Peki, bu olay nasıl gerçekleşti?.. Şu sözcüklerin altını çizelim: *Rönesans... Reform... Hümanizma... Aydınlanma...*

“Avrupa, bu aşamalardan geçerek çağdaş demokrasiye ulaştı; demokrasinin altyapısında ağırlıklı iki olgu var: *Aydınlanma... Sanayileşme...*

“1923’te Türkiye Cumhuriyetinde ne aydınlanma kültürünü benimsemiş bir toplum vardı; ne de sanayi devrimiyle güçlenen burjuva sınıfı oluşmuştu. Asker-sivil-aydın öncülüğünde ve Türkiye’nin kendine özgü koşullarında *demokratik-devrim*’i yürütmek tek çıkar yoldu.” (Cumhuriyet, 11 Temmuz 1997)

“Aydınlanma’nın ilk ışıklarından birini oluşturan Galileo, kilise-

nin dinci otoritesini kırarak, aklın ve bilimin yolunu açmıştır. Bu yolun demokrasiye ulaştığını bilmeyen kişi eksik kalmış demektir.” (Cumhuriyet, 19 Ağustos 2008)

Hüsnü A. Göksel, bir yazısında ne güzel söyler:

“Demokrasi bir ahlak sorunudur. Ahlaksız adam demokrasiyi içine sindiremez. Demokrasi bir fazilettir. Erdemsiz adam demokrat olamaz. Demokrasi ciddi bir iştir. Ciddiyetten uzak olan demokrat olamaz.

“Demokrasi onurlu yaşama sanatıdır. Onurumun kırıldığını duyuyorum. Demokrasi, hoyrat ayaklar altında kolayca ezilen narin bir çiçektir. Eziklik duyuyorum.

“Bugün *Türk aydını*’nın görevi bu rüzgârın önünde savrulan kişilerle uğraşmak değil, onları bu konuma getiren gücün kaynağını bulmaya yönelmek olmalıdır. Sartre, *Umut eylemin çıkış noktasıdır*, demiş: Gücümüz umudumuzdur.” (Cumhuriyet, 30 Haziran 1990)

Eğitimciler de demokrasi ve eğitimi konusu üzerinde önemle dururlar. Doç. Dr. Savaş Büyükkaragöz de “İlkokul Programı ve Demokrasi Eğitimi” başlıklı yazısında şöyle der:

“Topluma uyum sağlamada ve kişilik gelişiminde eğitim kurumlarının çok önemli bir rolü vardır. 6-14 yaş çocuklarının devam etmek zorunda olduğu ilköğretim birinci

kademesinde uygulanan ilkokul programının, öğrencilere bilgi, beceri, değer duygusu, alışkanlık ve *demokratik tutum* kazandırma yönünden etkinliğinin bilinmesi büyük bir önem arz etmektedir.

“İlköğretim okulları *demokratik ortam* içinde, çocuklarda işbirliği, paylaşma ve katılmayı gerçekleştirmek için çeşitli faaliyetler içinde bulunmak zorundadır.”

TBMM’de X, XI ve I. dönemler Tunceli milletvekili olarak bulunan Öğretmen Fethi Ülkü’den dinlemiştim.

1950’lerin başlarında, yabancı dillerini geliştirmek için Paris’e gönderilen birkaç genç Fransızca öğretmeninden biri Fethi Bey’dir. O yıllarda (1944-1956) Türkiye’nin Paris Büyükelçisi Numan Menemencioğlu’dur.

Menemencioğlu bir gün kültür ataşeliği aracılığıyla Fethi öğretmeni çağırır ve der ki “Bir Fransız bayan sosyolog geldi bana, Türk çocuklarının oynadığı oyunlara ilişkin bilgi istedi. Yaşım gereği bunların çoğunu unuttum. Sizler gençsiniz, daha iyi anımsarsınız, lütfen bu bayan ile görüşünüz.”

Fethi Bey ve arkadaşları bu sosyolog ile tanışır: Yetmiş küsur milletin çocuk oyunlarına ilişkin bilgi sağlamış olan bayan, yedi göbek önce Türkiye’den göç etmiş bir aileden olduğunu, kendisini Türk soyundan kabul ettiği

için araştırmasında Türk çocuklarının oyunlarına daha geniş bir yer vermek istediğini söyleyerek sorularına başlar. Fethi Bey, bildiği bütün oyunları anlatır; ama hangi oyunu anlatsa bayan “Peki, arada mızıkçılık yapan olursa nasıl çözümleniyor, bir yaptırım var mı, bunu uygulayacak bir hakem var mı” diye sorar. “Cirit oyunu dışında hiç birinde hakem yoktur. Bu oyunda cirit atıldığında yaralanma olabilir; ama bu kasıtlı değil, oyun gereğidir, hakemler değerlendirir” der.

Sonunda sosyolog bayan araştırmasının amacını şöyle açıklar: “Bütün dünya ulusları demokrasiye gönül verdiler. Çoğu, demokrasinin ne olduğunu bile bilmeden buna özendi. Ben bir tanıya varmak istiyorum. Gözlemlerime göre, çocukken oyunlarını hakemli oynamaya alışmış ülke insanları, hakem gerektiren davranışlara daha kolay uyum sağlıyor, kişilik haklarına daha saygılı oluyor, dolayısıyla da demokrasiyi kolaylıkla benimsiyorlar.

“Orneğin, İngiltere kaynaklı ayaktopu oyununda bir hakemin bulunması, o ülkede demokrasinin gelişmesinin bir göstergesidir. Onun dışındaki ülkeler sadece ‘demokrasicilik’ oynuyorlar.”

Fethi Bey anısını şöyle bağlamıştı: O zaman Türkiye’yi ve oyunlarımızı; neden birbirimizle kolay kaynaşamadığımızı; niçin

bir kooperatifi, bir şirketi devamlı yürütemediğimizi anlamış oldum. Türkiye'ye döndükten sonra eğitimle ilgili bütün toplantılarda bu konuyu anlatmaya çalıştım ve eğitimcilerimizden çocuklarımıza hakemli oyunlar bulup oynamalarını önerdim..."

Elimde geçen aylarda yayımlanmış bir gazete kesiği var. Erzurum Kültür Müdürlüğü kurs açıp topaç, çelikçomak, koza, kıztaklası, birdirbir, uzuneşek gibi kaybolmaya yüz tutmuş oyunları çocuklara öğretmeye karar vermiş. Erzurum Kültür ve Turizm Müdürü, "Çocuklar günün büyük bir bölümünü bilgisayar ve televizyon başında geçiriyorlar. Onların daha sağlıklı yaşamalarını sağlamak ve kültürel yozlaşmalarının önüne geçmek için folklor araştırmacılarımızla bu oyunların kurallarını belirleme çalışmaları yapıyoruz" diyor.

Acaba, folklor araştırmacıları bu oyunları, Fethi Ülkü öğretmenin özlemini gerçekleştirecek biçimde, hakemli oyunlar haline getiremezler mi?

Bilmem, demokrasi anlayışımızı hızlandırmaya katkısı olur mu?..

Hani, Melih Cevdet Anday yazmıştı ya (Hürriyet, 11 Ocak 1995): "Ülkemizde çok partili seçim yolunu açan İsmet İnönü, bir gün yakın dostlarından birine, *Ne dersin, bu işe yüz yılda alışabilir miyiz?*" demiş" de...•

[*]"Sergei Voronon (1866-1951), Rus kökenli bir Fransız (geriatri) araştırmacısı. 1920'li yıllarda bir 'gençlik aşısı' keşfetmiş ya da öyle sanılmış; sonradan, beklenen sonuçları vermediği anlaşılmış..."•

OrhanVelidedeoglu@butundunya.com.tr

Bir gazeteci, akıl hastalığı kliniğini gezerken delilerin bahçedeki havuza atladıklarını gördü ve başbekime dönerek "Mükemmel" dedi. "Hastalarınızın her türlü gereksinimini karşıladığınızı görüyorum."

Başbekim gazeteciye teşekkür ettikten sonra sözlerine devam etti: "Siz bir de su doldurabildiğimiz zaman gelin de görün!"

Havuzun boş olduğunu öğrenen gazeteci dehşet içinde trampenin altına koştu ve heyecanla atlamaya hazırlanan deliye atlamamasını, havuzun içinde su olmadığını söyledi.

Hasta, gazeteciye gayet sakin yanıt verdi:

"Zararı yok!" dedi. "Zaten ben de yüzme bilmiyorum!"•

İLK DERSİMİZ TÜRKÇE

Saniye Özden

Sözcük bilginizi denetledikten sonra, doğru yanıtlar için 16'ncı sayfamıza bakınız

1. aceze (arapça) –

- a) sadaka b) yardım
- c) hibe ç) acizler

2. bâb (arapça) –

- a) pencere b) kapı
- c) sofa ç) koridor

3. cenân (arapça) –

- a) yürek b) sevgili
- c) nişanlı ç) dul

4. daktiloskopi (yunanca) –

- a) daktilo ile yazmak
- b) sekretere dikte etmek
- c) suçluyu parmak izinden tanıma ç) daktilonun parçası

5. çüst (farsça) –

- a) tembel b) çevik
- c) köşe ç) daire

6. nâdân (farsça) –

- a) cahil b) nankör
- c) hayırsız ç) vefasız

7. dansör (fransızca) –

- a) kan bağıslayan
- b) kan bağıslanan
- c) mesleği dans olan kadın
- ç) mesleği dans olan erkek

8. dâr-ül-fünûn (arapça) –

- a) sığınma yeri b) üniversite
- c) konservatuar
- ç) savaş alanı

9. davya (fransızca) –

- a) testere b) tavla
- c) dişçi kerpeteni ç) zımpara

10. eb'âd (arapça) –

- a) en ve boy b) bâtil
- c) ilelebet ç) sülâle

11. fütüvvet (arapça) –

- a) fethetmek b) güreşmek
- c) gençlik ç) ihtiyarlık

12. gabari (fransızca) –

- a) yükün genişliği
- b) yükün yüksekliği
- c) sıvı yük ağırlığı
- ç) katı yük ağırlığı

13. hacle (arapça) –

- a) soyunma odası
- b) bekleme odası c) lohusa odası ç) gelin odası

14. ictinâb (arapça) –

- a) katılma b) çekimser
- c) sakınma ç) onama

İLK DERSİMİZ TÜRKÇE YANITLAR

15'inci sayfamızda yer alan sözcüklerin doğru karşılıkları

1. aceze (arapça) –
ç) acizler.	8. dâr-ül-fünûn (arapça) –
b) üniversite.
2. bâb (arapça) –
b) kapı.	9. davya (fransızca) –
c) dişçi kerpeteni.
3. cenân (arapça) –
a) yürek.	10. eb'âd (arapça) –
a) en ve boy.
4. daktiloskopi (yunanca) –
c) suçluyu parmak izinden tanıma.	11. fütüvvet (arapça) –
c) gençlik.
5. çüst (farsça) –
b) çevik.	12. gabari (fransızca) –
b) yükün yüksekliği.
6. nâdân (farsça) –
a) cahil.	13. hacle (arapça) –
ç) gelin odası.
7. dansör (fransızca) –
ç) mesleği dans olan erkek.	14. ictinâb (arapça) –
c) sakınma.

Paranı ver, selam ver, gönlünü ver, canını ver ama... Gizini verme. Günlerini say, servetini say, büyüklerini say ama... Yerinde sayma. Eşini beğen, işini beğen, arkadaşını beğen ama... Kendini beğenme. Emek ver, kulak ver, bilgi ver ama... Hiçbir zaman boş verme. Fidan büyüt, yoksul doyur, çocuk besle ama... Kin besleme. Davet et, bayret et, affet ama... İhanet etme. Satıcı ol, alıcı ol, kalıcı ol, bulucu ol ama... Bölücü olma. Elini aç, gözünü aç, karpını aç ama... Ağzını açma. Zulmü devir, nefsi devir ama... Çam devirme. Rakibini geç, sınıfını geç ama... Gülüp geçme. İtil, atıl ama... Satılma. •

YAKIN TARİHİMİZ Yaşar Öztürk

MUSTAFA KEMAL TRABLUS'TA...

Osmanlı'nın parçalanma, bölünme sürecinin sürmesini planlayan "Büyük Devletler" olarak adlandırılan İngiltere, Fransa, Avusturya-Macaristan, Almanya ve Rusya dışında artıklarından pay kapma niyetinde bir ülke daha vardı: İtalya. "Kaygıyla umut, hırsıyla tatmin edilmemiş istekler arasında kalmış" bir ülke olan İtalya, Büyük Devletler'in en zayıf üyesiydi ve bu nedenle Osmanlı'yla savaş meydanında değil, barış masasında uzlaşması gerekiyordu. İtalya, bir bardak suda fırtına kopmasını ya da oldu bitti anını bekliyordu.

"Bıkıp usanmadan diplomatik kartlardan evler yapmaya çalışan" İtalyan dışişleri bakanı boş durmuyordu. Osmanlı'ya karşı onun toprak bütünlüğünü savunan yüzünü gösterirken, öteki yüzü avdan payına düşen parçanın peşindeydi.

1856 Paris Barış Konferansı'n-

da, Büyük Devletler, Osmanlı'nın toprak bütünlüğünü garanti etti; ama 1908'e gelince bu kağıt üzerinde kaldı.

Kuzey'den Rusya Kars, Ardahan ve Batum'u, Avusturya-Macaristan Balkanlar'ı, Fransa Tunus'u, İngiltere ise Rusya'nın daha fazla ilerlemesini engellemek için uzattığı dostluk eliyle (!) Mısır'ı ve Kıbrıs'ı işgal etti.

Azinlıkların ve öteki kesimlerin koruyuculuğu için yarışan devletlerle boğuşan Osmanlı'nın baş etmek zorunda kaldığı gerçek sorun, yabancı yatırımlardı. Dış borç çığ gibi katlanıyordu. 1874'de devletin gelirinin yüzde 44'ü borç ödemeye giderken 1907'e gelindiğinde devlet gelirinin yüzde 31'i borçlara değil, borçların faizini ödemeye ayrılmıştı. Borç batağındaki Osmanlı'ya uzanan eller, onu kurtarmak için değil, ondan ne koparabileceklerinin peşindeydi.

İtalya "barışçı sızma" planları

yapıyordu. Savaş dışı yollardan sızmalarla Osmanlı ile İtalya arasındaki kriz başladı ve bu sonunda düşmanlığa dönüştü.

Banco di Roma İtalyan Hükümeti'nin "barışçı yollarla sızma"yı kullanması, politikası için seçtiği bir araçtı. Libya'ya, savaşa gerek kalmadan, aşama aşama el koymayı hedefliyordu. Önce vahşi rekabet kurallarını uygulayarak tüm işletmeleri ele geçirmeye girişti. Bu yalnızca Osmanlı'nın değil, Araplar'ın, Maltalı, Rum ve Yahudi tüccarların da nefretini uyandırdı. En büyük çabası ise geniş araziler satın almak oldu. İtalyan basını üzerinde oldukça etkili gücü olan Banco di Roma, Libya'daki basını da yanına çekmek için ilginç yöntemler kullandı.

Libya göz göre göre Osmanlı'nın avuçlarından ıslak bir sabun gibi kayarken, Mustafa Kemal'in eleştirilerini, uyarılarını dikkate almak yerine savunmaya, saldırıya geçenler onu ülkenin siyasi anlamda kalbi olan Selanik'ten uzaklaştırmak istediler. Ona danışmadan kendisini Trablusgarp'a göndermeyi kararlaştırdılar. Böylece hem yaklaşmakta olan İttihat ve Terakki Cemiyeti kongresine katılması önlenecek hem de Trablusgarp'ta yok edilecekti.

Mustafa Kemal'in bindiği gemi Trablusgarp'a demirledi. Rıhtım yoktu. Bir kayıkçı onu kıyıya götürdü.

İstanbul'da yöneticiler, "Böyle gelmiş, böyle gider" diyorlardı. Öncekiler gibi Mustafa Kemal'in de burada kafasını kuma gömüp olup bitenlere kayıtsız kalacağı sanılıyordu. Yanıldıklarını çok kısa zamanda gördüler. Kenti ve bölgeyi avuç içine alan belediye başkanının tüm karışıklıkların başı olduğunu anlayan Mustafa Kemal, "Getirin bana bu Hasune Paşa'yı!" buyruğunu verdi. Bu emir karşısında şaşırان askerler büyük bir nezaketle "dokunulmaz" zırhlı belediye başkanını istemeden Mustafa Kemal'in karşısına çıkardılar.

Mustafa Kemal asi belediye başkanıyla uygun bir biçimde görüştü. Namus sözü aldıktan sonra serbest bıraktı. Çok geçmeden gelen, Trablusgarp ve çevresindeki aşiretler birleşip gece kenti basıp Mustafa Kemal'i öldürecekler bilgisi herkesi telaşlandırdı.

Haberi getiren polis müdürü, bölge komutanına bir şey yapmayacaklarını, hedeflerinin Mustafa Kemal olduğunu söyleyince, Mustafa Kemal, "Siz kendinizi koruyun" dedi. "Bana bir şey olmaz!"

Mustafa Kemal bölge komutanına dönerek, "Bu adam onlardandır, fakat bırakınız öyle olsun!" dedi.

Aşiretler kenti işgal edip bir camide toplandı. Mustafa Kemal yanına çok iyi Arapça bilen ya-

verini aldı ve camiye gitti. Kalabalığı yararak, "Sizi yönetenler neredeyse, beni hemen oraya götürünüz!" diye emretti.

Mustafa Kemal odaya girer girmez kapıyı kapattı. Odada bulunanları görünce gözlerine inanamadı. Odadaki insanlar Osmanlı Devleti'nin hizmetinde nahiye müdürlüğü, kaymakamlık ya da mutasarrıflık yapan, ama kendi çıkarlarını kollayanlardı. Ağacın çürüğü içindeydi. Mustafa Kemal onların gözlerinin içine bakarak, "Siz kimsiniz? Ne yapmak istiyorsunuz?" diye haykırdı.

Odadakiler, Mustafa Kemal'in orduyla gelip kendilerini kuşattığını sandıkları için korkuya kapıldılar. Osmanlı'nın temsilcisi, nahiye müdürü, kaymakam, mutasarrıf olduklarını vurgulayarak

kendilerini tanıttılar. 1908 Devrimi ile çıkarlarının sıfıra indiğini vurgulayıp "İstedığımız şey çıkarımızın sıfır olmamasıdır!" dediler.

Daha sonra Mustafa Kemal eylemin başını çeken şeyhle görüştü. Şeyh ona, "Sen kimsin, yetkin nedir?" diye sordu. Mustafa Kemal de cebinden yetki belgesini çıkarıp gösterdi. Şeyh de cebinden o belgenin aynısı olan üç belgeyi uzattı. Kendisine değersiz bir belge verilip aldatıldığını anlayan Mustafa Kemal, "Buyrun, belgeyi yırtabilirsiniz" dedi. "Ben belgeye gereksinimi olmayan, buraya seninle konuşmak için belgesiz gelen bir adamım."

Görevini tamamlayıp geri dö-

neceği sırada ünü kısa zamanda yayılan Mustafa Kemal, Bingazi'nden bir mektup aldı:

“Buraya uğramadan gitmel!”

Bingazi'de Mustafa Kemal'i geleceğini duyan insanlar karşıladı. Konaklayacağı otelin salonunda otururlarken, Bingazi komiseri telaşla içeri girdi, heyecanlı bir sesle “Şeyh Mansur Hazretleri teşrif ediyorlar!” dedi.

Bingazi'ye gelmeden bilgilenen Mustafa Kemal, Şeyh Mansur'un yörede kral gibi olduğunu, devlet daireleri, polis ve jandarmayı ve yöredeki alayı avucunun içine aldığını öğrenmişti. Yetkililer el pençe divan durup kapıda şeyhi bekliyordu.

Mustafa Kemal'e gördükleri yetmişti. Mustafa Kemal şeyh geldiği için kalkmadığı gibi, ona oturması için yer de göstermedi. Gözlerini dikerek, “Şeyh Mansur, sen hiç sıkılmaz mısın?” diye sordu. “Buradaki devlet örgütünü kendi hüküm ve iradene bağlayacağını zannederek bir takım cüretkârlıklarda bulunuyorsun. Bu küstahlığının derecesini anlamıyor musun? Ben sana haddini bildireceğim!”

Herkes donup kalmıştı. Şeyh salonu terk ederken yetkilileri bir korku ve telaş aldı.

Bayram yaklaşıyordu. Mustafa Kemal bölge komutanından tüm askerleri biraraya toplamasını, onlarla baştan sona görüşmek istediğini söyledi:

“Arkadaşlar sizi kutlarım. Dünyanın bir ucunda Osmanlı İmparatorluğu'nun bu unutulmuş köşesinde ne büyük bir sıkıntıyla, güçlükle askerliği uyguluyorsunuz. Ben İstanbul ve Makedonya'ya vardığımda sizi örnek olarak anlatacağım. Sizin de hoşlanacağınız bir tatbikat yaptıracağım. İster misiniz?”

Yürekten “Evet!” sesleri üzerine Mustafa Kemal tatbikat planı hazırladı. Düşsel düşmanı yeneceği sırada alay hiç tahmin etmediği düşmanın batıdan geldiğini haber aldı. Bu düşmanı alt eden alay, bu kez kendi sağından beliren düşmana yöneldi. Orada Şeyh Mansur'un evi bulunuyordu. Bir anda evinin askerlerle çevrildiğini gören ve askerlerin tatbikat yaptığını bilmeyen şeyh beyaz bayraklı bir adamını göndererek “Teslim!” dedi. Mustafa Kemal, “Peki kabul ediyorum. Bu akşam benimle konuşmaya gelsin şimdi kuşatmayı kaldırıyorum” diye haber gönderdi.

Akşam görüşmede Şeyh Mansur, Mustafa Kemal'in ne yapmak istediğini anlamadı; ama ikna oldu. Osmanlı'nın daha doğrusu devlet egemenliği yeniden kurulmuştu.

100 yıl önce bu anlamlı işlere imza atan Mustafa Kemal'in 29 Ekim 1908 günü Hanya'da “İstikbal” gazetesinde bir mektubu yayımlandı. Aradan yüz yıl geçme-

sine karşın mektubun içeriği ve taşıdığı anlam günümüz için geçerliliğini koruyor:

“Aziz vatannda,

“Bir süreden beri Bingazi ve Bingazi memurlarından bazısı hakkında gazetenizde yazmakta olduğunuz bilginin pek basit görüş ve düşünceli insanların araştırma, inceleme ve usa vurma yapmadan gönderdiği mektuplara dayandığına kuşku edilemez. Gazetenizin böyle şahsi garaza dayanılarak yapılan ihbarların yayımlanmasına aracı olması, Bingazi'de birçok onurlu kimsenin birbirine kuşkulu gözlerle bakmasına, kurulması ve pekiştirilmesi ulusun esenliği ve vatanın mutluluğu adına pek gerekli olan kardeşlik duygularına zarar verebilir.

“Ulus bireyleri arasında araboşuculuğu değil, birlik ve beraberliği sağlamaya, birbirinden intikam alma duygusunu doğurtmaya değil, baskı ve zulüm devrinin kiri olan kötü duyguların kalplerden atılmasına yarayacak olgunlukta akıllıca makaleler ya-

yımlanmasına gayret edilirse gazetenizin şerefi yükselir, hizmeti yararlı olur. Eski hükümetin bü-yüttüğü zulüm bilinmektedir. Yanlış bilgiye dayanarak bazı namus ve hamiyet sahiplerinin de o baskıcı takıma karıştırılması pek büyük hatadır.

“Bir aydan fazla bir süreden beridir vatanımızın Afrika'sında yolculuk yapıyor ve yerel durumu, kamuoyunu, karşılıklı duyguyu araştırıyorum. Buna dayanarak, gazetenizde yayımlanmasına aracılık edilen konuların gerçeğe yaklaştığı yanında çok zararlı olduğunu söyleyebilirim.

“Gazetelerimizin ahlakımıza yükseklik, duygularımıza temizlik ve maneviyatımıza güç verecek makalelerin sergilendiği yer olduğunu görmek isteriz.

“Vicdanımın temizliğine emin olunuz kardeşim.

“Kırmay Kıdemli Yüzbaşı

“M. Kemal.”

Üç yıl sonra Mustafa Kemal yine geri gelecekti. İlk savaşını yapmak üzere Osmanlı topraklarını işgal eden İtalyanlar'a karşı savaşmak için...•

YasarOzturk@butundunya.com.tr

•Düşündüğümüz, •söylemek istediğimiz, •söylediğimizi sandığımız, •söylediğimiz, •karşımızdakinin duymak istediği, •duyduğu, •anlamak istediği, •anladığını sandığı, •anladığı arasında farklar vardır. İşte bu nedenlerle, kişilerin birbirlerini yanlış anlamaları için bemen her zaman, ortada en az 9 olasılık vardır. •

"Payitaht"tan Başkente

Cumhuriyet 4 yaşındaydı. 15 Ekim 1927 Cumartesi günü, CHP İkinci Büyük Kongresi başkentte toplanmıştı...

YAZAN: AHMET AYDEDE

Gazi Mustafa Kemal günlerdir, toplam 36 saat 33 dakikada okumayı tamamladığı "Nutuk"un son sayfalarına yaklaştığında, yine kendinden emin bir ses tonuyla, Ankara'nın başkent olması konusuna girdi:

"Efendiler, Lozan Antlaşması'nın eklerinden olan düşman işgali altındaki topraklarımızı boşaltma protokolu uygulandıktan sonra, yabancı işgalinden tamamen kurtulan Türkiye'nin toprak bütünlüğü fiilî olarak sağlanmıştı. Artık yeni Türkiye Devleti'nin başkentini bir kanunla tespit etmek gerekiyordu. Bütün düşünceler, yeni Türkiye'nin başkenti Anadolu'da ve Ankara şehri olarak seçme lüzumunda birleşiyordu.

"Bu seçimde, coğrafi durum ve askerî strateji en büyük önemi taşıyordu. Devletin başkenti-

ni bir an önce tespit ederek, içten ve dıştan gelen kararsızlıklara bir son vermek şarttı. Gerçekten de, bilindiği üzere, başkentin İstanbul olarak kalacağı veya Ankara olacağı konusunda öteden beri içeride ve dışarıda kararsızlıklar görülmüyor, basında demeçlere ve tartışmalara rastlanıyordu.

"Bu arada İstanbul'un yeni milletvekillerinden bazıları, Refet Paşa başta olmak üzere, İstanbul'un 'payitaht' olarak kalması gerektiğini bazı örneklerle dayanarak ispat

etmeye çalışıyorlardı. Ankara'nın gerek iklim, gerek ulaştırma araçları ve gelişme kabiliyet ve istidadı ve gerekse mevcut tesisler ve kuruluşlar bakımından hiç de uygun ve elverişli olmadığını söylüyorlar; İstanbul'un 'payitaht' olması lâzımdır ve mutlaka olacaktır, diyorlardı. Bu ifadeye dikkat edilirse, bizim 'başkent' deyiimiyle kastettiğimiz anlam ile, bu ifadelerdeki 'payitaht' deyiimini kullananların görüşleri arasında bir fark bulmamak mümkün de-

ğildir. Bundan dolayı, bu konuda zaten kesinleşmiş bulunan kararımızı resmen ve kanunî yoldan ilân ettirerek, 'payitaht' sözünün de yeni Türkiye Devleti'nde kullanılması gerek kalmadığını göstermek lâzım geldi. Dışişleri Bakanı İsmet Paşa, 9 Ekim 1923 tarihli tek maddelik bir kanun tasarısını Meclis'e teklif etti. Altında daha on dört kadar zatın imzası bulunan bu kanun teklifi, 13 Ekim 1923 tarihinde uzun görüşme ve tartışmalardan

sonra çok büyük bir çoğunlukla kabul edildi.

"K a b u l edilen kanun maddesi şudur:

'Türkiye Devleti'nin başkenti Ankara şehridir.'

T e m s i l Kurulu'nun

çalışmalarını yürütmek için karar-gâh olarak seçtiği Ankara'da 27 Aralık 1919'da büyük bir coşkuyla karşılanan Mustafa Kemal, Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini de burada attı.

23 Nisan 1920'de kurulan TBMM hükümetinin idare merkezi ilan edilen Ankara, 13 Ekim 1923'te çıkarılan bir kanunla da Türkiye'nin başkenti oldu.

Başkent olduktan sonra hızlı biçimde, sosyal, ekonomik, siya-

"Dışişleri Bakanı İsmet Paşa, 9 Ekim 1923 tarihli tek maddelik bir yasa tasarısını Meclis'e teklif etti. Kabul edilen kanun maddesi şudur: "Türkiye Devleti'nin başkenti Ankara şehridir." (Kaynak: Nutuk)

Cumhurbaşkanı Atatürk Kız Ortaokulu'nda öğrencilerle birlikte...

sal, askeri ve kültürel gelişime sahne olan Ankara, bugün, tüm sektörler itibarıyla kalkındı, ülkemizin ikinci büyük metropolü biçimine geldi.

Tarihi boyunca çeşitli medeniyetlere beşiklik eden Ankara, başkent olmasından sonra, özellikle kültürel etkinlikler açısından hızlı bir gelişme ve yenileşme içerisine girdi.

İlin özellikle, Dikmen, Çankaya ve Gaziosmanpaşa semtlerinde, eski Osmanlı mimarisinin taklidiyle başlayan yapılaşma, modern mimariye dönüşerek, çağdaş Türk mimarisinin biçim ve stili durumuna geldi.

Bununla birlikte Ankara Kalesi'ndeki eski konaklar ve evler otantik yapısını halen koruyor.

Prof. Hermann Jansen'in hazırladığı kent planı çerçevesin-

de imar hareketleri hız kazanırken, kamu yönetiminin başlıca kurumları kentte örgütlenmeye başlamıştı.

Başkentte, 30 resmi ve özel müze, yeni tesisleriyle bir Milli Kütüphane, 43 halk kütüphanesi, 1 gezici kütüphane, 1 çocuk kütüphanesi ve 418 matbaa bulunuyor. Ulusal ve uluslararası kongre turizmüne hitap eden çok sayıda resmi ve özel organizasyonlar, kültürel faaliyetleri canlı tutuyor. Ankara'da, kültür ve sanat etkinliği gösteren 343 dernek ve vakıf, 18 sinema, 7 devlet tiyatrosu ile 7 özel tiyatro faaliyetlerini sürdürüyor.

Her yıl 13 Ekim günü Ankara'nın başkent oluşu, düzenlenen büyük törenlerle kutlanıyor. Ankara Kalesi'nde başlayan bu törene özel giysileri içinde seymenler, öğrenciler, çeşitli dernek temsilcileri katılıyor. •

EVRENSEL BAKIŞ AÇISI
Gülbüz Evren

Türk Pasaportu Taşımanın Zorlukları

İkinci Bölüm

Yolculuğun etkisiyle yorgun düşen çocuklar huysuzluk yapmaya başlamıştı. En küçükleri 2 yaşındaydı. Karnı açık, ayrıca tualete gitmek istiyordu. Ağlamaya başladı. Avusturyalı kadın polis bana dönerek, "Söyleyin şu kadına sustursun çocuğunu" dedi. Adı Fadime olan kadına polisin isteğini ilettim. İlk kez uçağa binen ve yurt dışına çıkan Fadime ne diyeceğini bilmiyordu. Çok mahcup olmuştu. Ne söylediyse çocuğu susturamadı. Bu arada öteki çocuklar da ağlamaya başladı. İşte o sırada kadın polis öyle bir bağırdı ki, bırakın çocukları ben bile korktum. Almanca sayıp döktü. Çocuklar, sanki kendilerine anlatılan öykülerdeki öcüyü görmüş gibiydi; ama kısık sesle de olsa ağlamayı sürdürdüler.

Öteki polise dönerek, "Lütfen böyle sert davranmayın. Bakın bunlar çocuk, ne günahları var?"

İşlemleri hemen yaparsanız herkes için iyi olur" dedim. Kadın görevli, "İşimize karışmayın. Söylediklerimizi çevirmekle yetinin" diye uyardı. Çocukları susturmak için bir şeyler vermeyi düşündüm. Aklıma çantamdaki armağan olarak götürdüğüm lokum paketleri geldi. Birini çıkartıp açtım. Kadın polis "Burası kreş değil" diyerek müdahale etmek istedi; ama öteki engel oldu. Çocuklar lokumlarla oyalanıp sustular.

Sonunda sorgulamaya geçildi. Görevliler, kadının neden Fransa'ya gittiğini merak ediyordu. Pasaportu ve belgeleri, Fadime'nin aile birleştirme yasası uyarınca Paris'e gittiğini gösteriyordu. Görünürde hiçbir eksikliği yoktu. "İstedığınız belge nedir?" diye sorduğumda, "Bu kadın hamile, bu haliyle uçağa nasıl bindirmişler. Doktordan verilmiş bir rapor var mı?" yanıtını aldım. Kadına söylenenleri aktardım. Karnını göstererek, "Bu kadar bü-

yük olduğuna bakmayın, 6 aylık hamileyim” dedi. Polisler yanıttan pek tatmin olmadı.

Işi yokuşa süreceklere anladığım için polislere, “Bu kadının Avusturya Havayolları uçağına Ankara’dan bindi. Eğer bir sorun olsaydı Avusturyalı uçak personeli onu uçağı almazdı” dedim. “Buraya değin gelmiş, Paris’e de gider. Zaten Türkler’in herşeyi sorun” diye söylenen polisler, pasaporta giriş damgasını vurduktan sonra bir görevli çağırarak Fadime ve çocuklarını gönderdiler.

Sıra, meraklı gözlerle ne olduğunu anlamaya çalışan öteki kadına gelmişti. Genç kadından boynuna birkaç kez doladığı altın zinciri ve her iki kolundaki bilezikleri çıkarmasını istediler. Adının Pakize olduğunu öğrendiğim henüz 19 yaşındaki genç kadının çekinerek “Ağabey takılarımı alacaklar mı?” diye sordu.

“Ben de bilmiyorum, dur bakalım ne olacak?” dedim.

İtiraf etmek gerekirse Pakize ayaklı kuyumcu dükkanı gibiydi. Uzunluğu iki metreyi aşan altın zinciri ve 67 bileziği vardı. Polisler, “Bunlar altın mı?” diye sordular. Pakize’nin “Hepsi altın, düğünümde takıldı” sözlerini çevirdiğimde, polislerin gözleri maden bulmuşçasına ışıldadı ve faturaları görelim diye tutturdular.

Gel de Avusturyalı polisler Türk düğünlerinde takılan altınla-

rın, bileziklerin, armağanların faturasının olmadığı anlat. Yine de Pakize’ye soruyu çevirdim. Şaşkın şaşkın baktı, “Fatura yok ki” dedi.

İş başa düşmüştü. Dilim döndüğünce geleneksel düğünlerden, takılardan, armağanlardan söz ettim. Kadın polis, “Madem bu denli zenginler, neden Avrupa’ya çalışmaya geliyorlar? Bunca altını fatura olmadan ve vergisini ödemedi Avrupa Birliği’ne sokamaz” dedi. “Uçağı kaçarsa, ne yapacak bu kadın?” diye sormaya çalıştım; ama polisler “Fatura, vergi” diyor başka bir şey demiyordu. Başıma iş almıştım. Ben de uçağı yetişemeyecektim. O an aklıma Viyana’daki Türkiye Konsolosluğu geldi. Polislere, kadının Fransa’ya yabancı işçi eşi olarak giriş izni olduğunu anımsatıp, bir çözüm bulunması için konsolosluğu aramalarını önerdim.

Uçağın kalkmasına 15 dakika kalmıştı, pasaportumu polislere uzatarak, “Denetimi yapın da uçağı yetişeyim” dedim. Polisler memnun olmamıştı. Belli ki gitmemi istemiyorlardı. Kadın polis, “Merak etmeyin Paris’e giden bir başka uçakta yer buluruz” dedi. Arkadaşlarımın beni beklediğini, akşam bir programa katılacağımı söyledim. Kadın polis sinirlenmişti. “Madem yardımcı olmayacaktın neden geldin?” diye bağırıldı. Sakinliğimi koruyarak, “Bakın öteki yolcunun

sorunu çözüldü; ama bu kadın için yapabileceğim bir şey yok. Konsolosluğu arayın” dedim.

Kadın polis çok kaba ve katıydı. “Bu kadının altın kaçakçılığı yapmadığını ne bilelim. Hakkında tutanak düzenleyeceğiz” diye kestirip attı. “Kaçakçı olduğunu nereden çıkarıyorsunuz. Kaçakçı bunca takıyı üstünde taşır mı? Madem Türkiye Konsolosluğu’nu aramayacaksınız, bırakın ben gideyim. Paris’te havaalanında bekleyen eşini bulur haber veririm” dedim. Kadın polis iyice sinirlenmişti. “Bıktık bu Türk yolculardan. Türkiye’den gelen garip kıyafetli kadınlarla, adamlarla ve yanlarındaki bir sürü çocukla uğraşmaktan yorulduk. Ne dil biliyorlar ne de yol yordam” dedi. “İnsanların yolculuk özgürlüğü” diyecek oldum, öteki polis müdahale etti:

“Sizi Viyana önlerinden iki kez kovduk, Avrupa’dan attık. Utanmadan geliyorsunuz.”

Avrupa’nın birçok havaalanında Türkler’e tepkili ve önyargılı görevlilere rastlamıştım; ama bu kez çok katı Türk düşmanlarıyla

karşı karşıyaydım. Böylesi insanlarla konuşmanın yararı yoktu. Türk düşmanlığı yaptıklarını söylesem, tartışmaya girsem başıma dert açacaktım. Pasaportumu son bir umut tekrar uzattım, uçağı kaçıracağımı anımsatıp giriş damgası vurmalarını rica ettim. Pasaportumu alan kadın polis kendisini izlememi işaret etti. Bir köşede bekleyen Pakize’ye, merak etmemesini, konsolosluğu arayıp durumunu bildireceğimi söyledim. Şu

**“İnsanların yolculuk özgürlüğü” diyecek oldum, öteki polis müdahale etti:
“Sizi Viyana önlerinden iki kez kovduk, Avrupa’dan attık. Utanmadan geliyorsunuz.”**

kadından kurtulayım, koşarak uçağı yetişirim, bu arada da cep telefonumu açar, Viyana’da yaşayan arkadaşım Cengiz’i arar, Pakize için bir şeyler yapmasını isterim diye düşünürken, aman Tanrım o da ne? Kadın polis be-

ni tekrar pasaport sırasına getirmişti. Karabasan gibiydi. Emir verircesine, “Geç sıraya bekle” dedi. Kendimi iyice uzamış sıranın en arkasında buldum. Yapacak bir şey yoktu. Çaresiz bekleyecektim.

Evet, tam 45 dakika sonra sıra bana geldi. Pasaportumu uzattığım görevli de en az ötekilerdenli sevimsizdi. İlgili ilgisiz birçok soruya yanıt verdim. Kafama vururcasına pasaportumu damgalayıp önüme attı. Nefret dolu ba-

kışlar eşliğinde eliyle geçmemi işaret etti. Pasaportumu aldım ve uçak hâlâ gitmemiştir umuduyla 122 numaralı çıkış kapısına doğru koşmaya niyetlendim.

Pasaport denetim kulübesinin 5-10 metre ilerisinde, önünde paravan olan bir bölme vardı. Burada, görevli oldukları anlaşılan iki kişi bekliyordu. Önerilerinden geçerken hızlandım. Uzun boylu olanı durmamı işaret etti ve Almanca konuşmaya başladı. Belli ki pasaportumu istiyordu. Yorgun, yılgın ve sinirlenmiş olarak pasaportumu uzattım. Şöyle bir baktı ve eliyle odayı gösterdi. İçeri geçerken Almanca anlamadığımı, İngilizce konuşabileceğimi söyledim. Gümrüğe beyan edilecek ne var diye sordu. “Bir şey yok; ama acelem var, uçağa yetişmeye çalışıyorum” dedim. Hiç oralı olmayan görevli, bu kez de, “Türkler karışık işler yapmayı seviyor herhalde, Neden Viyana üzerinden Paris’e gidiyorsunuz” dedi.

“Sana ne kardeşim, buradan geçmek yasak mı?” diye başlayan tümceler kurmak vardı; ama Avusturyalılar’la uğraşmaktan bunalmıştım. Sakinliğimin son kalıntılarını da kullanarak soruyu yanıtladım. Görevli pis pis sırttı ve Türkçe olarak, “Esrar, eroin, kokain falan yok mu? Aç bakalım çantayı” dedi. Duygularım kaybolmuştu sanki... Ağzımı sıkı tutacak, tahriklere kapılmayacaktım. Görevli, el çantamı

masanın üstüne boşalttı. Üç lokum paketini ayırdı ve paketleri açmamı istedi. Biri zaten açıktı. Ötekileri de açtım. Eline taktığı eldivenle lokumları karıştıran görevliye tadına bakmasını önerdim. “Bu iğrenç şeyleri yememi beklemiyorsun herhalde” diye çıkıştı. Anlamadığım bir sakinlik yaşıyordum. Çantadan sonra ceplerimi, üstümü ve ayakkabılarımı da aradı. Bu arada, kaç eşli olduğum, domuz yiyip yemediğim, banyo küvetinde koyun kesip kesmediğim, evden kaçması durumunda kız kardeşimi öldürüp öldürmeyeceğim, Türkler’in çoraplarını kaç günde bir değiştirdiği gibi saçma sapan sorulara da yanıtlar verdim.

Terbiyeden, bilgi ve görgüden nasibini almamış bu zavallılarla didişmenin yararı yoktu. “Gidebilirsin” dediklerinde, yürüyecek durumum kalmamıştı. Paris uçağına bineceğim kapıya geldiğimde uçağın çoktan gitmiş olduğunu öğrendim. Uzun lafın kisası geceyi havaalanında geçirdim ve sabahki uçakla Paris’e gidebildim. Aynı uçakta Pakize de vardı. Genç kadının başına gelenler ise ayrı bir yazı konusu. Merzifonlu Kara Mustafa Paşa’nın torunları olarak bir kez daha Viyana kapılarından püskürtülmüştük. Ben pasaportumu çok seviyorum, Viyana da onların olsun. •

GurbuzEvren@butundunya.com.tr

BÜYÜK YAPITLARIMIZ

Konur Ertop

Tarihçinin Sarayda Gördükleri: Padişah Nasıl Yaşıyor, Çevresindekiler Neler Yapıyordu?

Tarihçi Fındıklılı Mehmet Ağa, İstanbul’da bugün de aynı adı taşıyan Fındıklı’da doğmuş, sarayda silahtarlık görevine değin yükselmişti. Beş padişahın döneminde saray yaşamına tanıklık etti. Olup bitenleri kaleme almaktan hoşlanıyordu. Kâtip Çelebi’nin “Fezleke” (“Özet”) diye tanınan tarihini, onun kaldığı yerden sürdüren “Zeyl-i Fezleke” (“Fezleke’ye Ek”) yapıtında 1654 yılından başlayarak 2. Mustafa’nın tahta geçtiği 1695 yılına değin gelen olayları anlattı. 1683’ten sonraki olaylara kendisi yakından tanık olmuştu. Onun bu yapıtını başarılı bulan 2. Mustafa kendi saltanat döneminde olup bitenleri de yazmasını, bu yapıtını “Nusretname” (“Zafer Kitabı”) diye adlandırmasını istedi.

Silahtar Fındıklılı Mehmet Ağa, böylece bu padişahın 20 yıllık dönemini zengin ayrıntılarla konu edindi. Bir ayaklanma sonucunda yerine geçen 3. Ah-

met, ondan saraydaki görevinde kalmasını istedi. Kısa bir süre sonra vezir olmaya da hak kazanmıştı. Ancak o, emekliliğini isteyerek saraya çok yakın Soğukçeşme semtinde sur üzerinde, deniz gören bir ev alıp yerleşti. Yapıtını burada yazmayı sürdürerek Lale Devri’nin ünlü padişahı 3. Ahmet’in ilk 16 yılındaki olayları konu edindi. Kitabının son satırlarını yazdıktan 3 yıl sonra yaşama veda etti. Silahtar Fındıklılı Mehmet Ağa’nın “Zeyl-i Fezleke” ile onu izleyen “Nusretname” adlı yapıtları Osmanlı tarihinin 67 yıllık kesitine önemli bir kaynaktır. “Nusretname”nin 2. Mustafa’nın 8 yıllık dönemini ele alan ilk bölümü en canlı, en ayrıntılı sayfalarıdır.

Fındıklılı Mehmet Ağa bir gazeteci gibi günün olaylarını yazıya geçirmişti. Olup bitenleri anlatırken sorumlu kişilerin zayıf yanları, yaptıkları yanlışlar, haksızlıklar üzerinde açık açık durur. Yapıtında 17’nci yüzyılda

padişah ve çevresindeki yaşam, dönemin önemli olayları canlı bir biçimde kendini gösterir.

Mehmet Ağa'nın anlatıklarında yer yer kendisi de karşımıza çıkar: Padişah Filibe yolunda, çadırda yemek yerken ona, "Acep tarihçi bizim kara ot (ıspanak) yediğimizi de tarihe yazar mı?" deyince, "Mutlak hünkârım, bu latifeden padişahımızın muradı ancak yazsın demektir" yanıtını verir. Bu olaya da kitabında yer verir.

Padişah, hangi olayların tarihe geçtiğini sık sık öğrenmek ister:

"Bugün Padişahımız bana ne yazdığını sorduğu zaman, daha bir şey kaydetmedim demiştim ki, havaların sıcaklığından bir parça serinlemek için suya giren birkaç kişinin boğulduğu haberi geldi."

Tarihçi, cephelerdeki askerin yanında yer almış, çarpışmalara tanık olmuştur. Yaşanan ana baba günlerini bütün canlılığıyla dile getirir:

"Cenk öyle bir hal almıştı ki yazmak veya anlatmak mümkün olmayıp insanlar güz fırtınaları yaprakları nasıl dallarından koparıp yere saçarsa, o yapraklar gibi dökülüp, metris ve şaranpol önü cesetlerden geçilmez olmuştu."

Devlet adamlarına görev verirken kürk giydirilir, görevlileri yüreklendirmek için kese dolu su akçe, avuçla altın dağıtılır. Tarihçi, sadrazama padişahın

gönderdiği baklava tepsisini sunmuş, ancak beklediği armağanı alamamıştır:

"Paşa, Padişahın kendisine gösterdiği sevginin kıymetini anlamadı. Ben ondan 1000 altınla bir samur kürk beklerken, iki saat sonra 80 kırık şerifi altınla gözümü boyadı. Bunu onun çelebiliğine ve cömertliğine yakıştıramadım, ancak, Allah bilir ya bir dalgın zamanına gelip çattığına bağladım."

Padişahların şehzadelikleri her an öldürülme korkusu içinde geçmiştir. Yıllar süren bu güç yaşamın sona erdiği gün, yazgılarının değiştiğine bir türlü inanamazlar. Kendi saltanatları başladığında artık bütün yetkiler onların elindedir. O sıradaki şehzadeler onların çektiği korkuların içine sürüklenmiştir. Padişah tahtını koruyabilmek için asar, keser. Çevresinde çıkarları için didişenlerden hem yararlanmaya hem onları yönlendirmeye çalışır. Kıran kırana süren bu çekişmelerin altından insancıl çizgiler de tarihe yansır:

"Yürüyüş sırasında hasta bir yeniçerinin yol kenarına yığılıp kaldığını gören Padişahımız, hasta yeniçerinin tedavisi için hekimleri görevlendirdiği gibi, bu yeniçerinin iyileşinceye kadar Kapıbaşısı'nın yanında konaklamasını da ilgililere tenbih etti ve bundan sonra hastalanan

askerin bakımı için hekimlerin çok dikkatli olmaları ve yaya hastaların atlandırılmaları hususunu da Sadrazama emretti."

Vezirlerin başı olan sadrazam devletin ikinci adamıdır. Göreve gelmek için olduğu gibi, orada kalmak için de uygun olmayan işler yaptıkları, yanlış kararlar verdikleri, eş dost kayırdıkları, çalıp çırttıkları görülür. Kimi görevden alınır, malından, canından olur, kimi de bir süre sonra yeniden aynı göreve getirilir. Gözü sadrazamlıkta olanların sayısı hiç az değildir. Yeniçeri Ağası Çalık Ahmet Paşa bu sevdaya kapılanlardandır.

Fındıklılı Mehmet Ağa gibi padişah da ondan yaka silker:

"Bir gün beni camide yakalayıp 'Mührü bana alver' dedi. Kendisine, 'Ben orta kuşaklı oğlanım bu asıl iş içinde bulunmak bana büyük suçtur. Lutfeyleyip bu teklifi eyleme, işte Padişah, var kendisinden iste' dedim. 'Vaat buyurdular' dedi. 'Allah mübarek eyleye, devlet yönetenlerde yalan olmaz' dedim. Böylece elinden kurtulup Padişahın yanına

geldim. 'Şu herifle ne belaya uğradım, mühür delisi olmuş' dedim. Padişah, 'Ya beni nasıl taciz eyledi, bileydin. Hele vaatle bashedimden savdım' dedi."

Devlet adamları yükselmek, rakiplerinin ise ayağını kaydırmak için yalan dolandan yararlanır, birbirlerine tuzaklar kurarlar. Sadrazam Moralı Hasan Paşa tüm vezirleri Kubbealtı'ndan uzaklaştırmış, padişahın isteği üzerine de zararsız saydığı Kandilci Hüseyin

Paşa'yı göreve getirmek zorunda kalmıştır. Bir süre sonra ondan kurtulmaya çalışmış, başaramamıştır. Daha sonra sadrazam olan Baltacı Mehmet Paşa ise Hüseyin Paşa'nın başına düzmece bir darbe yoluyla çorap örmeye

kalkışır: Bir adamını, koynuna Hüseyin Paşa'nın sadrazam, birkaç kişinin de şeyhülislam, İstanbul kadısı, ocakağası yapılacağı yolunda bir listeyle birkaç bayrak koydurup Beyazıt Camii'ne gönderir. Sonra o adamı yakalatıp listede adı var diye Hüseyin Paşa'yı İstanköy Adası'na gönderip kaleye kapatır. Öteki suçsuz adamların da kimini öldürtür, kimini sürgüne gönderir.

Fındıklılı Mehmet Ağa bu

Sarayda yıldızlara bakarak gelecekteki olayları haber verdiği kabul edilen bir müneccimbaşı bulunmaktadır. Mehmet Ağa'nın böyle şeylere bilyakaltından güldüğü gözlenir.

oyunu anlatırken sadrazamdan çok ağır bir dille söz etmekten kendini alamaz:

"S adrazam ünvanını taşıyan ahmak, eşek, dağlı, böyle bir uydurma oyunla bir alay zavallı adamın kanına girmiş olduğu kadar, Padişahı da zan altında bırakmış oldu."

Düzenin korunması, adaletin sağlanması için çok şiddetli cezalar uygulanmıştır:

"Bugün Padişah yine tebdil gezerken Sofya bağları arasında bir cebecinin vişne dallarını kırarak yemişini yemekte olduğunu görerek cebeciyi hemen yakalatarak ibret olmak üzere boynunu vurdurdu."

Sarayda yıldızlara bakarak gelecekteki olayları haber verdiği kabul edilen bir müneccimbaşı bulunmaktadır. Mehmet Ağa'nın böyle şeylere bıyıkaltından güldüğü gözlenir. Devlet işlerini, ordunun sefere çıkmasını yıldız fa-lıyla düzenleyen müneccim Lali-zade'den "dinsiz, imansız, düzen-baz" diye söz eder. Onun Varadin Savaşı'nda şehit düşen sadrazamı düşman karşısında etkilemiş ol-masını bağışlayamaz:

"Serdar Paşaya gelince, savaş böylece aleyhimize gelişirken, otağında Lalizade denen lanetle-me müneccimin karşısında elinde usturlap uygun saati beklemek-teydi. Mendebur müneccim, Pa-

şayı tutmuş, 'Daha saati var efen-dim' diyerek onun kesin kararlar almasını engellemekteydi."

Sefere uzun hazırlıklar sonun-da çıkılır. Askerin yemesi içmesi, yol alması, savaşması için tüm ge-reksinmeler düşünülmüştür. Bü-yük nehirleri geçmek için köprü yapımına yarayacak araç gereç arabalarla taşınır. Sonradan düş-manın da kullanmasını önlemek için köprü sökölüp araç gereç ye-niden arabalara yerleştirilir.

Savaşta yakalanıp düşman or-dusuyla ilgili bilgi alınan yabancı askerlere, "dil" adı verilmektedir. Bunların sonu ne olur? İçlerin-den biri için padişah, "Müslüman olursa ne âlâ, yoksa öldürölsün" emrini verir.

"Lehliye ne yapacağı sorulunca Müslümanlığı kabul ederek, adı Şahin Mehmet kondu ve Eski Saray Baltacıları Koğuşu'na kay-dedilmesi emredildi."

Ancak başkaları bu kadar şanslı olmamıştır:

"Düşmandan kelle ve dil alan yiğitler bahşişlerini alarak, getirdi-keri dilleri Padişahın gözü önünde öldürmeye devam ettiler."

Esirlerin öldürölmesi sıradan olaylardandır. Az da olsa böyle bir sondan kurtuldukları görülür:

"Bugün Sadrazamın çadırında yapılan toplantıda tutsak alınan bu kadar insanın öldürölmesi uy-

gun bulunmayarak hepsinin İs-tanbul'a götürölmesi ve içlerin-den genç olanların her birinin 15 kuruş fiyatla beylik için gaziler-den satın alınarak kürek hizmeti-ne konulması, yaşlıların ise gazi-lere bırakılması yerinde görülerek bu husus tellallarla Orduyu hü-mayunda ilan edilmişti."

Tarihçinin cephelerde ol-duğu gibi kentte günlük yaşamda da anlatacak-ları çoktur. Eğlenceler, gösteriler bunlar arasın-da yer alır. Sadrazam, Nemçe el-çisini Göksu Hisarı yanındaki yalısında ağırlamaktadır:

"Oyun ve eğlenceyle ilgili ne kadar sanatkâr varsa yalıya geti-rilmişti. Bunlar, yani oyuncular, komikler, pehlivanlar, her biri ayrı ayrı hünerlerini göstererek ziyafete katılanları eğlendirdiler. Elçi şimdiye kadar böyle şeyler görmemiş olduğu için gösterileri büyük bir hayret ve şaşkınlık içinde izlemekteydi."

"Hezarfen sanı ile anılan bir adam Sultan Selim camiinde bir

gösteri yaptı. İdmanla elde ettiği beceriklilik sonunda bu adam, kement atmak suretiyle Sultan Selim minarelerinden birinin ale-mine tırmandı, orada ayağa kal-karak başındaki sarığı çözüp tek-rar sardı, belindeki iki tabanca ve tüfeği ateşledi, aşağıdan iple çektiği bir ibrik pişmiş kahveyi afiyetle içti, en sonunda ellerini açıp Allaha dua etti."

2. Mustafa'nın özellikle atası Kanuni'yi örnek alarak ordunun başında çıktığı seferler, padişah hocası, Şeyhülislam Feyzullah Efendi yüzünden patlak veren ve 2. Mustafa'nın tahttan indirilme-siyle sonuçlanan ayaklanma, Belgrat'ın düşmesi gibi olaylar Mustafa Ağa'nın kitabında geniş yer verilen olaylar arasındadır.

Yapıtta kentleri bir uçtan öbür uca kavuran yangınların, büyük depremin (25 Mayıs 1719) yanısıra 3. Ahmet döneminde günlerce süren düğünler, göste-riler de anlatılır. Göz alıcı Lale Devri eğlenceleri ise yazarının "Nusratname"yi noktalamasın-dan sonra başlayacaktır. •

Yamyamların arasında araştırma yapan bir bilim adamı, küçük yamyam çocuğa annesini mi, yoksa babasını mı daha çok sevdiğini sordu:

"Söyle bakalım" dedi. "Anneni mi daha çok seviyorsun, babanı mı?"

Küçük yamyam çocuk bu soruya atılarak yanıt verdi:

"Ben şimdiye değin hep yabancıları yedim. O yüzden bu soru-nun yanıtını bilmiyorum." •

Özgürlük savaşçısı Rabia artık özgür

DÜNYANIN DÖRT KÖŞESİ İzmir Tolga

Dünyanın en zengin on kişisi arasında yer alan Çin'in en zengin kadını Rabia Kader, Çin'de beş yıl cezaevinde "gözetim altında bulundurulduktan" sonra gittiği Amerika'da şimdi, "1 numaralı özgürlük savaşçısı" olarak baş tacı ediliyor.

Çin'in en büyük süpermarketler zincirinin kurucusu ve sahibi olan Uygur asıllı Rabia Kader, Amerika'da yaşayan eşine gazete gönderdiği ve bu eylemiyle ulusal güvenliği tehlikeye attığı savıyla suçlanarak, 1999 yılında gözaltına alınmış, 2000 yılında da sekiz yıl hapse mahkum edilmişti.

Özgürlük savaşçısı Rabia Kader, beş yıl cezaevinde kaldıktan sonra özgürlüğüne, ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice sayesinde kavuşabilmişti.

Çinli yetkililer, Condoleezza Rice'in 2005 Mart'ında Çin'e yaptığı resmi ziyaret öncesi Rabia Ka-

der'in cezasının son üç yılını bağışlamışlar ve bu davranışlarıyla konuklarına özel bir ülkemize hoş geldiniz armağanı vermişlerdi.

Kalp rahatsızlığı çeken 58 yaşındaki Kader, cezaevinden çıktıktan sonra bir Amerikalı diplomatla birlikte Washington'a gitmiş, orada ailesiyle buluşmuştu.

Çinli yetkililer ayrıca, Rabia Kader'in Amerika'da yaşayan eşi Siddik Ruzi'yi ise, Çinliler'in Sincan olarak adlandırdıkları Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı için çalışmakla suçluyordu.

Çin yönetimi, 1995-1997 yılların-

da hükümete danışmanlık da yapmış olan Kader'le, ülkede yaşayan azınlıklar arasından çıkmış başarılı bir iş kadını diye övünüyor, onun başarısını ülke içinde ve dışında örnek olarak gösteriyordu.

"Forbes" dergisinin, 1994'te "Çin'in en zengin 10"u arasında yer verdiği Kader, Doğu Türkistan'ın başkenti Urumçi'de, Müs-

Rabia Kader, 8 Eylül akşamı onuruna verilen yemekte ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice'la

Tüm güçlülere karşı savaşımını sürdüren Rabia Kader, Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterildi.

luman kadınları iş yaşamına kazandırmak için “Bin Ana Projesi”ni yürütmekteydi.

Türk ulusunun köklerinin uzandığı ve bayrağının Türk bayrağıyla aynı biçimde, fakat kırmızı yerine mavi rengin kullanıldığı Doğu Türkistan’daki “can sıkıcı” olaylar karşısında Türkiye yıllardan buyana sessiz kalmaktadır. Türkiye’nin bu davranışının nedeni olarak, Çin ile arasındaki kültürel ve ticari ilişkilerin zedelenmemesi olduğu bilinmektedir.

Rabia Kader, 15 Kasım 1946 tarihinde Altay’da doğmuş, yoksul bir ailenin çocuğu olmasına karşın, başarılı bir girişimci olmuştur. İş yaşamına çamaşırhane işletmeciliğiyle başlamış, daha sonra Sincan (Doğu Türkistan)

Uygur Özerk Bölgesi’nde büyük bir alışveriş merkezi açmıştı.

Toplumsal ve siyasal yaşamdan da ayrı kalmayan Rabia Kader’in örnek alınması yaşamı, şu başlıklarla özetlenebilir:

1995: Rabia, Çin Halk Cumhuriyeti Politik Danışmanlar Konferansı’na, danışman olarak atandı ve Birleşmiş Milletler Dünya Kadın Konferansı’na ülke temsilcisi olarak gönderildi.

1996: Kader’in eşi ve eski bir politik mahkum olan Sıddık Ruzi, Amerika’ya gitmek üzere Çin’den kaçtı.

1997: Rabia, Uygur kadınlarının kendi işlerini kurabilmelerini öngören, “Bin Ana Projesi”ni başlattı. Eşinin ABD’ye kaçmasını ayıplamadığı için, aynı yıl danışmanlar konferansında görev alması yasaklandı.

Rabia Kader, ABD Başkanı George W. Bush’la

1999: Ağustos içinde, Sincan Uygur Özerk Bölgesi’nde politik mahkumların durumuyla ilgili inceleme yapmak üzere gelen Amerikan Kongresi temsilcileriyle buluşmaya giderken, Amerika’daki eşine yerel bir gazete kupürü gönderdiği için, devlet sırlarını sızdırma suçlamasıyla, Çin yetkililerince gözaltına alındı. Devlet güvenliğini tehlikeye düşürdüğü halk mahkemesinde kanıtlandığı gerekçesiyle, 10 Mart 2000’de hapse mahkum edildi.

2004: Rabia’nın 8 yıllık hapis cezası, 12 Ağustos 2007’de sona erecekti. Ancak iyi davranışı nedeniyle 2004’te cezası 12 aya indirildi. Amerikan Kongresi, Rabia’nın mahkumiyeti konusuna gösterdiği ilgiyi, sürekli olarak Çin yetkililerine ifade ediyordu.

İnsan hakları konusunda Raf-

to Ödülü’nü kazanan Rabia, o dönem cezaevinde olduğu için Rafto Kurumu tarafından ödülü kendisine ulaştırılamadı.

Kalbinden rahatsız olan Rabia Kader, 17 Mart 2005 tarihinde, ABD gözetiminde tedavi görebilmesi için, ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice’ın bölgeye yapacağı ziyaret öncesinde cezaevinden erken tahliye edildi. ABD’ye gönderilen Kader, Washington’da ailesiyle buluştu. Bunun karşılığında ABD, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu’nda Çin aleyhindeki karar tasarısını geri almayı kabul etti. Rabia Kader gözetim altında bulunduğu dönemde, Uygur etnik grubuyla ilgilenir ya da hassas konularda kamuoyuna açık ko-

nuşmalar yaparsa, bunun iş yaşamı ve çocukları için kötü olacağı uyarısını almıştı. Ancak çeşitli tehditlere karşın o, insan hakları savaşımını inançla sürdürdü.

Türk bayrağıyla aynı biçimde olan Doğu Türkistan bayrağındaki tek fark, kırmızı yerine mavi rengin kullanılmasıdır.

dişe diş savaşımına inandığımız Rabia Kader'dir. Rabia gibi yetenekli kadın ve erkekler, kendi milletleri için ordularının

silahından ve yer altındaki petrol-lerinden daha değerli, en büyük çözüm kaynaklarıdır. Bu nedenle Amerika tüm uluslara, farklı düşünenlere baskı uygulamaktan vazgeçmeleri çağrısında bulunuyor. Halklarına güvensin ve vatandaşlarına hak ettikleri özgürlükleri tanısinlar."

Kader'in oğlu Ablıkım Abdiriyim, Pekin'in "Ayrılıkçı eylemler" olarak tanımladığı bir gerekçeyle, 9 yıl hapse mahkum edilmişti. Öteki iki oğlu vergi kaçırdıkları iddiasıyla hapsedilirken, kızı belirli bir süre için evinde gözaltına alınmıştı.

Tüm bu güçlüklerle karşın savaşımını sürdüren Rabia Kader, Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterilmişti. •

izmirtolga@butundunya.com

İngiltere Kralı 5. George, oğlunun gereksiz giderlerinden bıkmıştı ve ona tutumlu olmayı öğretmek istiyordu. Gal prensi yine bir gün okuldan babasına bir mektup yazdı ve gönderdiği paranın bittiğini, yeniden para göndermesini istedi. Babası yazdığı mektupta bir öğütte bulundu oğluna:

"Oğlum, bu gereksiz giderlerine son ver ve iyi bir iş adamı olmaya bak."

Kısa bir süre sonra kral oğlundan şöyle bir mektup aldı:

"Babacığım, öğütlerinizi dinledim ve bana yolladığınız mektubu, bir meraklıya 25 sterline sattım." •

SPORUN DÜNYASI

Metin Gören

DEVŞİRMELER

Bizler ya da bu ülkenin spor politikasını çizenler, çezecek olanlar, titiz bir çalışma gerektirmeyen bir yöntemle **Elvan gibi, Ramazan Şahin gibi kaliteli yabancı sporcuları devşirerek ve Türkiye adına yarıştırmak kürsülere kısa yoldan çıkmayı mı düşünürler ya da viraneye dönen alt yapı çalışmalarına önem ve hız vererek kendi ülkesinin binlerce çocuğunu Elvan düzeyine ulaştırmayı mı?**

Pekin Olimpiyat Oyunları'yla başlayan bir sözcük, kurgulanan tüm tümceler anahtarı oluverdi. Gazete haberlerinde ve televizyon spor

programları sunucularının konuyla ilgili söylemlerinde vazgeçemedikleri sözcüğün adı, "Devşirme" ya da "Devşirmeler" biçimindeydi. Dört yılda bir

sevincini "Devşirme" sözcüğüyle kısa sürede örtüştürdük. Yetmiş milyon insanın yaşadığı büyük Türkiye'nin, Çin ülkesine gönderdiği 68 kişilik küçük ölçekli kafilesinin arasında, oniki dev-

Elvan Abeylegesse

yapılan, dünya uluslarının sporun içine siyaseti günlerce yatırarak yeni politikalar üretebildikleri en büyük organizasyonun bize düşen keçiboynuzu tadındaki

şirme sporcunun var oluşu çöküşe doğru hızla koşan bir gerçeğin ve rekor kırması olası bir olumsuzluğun ön haberi olabilir miydi? Yoksa, bu denli tüm eylemlerin final noktalarında, her nasıl olursa olsun, madalyalar bizim olsun düşüncesinin egemenliği mi? Hangisi doğru? Kuşkusuz ikisi de yanlış...

Akdeniz'i kucaklayan bir büyük devletin varlığını yüzyıllarca sürdürbilmenin tanımı zor koşullarında, Osmanlı İmparatorluğu'nun Yeniçeri Ocaklarına topladığı devşirme çocukları, Patrona Halil'e değin uzanan "İstemezük" sloganlı ve kendilerine özgü başkaldırılarıyla bir noktaya varmak istediklerinde, başka ülkelere ait olduklarının ayırdındaydılar.

Beyinlerine zorla enjekte edilen vatan-daşlık kimlikleri, suya düşmüş ve mürekkebi dağılmış bir belge gibiydi. Okunmakta güçlük çekiliyordu. Ve onların günümüz spor yaşamı ve Olimpiyat Oyunları'nda Türkiye adına yarıştırdığımız

sporcularla özdeşleşmeleri kuşkusuz olanaksızdı. Varılmak istenen oluşumun düşünce kanalı, yüzyıllar önce devşirilenlerle, yüzyıllar sonra spor için devşirilenlerin bir düşünce deltasında birleşebilecekleri gerçeği idi.

Pekin'de 66 kiloda altın madalya kazanan Ramazan Şahin'in formasını taşıdığı ve adı-

na yarıştığı ülke Türkiye'nin göndere çekilen bayrağı altında acaba hangi düşüncelerin fırtınaları esiyordu. Dağıstanlı güreşçi devşirme yoluyla Türk olduğuna mı sevindi, yoksa Olimpiyat şampiyonluğundan yönetmelik gereği gelecek binlerce altını, en kısa yoldan ülkesindeki ailesine göndereceğine mi?

Etiyopya'dan devşirme atletimiz Elvan Abeylegesse'yi ötekilerden ayırıyorlar. Ben de öyle

yapıyorum ve kendisine bir kez daha, ancak binlerce kez yankılanmasını istediğim bir gürleyişle ülkem adına teşekkür ediyorum. Her girdiği yarıştan, koşullar kendini zorlamadığı süreden madalya çıkaran Elvan, inanıyorum ki, en büyük yarışın

parkurunu Etiyopya'ya doğru, ailesiyle dinmez hasretini gidermek için sanal bir kurguyla çiziyordur. Annesinin sıcak kucaklarını, babasının şefkatle bakan yüzünü ve dünyanın açlık düzeyi sınırlarını çoktan aşan ülkesinin taşını, toprağını özleyerek... Kuşkusuz, Türk insanı olarak bizler Elvan'ı çok seviyoruz. Ve kuşku-

Ramazan Şahin

suz, onun yarış öncesi ve sonrası davranışlarını mercek altına alarak gururla izliyoruz. Ancak, tüm bu oluşumlardan sonra varılması gerekli olan büyük ülke Türkiye'nin spor varlığının, uluslararası alanlarda nerede, ne biçimde ve daha da önemlisi kimlerle durabilmesinin saptanmasıdır. Yol ayırımında, karar aşamasında ve de dönüşü hiçbir zaman olanaksız bir karar mekanizmasının spor politikası olacağının sorumluluğu içinde...

Yani bizler ya da bu ülkenin spor politikasını çizenler, çizecek olanlar, titiz bir çalışma gerektirmeyen bir yöntemle Elvan gibi, Ramazan Şahin gibi kaliteli yabancı sporcuları devşirerek ve Türkiye adına yarıştırmak kürsülere kısa yoldan çıkmayı mı düşünürlersin ya da viraneye dönen alt yapı çalışmalarına önem ve hız vererek kendi ülkesinin binlerce çocuğunu Elvan düzeyine ulaştırmayı mı?

Kuşkusuz ikinci seçim doğru

olanıdır. Ancak, özellikle kalkınmakta olan ülkelerde, bu denli bir uğraş, sistem oluşumları ve yılmayan bir çalışma sonrasında hedefe varır. Bu ülkenin 68 sporcudan oluşan ve onikisi devşirme olan Olimpiyat kafilesinde madalya umudu, trilyonlara ulaşan bir gider karşılığında, ancak 8 rakamını gösterir. Sekiz, Türkiye'nin şimdiye değin katıldığı Olimpiyat Oyunları'nda aldığı en az madalyanın adıdır. Oniki devşirmenin, on tanesi bekleneni vermemişse devşirmek için görev verilenler, ciddi anlamda devşirememişlerdir. Bu denli kolay bir görevi kapital varlığın simgesi, uluslararası banknotları verdiği halde başaramamışsan lütfen bundan sonra d-e-v-ş-i-r-m-e... Zaten, bu garip sözcük, güzel Türkçe'mizin kitlelere ulaşımına bir anlamda engel olmaya çalışsan bir virüs gibi...•

MetinGoren@butundunya.com.tr

Büyük bir çiftlik sahibi, çiftliğinde çalışan ve her biri birbirinden tembel on kişiye iyi bir ders vermek istedi ve tümünü karışında toplayıp onlara bir öneride bulundu:

"Çiftliğimde, içinizde ancak en tembel kişinin yapabileceği çok özel bir iş var" dedi. "Bu işi kim istiyorsa, bir adım öne çıksın."

Dokuz işçi duraksamadan bir adım öne attı, bir işçi geride kaldı. Çiftlik sahibi, böylesi bir tembel işi için bile bir adım öne atmayan işçiye, bu davranışının anlamını sordu.

"Amaaaan, patron" dedi öne adım atmayan işçi. "Ne diye yorumlayayım kendimi?"•

Adair Meira Brezilya'da elverişsiz koşullarda yetişen çocuklara çevre bilinci aşıyor ve sonra iş bulmalarını sağlıyor.

BİR BAŞKA BAKIŞ
Cheryl Tanrıverdi

Sosyal girişimciler umut kapısı aralıyor

İyi niyetli birçok kişi ve kuruluş, tüm dünyadaki yoksul ve ilgiden yoksun kişilerin daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmelerine katkıda bulunabilmek için büyük miktarlarda para ve zaman harcıyorlar.

Yardımın büyük bir bölümü ücretsiz. Genellikle en acılı sorunları çözmeye yarıyor, uzun vadeli değişiklikler çoğunlukla olanaklı olmuyor. Acı ve çile devam ediyor. Nick Moon ve Martin Fisher birçok yardım projesinin başarısızlıkla sonuçlandığını görmekten son derece rahatsız olmuşlardı. Başarılı bir iş adamı olan Moon Afrika'ya iş geliştirme uzmanı olarak gitmişti. Makine mühendisi Fisher ise "Fulbright" bursu kazanarak, Afrika'da yoksullukla teknoloji arasındaki ilişkiyi araştırıyordu.

Tamamlanmamış birçok yardım projesi gördüler. Yoksul köylere su sağlamak için tulumbar yapılmıştı. Yardım kuruluşları ülkeden ayrıldıklarında tulumbar parçaları kırılana değin çalışıyorlardı. Sonra onaracak birilerini bulmaksa kolay olmuyordu. Kırılan ve bozulan parçalar ya pahalı oluyordu ya da yerlerine yenileri bulunamıyordu. Yoksulluk ve çaresizlik artmaya devam ederken, çok geçmeden, yapımına büyük miktarda para harcanan tulumbar paslanmaya terk edildi.

Ne zaman bir topluluğa bedava makine verilse, kimse onu gerçek anlamda sahiplenmiyordu. Bu nedenle kimse onun değerini de bilmiyordu. Moon ve Fisher, armağanların ve para bağışlarının etkili olma-

Martin Fischer ücretsiz yardım dağıtmak yerine kullanışlı tulumbaları düşük fiyatla satmanın yoksullukla savaşmada daha etkili olduğuna inanıyor.

diği sonucuna vardıktan sonra, problemle başka bir biçimde başa çıkmaya karar verdiler. Tulumba ya da yağlı tohum presi gibi kullanımı ve onarımı karmaşık olmayan kullanışlı makineler yaptılar. Ücretsiz vermek yerine bu makineleri düşük fiyatlarla sattılar.

Şirketleri “Kickstart”, makinelerin yeni sahiplerine onlardan para kazanabilmeleri için iş planları geliştirme konusunda da yardımcı oldu. Su tulumbaları çiftçilerin satabilecekleri daha kaliteli ürünler yetiştirmelerini sağladı. Yağlı tohum presleriyle, sahiplerine gelir getiren yemeklik yağ ve hayvan yemi üretildi.

İki çocuk annesi Jane Mathendu, “Kickstart”ın başarısına güzel bir örnek. Mathendu, bir ezme ve sıkma makinesi almak için para biriktirdi. Şimdi, ona tohum yetiştiren 20 çiftçiyle sözleşmesi var ve tam zamanlı olarak iki işçi çalıştırıyor. Ürünlerini hastaneye, okula ve öteki müşterilere satıyor. Elde ettiği kârla büyük kızının üniversite eğitimini karşıladı. İkinci makinesini almayı planlıyor.

Moon ve Fisher sayıları giderek artan, toplumlara olumlu katkılarda bulunan sosyal girişimcilerden yalnızca ikisi... Özellikle, 2006 yılında Nobel Barış Ödülü’nün Bangladeşli Muhammed Yunus’a verilmesinden sonra, sosyal girişimcilik dünya çapında bir akım biçimini aldı.

Yunus, normal banka kredisi alamayacak durumda olan yoksul kişilere, özellikle kadınlara, küçük krediler veren Grameen Bankası’nı kurmasıyla tanındı. İlk kredisi kendi cebinden verdiği 27 dolardı. Bu parayla 42 kadın, satmak amacıyla sandalye yapmak için bambu almıştı. Bu arada, mikrofinanstaki özgün düşüncesi binlerce kişinin, kendilerini ve ailelerini ayakta tutabilecek bir yol bulmalarına yardımcı oldu.

Sosyal girişimciler genellikle idealist olurlar; ancak başarılı bir işletmenin kullandığı tüm çalışma yöntemlerini de kullanırlar.

Yoksul aileler Meksika’da sokaklarda ücretsiz film izlerken, nasıl kendi işlerini kurabileceklerini ve kredi bulabileceklerini öğreniyorlar.

Fizibilite çalışmaları, yönetim prosedürleri, finansal analizler, bütçe ve stratejik planlama normal bir şirket için olduğu denli onların başarısı için de büyük önem taşır. Ancak onlar, “finansal” bilançonun yanısıra “sosyal” bilançooya da önem verirler. Bir sosyal girişimci, sağlık, eğitim, çevre, insan hakları, tarım, meslek oluşturma ve iş geliştirme gibi toplumun ileriye taşınabileceği herhangi bir alanda çalışabilir. Artan isteği karşılamak için, birçok üniversite sosyal girişimcilik programları sunuyor.

Meksika’daki 26 yaşındaki Ariel Zylbersztejn gibi sosyal girişimciler yenilikçi birçok düşünceyle dolular. Zylbersztejn birçok Meksikalı’nın sinemaya gitmek için bi-

let alamadığının ayırdına varınca, meydanlara büyük şişme ekranlar yerleştirilmesine öncü olarak, uygun içerikli filmlerin ücretsiz izlenmesini sağladı. Giderleri karşılamak için reklam aldı; ancak onun asıl amacının filmlerle bir ilgisi yoktu. Biraraya gelinen zamanları, dar gelirli kesimle sosyal hizmetler görevlilerinin, devlet kurumlarının ve şirketlerin buluşma fırsatı olarak görüyordu. Film izlemeye gelenler kredi olanakları, yeni işletme düşünceleri ve kendilerini yoksulluktan kurtaracak öteki çözümler hakkında bilgi sahibi oluyorlardı. Altı farklı Meksika kentinde film gösterimleri gerçekleştiriliyor, planlar arasında bunu öteki ülkelere yaymak da var.

Rock şarkıcısı ve hayır işleri gönüllüsü Bono, büyük işletmele-

Rock şarkıcısı ve hayır işleri gönüllüsü Bono, Microsoft'tan Bill Gates ve Dell Bilgisayar'dan Michael Dell'i "RED" kampanyasına, AIDS ve HIV ile savaşanlar listesine ekliyor.

rin sosyal problemlerinin çözülmesine katkıda bulunmalarını sağlayacak ilginç bir yöntem buldu.

Büyük şirketler onun "RED" (Kırmızı) kampanyasına katılarak, kârlarının bir bölümünü AIDS ve HIV ile savaşmaya ayırmaya başladılar. "RED" ürünleri arasında özel olarak kırmızı renkte ve "RED" markasıyla üretilen ünlü markaların cep telefonları, kredi kartları, güneş gözlükleri, kıyafetler ve bilgisayarlar bulunuyor. Müşteriler bu ürünleri yeğlemeye başladılar bile... Hiçbir ek ücret ödemedi, paralarının bir bölümünü hayırlı bir amaç için harcamış oluyorlar. Şirketler de mutlu; çünkü hem daha fazla ürün satıyorlar hem de sosyal ve

vicdani sorumluluklarını yerine getirdiklerini göstermiş oluyorlar.

Bir eşsiz düşünce de kırsal kesimdeki 5 milyon kişinin temiz içme suyuna sahip olmadığı yerde, Güney Afrika'da yaşama geçirildi. Yorucu ve zaman alan su toplama işi kadınlara ve kız çocuklarına düşüyordu. Trevor Field bu duruma çözüm aramaya karar verdi ve bir mucitle biraraya geldi. İkili, "Play Pump" adında, çocuklar tarafından döndürülmeye başlandığında derin bir çukurdan temiz içme suyu pompalayan bir atıklarınca ortaya çıkardı. Bakım ve onarımı karşılamak için Field, "Play Pump"ın üzerine reklam alıyor.

Türkiye'nin de, Schwab Vakfı tarafından 2007'de "Türkiye'nin Sosyal Girişimcisi" olarak seçilen Prof. Dr. Mustafa Sarı'nın da ara-

Güney Afrikalı çocuklar atıklarincada oynarken, temiz içme suyu yerden yukarı pompalıyor.

larında bulunduğu, sosyal gelişimi ve yeniliği destekleyen bir grup sosyal girişimcisi var.

On yıldan fazla bir süre Sarı, Van Gölü'ndeki inci kefali sayısının giderek azalmasını engellemek için yorulmaksızın çalıştı. Van Gölü'nün kıyılarındaki küçük balıkçı toplulukları, gelirlerini bu balığın satışından elde ediyorlar; ancak aşırı avlanma doğanın dengesini bozmuş durumda. Sarı'nın bilimsel araştırması problemin ne denli büyük olduğunu kanıtladı; ancak onun en büyük başarısı, her balıkçıyı ve aileyi, geleceklerini güvence altına alabilmek için avlanma alışkanlıklarını değiştirmeye ikna edebilmiş olması.

Sosyal girişimci Adair Meira, Brezilya'da bir yandan elverişsiz

koşullarda yetişen çocukların meslek eğitimi almalarına yardımcı oluyor, bir yandan da çevre sorunlarıyla ilgileniyor. Sarı gibi o da geleceklerinin çevreyi, bu durumda Brezilya otlaklarını, korumalarına bağlı olduğuna kişileri inandırabilirse, onların yaşam koşullarını iyileştirebileceğini biliyor.

Yirmibirinci yüzyılda dünyadaki sosyal girişimci sayısı giderek artacak. Yenilikçi düşünceleri yaşama geçirmek için iş dünyasında geçerli ve başarılı yöntemleri kullanan en iyi sosyal girişimciler hem iyimser hem de becerikli. Baş etmesi zor problemleri üzerlerine almakta tereddüt etmiyorlar. Dünyayı daha iyiye gidecek biçimde değiştirmek onların en büyük isteği... •

Çeviri: Pelin Hazar

CherylTanrıverdi@butundunya.com.tr

“Yeşilbarış” gezegenimizin dört bir yanında işlenen çevre katliamlarına karşı, 1971’den buyana savaşım veriyor. Çalışmalarını bağımsız olarak sürdürmek için devletlerden, şirketlerden ya da siyasi partilerden bağış ve sponsorluk kabul etmiyor. Tüm çalışmalarının kaynağını, yalnızca bireylerden aldığı maddi ve manevi destek oluşturuyor.

Dünyayı kurtarmaya çalışan örgüt:

GREENPEACE

YAZAN: SENEM SENGÜL

Kimi politikacıların “En büyük çevreci benim” diyerek genç çevrecileri küçümsemeye başladıkları bugünlerden 37 yıl önce, üç gönüllü Vancouver’den yola çıkarak, Alaska’nın doğusunda ABD’nin yaptığı nükleer denemeyi protesto etti.

2000’li yıllarda, binlerce eylemci ve milyonlarca kişiyi bulan üye sayısı, “Greenpeace” (Yeşilbarış)in tek amacı vardı: Dünyayı kurtarmak!

“Yeşilbarış” gezegenimizin dört bir yanında işlenen çevre katliamlarına karşı, 1971’den buyana savaşım veriyor. Çalışmalarını bağımsız olarak sürdürmek için devletlerden, şirketlerden ya da siyasi partilerden bağış ve sponsorluk kabul etmiyor. Tüm çalışmalarının kaynağını, yalnızca bireylerden aldığı maddi ve manevi destek oluşturuyor.

Dünya çapında ilk büyük çevreci örgütlenme öyküsünü anlatan ve bu iletinin “Focus Aralık 2001” sayısından alınarak hazırlandığını belirten, “merak ediyorum” grubundan Kerem’e krmhby@gmail.com teşekkür ediyor ve 37 yıllık bu idealist kavga öyküsünü özetliyoruz.

Küçük bir bot, 15 Eylül 1971’de, hidrojen bombası denemesinin gerçekleştirileceği alana doğru Kanada’nın Vancouver kentinden yola çıktı. ABD hükümeti, deprem kuşağında bulunan Amchitka Adası’na bir megatonluk hidrojen bombası atmayı planlıyordu. “Phyllis Cormack” adlı botun içindeki üç gönüllünün amacı, yanlarındaki ga-

"Greenpeace" üyelerinden Bob Hunter bir strateji toplantısında konuşuyor.

zetecilerin yardımıyla eylemlerini dünyaya duyurmaktı.

"P"hyllis Cormack", 30 Eylül'de Amchitka Adası'na yaklaştı. Ancak, üç gönüllü ABD Sahil Güvenlik güçleri tarafından tutuklandı ve alandan uzaklaştırıldı. Bomba 6 Kasım'da patlatıldı. Günümüzdeki adıyla "Greenpeace" (Yeşilbarış) örgütünün bayrağı altında barınan bu üç adam, nükleer denemeyi engelleyememişlerdi. Ama, eylemleri ABD'nin tüm gazetelerinde manşetten verildi. Amchitka, bir daha nükleer deneme alanı olarak kullanılmadı. İlk kez gerçekleştirilen bu doğrudan eylem, taktik başarıya ulaşmıştı.

Protestocuların Bob Hunter'ın –o dönemde "Vancouver Sun"da gazeteciydi– Amerikan yerlilerinin mitolojilerini içeren bir kitapla gemiye çıkması ve "Ateşin Gözü" adlı bir Kızılderili kadının kehanetlerini okuması, "Greenpeace" efsanesinin başlangıcı sayılıyor. Kızılderili kadın, bir gün dünyanın tüm kaynaklarının tükeneceğini, hayvanların öleceğini ve nehirlerin kirleneceğini öngörüyordu. Ancak, çok geç kalmadan bir grup beyaz adamın gezegeni kurtarmak için harekete geçeceğini ve onların "Gökkuşağı Savaşçıları" olarak adlandırılacağını belirtiyordu.

Bu, çok etkileyici bir çıkıştı ve 30 yıldır dünyanın farklı noktalarında çarpıcı eylemler gerçekleştiren "Greenpeace" in bildirgesine dönüştü.

"Greenpeace" gemisi "Arctic Sunrise"...

1980'li yıllarda ve 90'ların başında artan güçleri sırasında kullandıkları o ünlü gökkuşağı logosu, bu inançlarını destekliyordu. İdealist öğrenciler ve farklı meslek gruplarından saygıdeğer orta yaşlı üyeler, artık bu bayrak altında birleşeceklerdi.

Böylesine büyük bir organizasyona dönüşecekleri, 1960'ların sonunda bu işe girişen kurucuların bile düşlemeyeceği bir durumdu.

Eski mühendis Jim Bohlen, oğullarının askere çağrılmaması için ABD'yi terk etmişti. Kanada'da, sıradışı avukatlar Paul Cote ve Irving Stowe ile tanıştı.

Üç kafadar, barışseverlik ve çevrecilik düşüncesini yayabilecekleri bir hareket planı içindeydi-

ler. Daha sonra kendileriyle aynı düşünceleri paylaşan Bob Hunter, David McTaggart ve Patrick Moore da gruba dahil oldu. Günümüzde tüm dünyada bilinen ad, yoğun tartışmalar sırasında belirdi.

Üyelerden biri, kısık sesle şöyle demişti:

"Açıkçası, bu bir yeşilbarış hareketi olmalı..."

1971 eylem için doğru zamandı. 1971, Vietnam Savaşı'nın doruğa ulaştığı, savaş çığırtkanlarının ABD'de seslerini iyice yükselttiği yıld. Güneydoğu Asya, Biafra Cumhuriyeti, Kuzey İrlanda ve Hindistan'ın güneyi savaşa dahil olmuş ve silah yarışı, yeni bir çehreye bürünmüştü: Çin nükleer bombaya sahipti, Nixon ABD başkanıydı ve Brejnev Kremlin Sarayı'nda oturuyordu.

"Shell"ın Brent Spar Platformu'nda 1995'te çevre eylemcilerine karşı tazyikli su sıkılmıştı.

Amchitka kampanyası, "Greenpeace"nin tanık olma (Kuveykır mezhebinin sessiz toplantılarını biçimlendiren felsefe) ve medyanın dikkatini çekme karışımından oluşan eylem biçiminin başarısını kanıtlamıştı.

Artık, Kuzey Amerika'da öncükenden çok daha etkin olmaları gerekiyordu.

1972'de, bu kez Fransa, Pasifik'teki Fransız Polinezyası'nda nükleer silahlarını deniyordu. David McTaggart, 12 m.'lik "Vega" adlı kotrasıyla bu olaya meydan okumaya karar vermişti. Bombanın atılmasını engelleyememişti; ancak, 1973'te eylemini tekrarladı. Bu eylem sırasında, Fransız komandolar "Vega"ya çıktılar ve McTaggart'ı öldüresiye dövdüler.

Herşeye karşın, ayırdında olmadıkları birşey vardı: Gemi mürettebatından bir kişi, tüm olayı kameraya almış ve görüntüleri basına vermişti.

Protesto gösterisi ve dayak sahneleri, "Greenpeace"nin tarafı tutularak bir anda tüm dünyaya yayılmıştı.

Bunun üzerine Fransa, 1975'te atmosferdeki denemesini iptal etti.

"Greenpeace"nin ana gemisi "Rainbow Warrior" (Gökkuşağı Savaşçısı) 1985'te Yeni Zelanda sularında yol alırken, Fransız Savunma Bakanı Charles Hernu ve Gizli Servis Başkanı Henri Lacoste'nin planlaması sonucu batırıldı.

"Greenpeace"... Dünya artık tanıyor ve ilgiyle izliyordu.

Bu tarihi bir andı. "Greenpeace", kahraman mazlum gibi gö-

"Greenpeace" üyelerinden Bob Hunter yavru bir fokla...

rülüyordu. Artık dünya, Goliath'a karşı savaşıp onu yenmiş Davut gibi, yeni bir David'e sahipti. Bu yeni imaj, "Greenpeace"i kendiliğinden zirveye oturttu.

Balina avcılarına karşı verdikleri savaşında yaşananlar ise, arkalarına aldıkları desteği daha da perçinleyecekti.

Tüm dünya, balina avcılarıyla yeşilbarışçılar arasındaki çekişmeyi izliyordu.

Zıpkıncılar, küçük botlarında ki savunmasız insanlara ateş açıyorlardı. Filonun yan tarafındaki ölü balinalar, görüntüleri daha da dramatikleştiriyordu.

Gönüllerde taht kurmalarını sağlayacak olay ise, Labrador buzullarında yaşandı. Bir fok yavrusunu kucağına alıp korumaya çalışan Patrick Moore'un, sopalarla fok yavrularını öldü-

ren avcılarla savaşımının görüntüleri, harekete duyulan sempatiyi ikiye katlıyordu.

"Greenpeace" amacına ulaşmıştı. Onları görmezden gelmek artık olanaklı değildi. 1978'de ilk ciddi başarılarını elde ettiler.

Iskeçya Orkney Adaları'ndaki gri fokların katliamı, öncülüklerinde yürütülen halk protestoları sonrasında durdu. Kamuoyu, yüreklerini tutku ve kararlılıkla ortaya koyan bu gönüllüleri çok sevmişti. Pek çok kimse, örgütü hâlâ ilk yıllarındaki bu eylemleriyle anıyor.

İlk on yıl geride bırakıldığında, arkalarına aldıkları destekle, "Greenpeace" örgütü adını "Greenpeace International" (Uluslararası Greenpeace) olarak değiştirdi.

"Greenpeace" karşılaştığı tüm güçlüklerle karşı, savaşımını sürdürüyor.

Üyelerin mutfaklarında toplanan yapılan günler geride kalmıştı.

Bob Hunter'ın 1979'da söylediği gibi, "Köklerini salan çevreci hareket artık yavaşlatılamaz. İddiaya girerim ki, 1970'li yıllarda 10 kişiden 8'i "Ekoloji"nin ne anlama geldiğini bilmiyordu. 10 yıl içinde ailelerin arasında konuşulan bir kavrama dönüştü. Tabii ki 'Greenpeace' bunu tek başına başarmadı; ancak amaçladığımızı yaptığımızı düşünüyorum: İnsanların zihinlerine çevreciliği kazıdık."

Örgütün 1985 ile 1990 yılları arasında üye sayısı 1 milyondan 4,8 milyon kişiye çıktı. Günümüzde, merkezi Amsterdam'da olan örgütün her kıtada ofisleri

ve tüm dünyayla iç haberleşme bağlantılı gemileri var.

Stratejileri de tümüyle değişmiş durumda. Avukatları, lobi faaliyetlerini yürüten bürokratları ve Londra, Boston ve Kiev'de, kampanyaları destekleyecek bilimsel araştırmaları ve bilgileri sağladıkları bilim merkezleri bulunuyor. Yaptıkları çalışmalar ve amaçları da küresel bir görünüm kazandı.

Eski demir perde ülkelerindeki denetlenemeyen hava kirliliğinin önlenmesi, Çernobil kazası, Exxon Valdez petrol felaketi, iklim değişikliklerine umarsızlık, asit yağmurları, orman katliamları, ozon tabakasındaki delik gibi, hepsi aynı zamanda politik sorunlar olan bu konularda çalışmalarını yürütüyorlar.

Çabalarının karşılığını da gö-

rüyorlar. Örneğin, Antarktika Sözleşmesi'ne imza koyan ülkeler, 1991'de, bölgedeki mineral araştırmalarını 50 yılına yasakladılar. 1992'de, 160 ülkenin katıldığı Rio Dünya Zirvesi'nde bir öneri konuşması yaptılar. Yüksek miktarda atıkların saklanması yasaklayan sözleşmeyi dünyaya kabul ettirdiler. Dahası Antarktika, 1994 yılında balinaların doğal koruma alanı ilan edildi.

"Greenpeace" karşılaştığı tüm güçlüklerle karşı, çeşitli evrelerden geçen gelişimini ve savaşımını sürdürüyor.

Günümüzde "Greenpeace"ın dışında iki büyük çevre örgütü daha var:

Yaban Yaşamı Destekleme Fonu (WWF) 1971'de kuruldu. Türleri tehlikede olan hayvanları korumak için kurulan WWF, 1986'da amacını genişleterek çevre konularına da yöneldi. İnsanların yol açtığı iklim değişikliklerini engellemek gibi, "Greenpeace"le ortak pek çok amacı var. Türleri tehlikeye giren hay-

vanlara yönelik çalışmaları ve okyanusları iyileştirme projesi, diğer etkinlikleri...

"Greenpeace"den ayrıldığı tek nokta, doğrudan eylem yöntemini yeğlememesi ve merkezi bir örgütlenme olması. WWF yetkilileri, kendi çalışmalarının daha akademik bir yapı içerdiğini ve "Greenpeace" gibi keskin çizgilerde yol almadıklarını belirtiyorlar.

1971 yılında kurulan Dünya Dostları (FOE)'nin amacı da, "Greenpeace"le aynı doğrultuda. Örneğin, iklim değişiklikleri ve besinlerin güvenliği gibi...

Besinlerde tehlike doğurabilecek kimyasallara, hava kirliliğine ve ulaşım sistemlerinin çevresel etkilerine yönelik çalışmalar yürütüyorlar. 66 ülkede üyeleri bulunsun da, birbirinden bağımsız çevre örgütlerini tek çatı altında toplayan bir görüntüsü var. Dolayısıyla, "Greenpeace" gibi düzenli bir örgütü yok. Yetkililer, "Greenpeace"le yarışmadıklarını, yalnızca onları tamamladıklarını belirtiyorlar. •

Yeni evli bir çift, birlikte bir düğüne gideceklerdi. Erkek hazırlandı ve makyajını yapmakta olan eşini beklemeye başladı.

Yarım saat sonra da eşi geldi ve hazır olduğunu söyledi:

"Seni bu denli çok beklettiğim için kusura bakma" dedi eşine. "Göz kapaklarımı boyamaktı, kirpiklerimi takmak, yüzüme fondöten, yanaklarıma allık sürmek, dudaklarımı boyamak derken, bir saate yakın zamanım gitti doğal bir görünüme sahip olabilmem için..." •

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

KÖŞEDEN BUCAKTAN
Mehmet Muhsinoğlu

Ernesto Rafael Guevara de la Serna

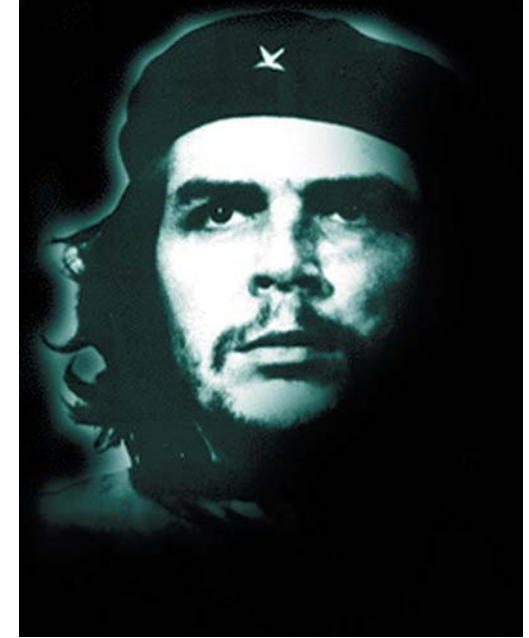
devrim simgesi mi, bikini deseni mi?

Alman Federal Haberalma Servisi Başkanı Ernst Uhrlau, Ağustos 2008'de "Bild" gazetesinde yayımlanan röportajında, "devrimciler dünyası"nda önemli bir simge olan Ernesto Rafael Guevara de la Serna'ya göndermede bulunuyor ve şöyle diyordu:

"Osama bin Laden bundan sonra, şahsen daha fazla saldırı planı yapamaz; fakat El Kaide'nin Che Guevara'sı gibi, terör şebekesini birarada tutan önemli bir kalıntı olacaktır!"

Arjantin-Şili kökenli yazar, öğretim üyesi ve insan hakları savunucusu Ariel Dorfman, ABD haber dergisi "Time"da Haziran 1999'da yayımlanan makalesinde, "Yüzyılın yüz önemli insanı" arasında yer verdiği Che Guevara hakkında şunları yazıyordu:

"Bu gezegende 3 milyarı aşkın insan yaşamlarını sürdürmek için günde 2 doları bile bulamıyor. Ve doğan her günle birlikte, 40 bin çocuk –yani her saniyede bir çocuk!– süregelen açlıkla ilintili hastalıklara yakalanıyor.

Che'yi destekleyenler ve dul eşi, onu kutsal bir simge olarak savunurken, karşı çıkanlar, "muhaliflerini vahşice infaz eden bir katil olduğunu" belirtiyorlardı.

"On yıllar önce Che'yi, kendisini Bolivya'da bekleyen mermiye ve o fotoğrafa götüren yolculuğa çıkartan dehşetengiz adaletsizlik ve eşitsizlik hep orada, olduğu yerde durmaya devam ediyor."

Söz konusu makaleyi Ertuğrul Kürkçü İngilizce'den çevirmişti.

68 kuşağının önde gelen öğrenci liderlerinden olan Kürkçü, Ekim 1970'de Türkiye Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu (DEV-GENÇ) başkanlığına seçilmişti.

Mahir Çayan ve arkadaşlarının öldürüldüğü Kızıldereli olayından sağ kurtulan tek kişi ol-

du. Sıkıyönetim mahkemelerinde yargılandıktan sonra, 14 yılını cezaevinde geçirdi.

Kürkçü'nün çevirisine göre, Ariel Dorfman makalesinde şöyle diyordu:

"Dünyanın kudret sahipleri akıllarından çıkartmasalar iyi olur: Che Guevara'nın sabırsız gözleri, onu içine tıkmaya çabaladığımız tişörtün bağrından alev alev bakmaya devam ediyor."

Bu arada farklı bir bakış açısına göre, tişört konusu şöyle değerlendiriliyor:

"Bir zamanlar devrim simgesi olan Che Guevara, şimdi tüketim ekonomisinin pazarlama aracı oldu ve tişört, posta kartı, anahtarlık ve bikini mayoların üstünde desen olarak yer alıyor!"

"**T**he New York Times'da Marc Lacey imzasıyla Ekim 2007'de yayımlanan ve Küba'nın Santa Clara köyünde düzenlenen Che'nin 40'ıncı ölüm yıldönümü resmi törenlerini anlatan haber, şöyle devam ediyor:

"Che Guevara'nın 46 yaşındaki kızı Aleida Guevara March, Che tişörtlerinin, posta kartlarının ve resimlerinin, -dünya'dan söz etmeden- Küba'nın her tarafında satılmasına katlanabileceğini, çünkü kimi müşterilerin Che'yi azizleştirip bağrına bastığını söylüyor."

Kübalı fotoğrafçı Alberto Kor-

Ernesto Che Guevara'nın yakalanması ve 39 yaşında öldürülmesinde görev yapan CIA'nın eski istihbarat elemanı Gustavo Villoldo, "işlemin tamamlandığını" belgelemek için cesedin fotoğraflarını çekmiş, parmak izini almış, bu arada -kızıldereli usulü- saçından bir tutam kesip, "anı" olarak saklamıştı.

da Diaz'ın, Mart 1960'da bir ceneze alayında çektiği ve 1967'de Che'nin Bolivya'da askerler tarafından öldürülmesinden bir hafta önce, "Paris Match" dergisinde yayımlanan bereli fotoğrafı, dünya çapında ünlenmişti.

Diaz, fotoğrafı votka reklamında izinsiz kullanan bir İngiliz ajansını dava edip, 50 bin dolar kazanmış ve parayı, yoksul çocuklara ilaç alınması için bağışlamıştı.

Diaz 2001'de 72 yaşında yaşamaya veda etti.

Che'nin kızı, çocuk doktoru Aleida Guevara March, bereli fotoğrafın ticari amaçlarla kullanılmaması için çok uğraştıklarını, babasıyla ilgili konferanslar vermek amacıyla tüm dünyayı dolaştığını,

İtalya'da bu fotoğrafın basılı olduğu tişörtü gençlere imzaladıktan sonra, onların "faşist" olduğunu öğrendiğini belirtip iç geçiriyor:

"**C**he hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı. Bir keresinde John F. Kennedy Jr. ile Avrupa'da karşılaştık ve ünlü kişilerin ailesinden gelmenin yol açtığı tehditlerden söz ettik.

"O harika bir insan, Küba'da işbaşına gelmesi için Che'nin yardımcı olduğu hükümetin devrilmesi amacıyla, Domuzlar Körfezi Operasyonu emrini veren babasından onu ayrı tutabiliyorum."

Aleida Guevara March, babasının dinlenmeye gittiği Küba'nın doğusundaki Santa Clara köyündeki evinde görülüyor.

Ernesto Che Guevara'nın yakalanması ve 39 yaşında öldürülmesinde görev yapan CIA'nın eski istihbarat elemanı Gustavo Villoldo, "işlemin tamamlandığını" belgelemek için cesedin fotoğraflarını çekmiş, parmak izini almış, bu arada -kızıldeyirli usulü-saçından bir tutam kesip "anı" olarak saklamıştı.

Che'nin ölümünden 40 yıl sonra, Ekim 2007'de, Dallas'ta açık artırma galerisi sahibi olan "Haydut" takma adlı Tom Slater, Villoldo'nun sakladıklarını 100 bin dolar başlangıç rakamıyla satışa çıkardığında, büyük bir tepkiyle karşılaşmıştı.

Che'yi destekleyenler ve dul eşi, onu kutsal bir simge olarak savunurken, karşı çıkanlar, "mu-

haliflerini vahşice infaz eden bir katil olduğunu" belirtiyorlardı.

Açık artırmacı Slater ise bu konuda, AFP Haber Ajansı'na şunları söylüyordu:

"Bay Villoldo, Che'nin politik bir simge olmasından çok mutsuz. Bu öykünün tüm yönleriyle ortaya çıkması için sabırsızlanıyor. Che'nin bir katil ve haydut olduğunu, onu avlayıp yere devirmeyi çok uygun bulduğunu düşünüyor."

Sevgi ve tepki gibi karşıt duyguların yoğunlaştığı bir ortamda, Reuters Haber Ajansı da aynı günlerde, gerilla lideri Che Guevara'nın Venezuela'daki anıtının tahrip edildiğini bildiriyor, "2,5 metre boyundaki cam anıtın, iki hafta önce Andean Dağı karayolu yakınında yapılan açılış törenine, Venezüella başkan yar-

dımcısı ve Küba büyükelçisinin katıldıklarını anımsatıyordu.

Ateş edilerek ve çekiçle parçalan anıtın yanına bırakılan "Yurtseverler Cephesi" imzalı nota şöyle yazıyordu:

"Che için hiçbir anıt istemiyoruz. O, çocuklarımıza örnek olamaz!"

Devlet ajansı "Bolivarian" ise, Kültür Bakanı Yardımcısı Ivan Párra Bravo'nun, aynı yerde, aynı anıtın yeniden yapılacağını söylediğini açıklıyordu.

Che'nin 9 Ekim 2007'de 40'inci ölüm yıldönümü törenlerinden birkaç gün önce, Küba medyasında şu haber yayımlandı:

"Bolivya ordusunda çavuş rütbesiyle görev yapan Mario Teran, Che Guevara'nın yakalanması ve öl-

dürülmesi operasyonuna katılmıştı.

"Latin Amerika ülkeleri halkına Küba'nın uyguladığı ücretsiz göz ameliyatı programından yararlanan Mario Teran, Küba'da katarakt ameliyatı olmuş, oğlunun Kübalı doktorlara yazdığı teşekkür mektubu, bir Bolivya gazetesinde yayımlanmıştı."

Bir yıl önce yapılan bu ameliyatla ilgili haber, Küba medyasında Che'nin 40'inci ölüm yıldönümüne denk düşürülerek yineleniyor, propaganda çarkı olanca hızıyla dönmeye devam ediyordu.

Ekim 2008'in güncel sorusu ise şu:

"Ernesto Rafael Guevara de la Serna, devrim simgesi mi, bikini deseni mi?.."•

m.muhsinoglu@gmail.com

Adam çok gamsız biriydi. Üstelik, tembeldi de... Yerinden kıpırdamaya üşenir, her işini yavaş yavaş yapardı.

Köyün yaşlılarından biri, onun bu durumuna sinirlendi ve günün birinde onu azarladı:

"Herşeyi çok ağır yapıyorsun" dedi. "Senin çabuk yaptığın şey yok mudur?..."

Gamsız ve tembel kişi, hemen yanıt verdi:

"Elbette var" dedi. "Çabuk yorulurum..."•

Adam horozundan sürekli şikayet ediyordu. Arkadaşları, onun bu şikayetlerinden bıkmışlardı. Bir gün yine horozunu şikayet etmeye başlayınca arkadaşları dayanamadılar ve sorrdular:

"Anlat" dediler. "Bir horoz nasıl olur da tembellik yapabilir?"

Adam bu soruyu bir örnekle yanıtladı:

"Sabah erkenden komşu horozlar öterken, o ötmüyor, onaylamak için başını aşağı yukarı sallıyor."•

"Batı medeniyeti"nin katliam ve soykırım sicili

Ankara Ticaret Odası tarafından hazırlanan ve Batı ülkelerinin tarihindeki katliam ve soykırımlara dikkat çekilen raporda, sözde Ermeni soykırımını ilk olarak 1982'de Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin tanıdığı belirtilerek, Rumlar'ın 1912'de Kıbrıs Türkleri'ne yönelik katliamlara başladığı da ifade ediliyor.

YAZAN: BARIŞ TARKAN

Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin yanı sıra, Rusya ve ABD'yi de içine alan "Katliam ve Soykırım Sicili Raporu"nda, 25 AB üyesi ülkenin 9'unun sicilinin bozuk olduğu belirtiliyor. "Sicili bozuk" ülkelerin, Almanya, Belçika, Danimarka, Fransa, İngiltere, İspanya, İtalya, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi olarak sıralandığı raporda, Rumlar'ın 1912 yılında Kıbrıs Türkleri'ne yönelik katliamlara başladığı vurgulanıyor.

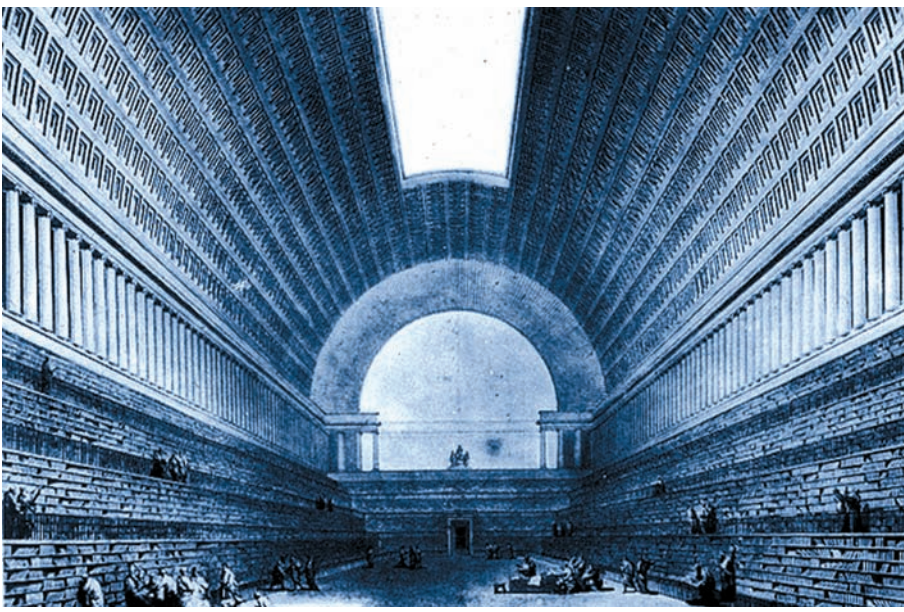
Ankara Ticaret Odası (ATO) tarafından hazırlanan ve Batı ülkelerinin tarihindeki katliam ve soykırımlara dikkat çekilen raporda, sözde Ermeni soykırımını ilk olarak 1982'de Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin tanıdığı belirtilerek, Rumların 1912'de Kıbrıs Türkleri'ne yönelik katliamlara başladığı da ifade ediliyor.

Raporda Batılı ülkelere ilişkin saptamalar şöyle sıralanıyor:

Fransa: 20'nci yüzyılı kana boyayan soykırımların mimarları arasında yer aldı. Cezayir'i 132 yıl boyunca işgal altında tutan Fransa, 1954-1962 yılları arasında 1,5 milyon Cezayirli'yi katletti.

Belçika: Sömürgesi altındaki Ruanda ve Kongo'da 10 milyondan fazla insan soykırıma uğradı.

İtalya: Libya'da 1911'den 1940'lı yıllara dek uyguladığı imha operasyonları ve çölün ortasına kurduğu toplama kamplarında, 100 binlerce Afrikalı Müslüman yaşamını kaybetti.

Dünyanın ilk üniversitesinin kurulduğu, Arşimed'in suyun kaldırma kuvvetini orada keşfettiği, Eratosthenes'in dünyanın çapını, Euclid'in ise geometrinin kurallarını ortaya koyduğu İskenderiye kentinin adı, İngilizler'in işlediği bir vahşetle birlikte tarihe geçecekti.

Bağdat'ın düşmesinden sonra Türk askerleri, Korgeneral Stanley Maude'ın komutasındaki İngiliz birliklerince tutsak alınmıştı. Bu tutsakların bir bölümü belki de gözleri vahşi biçimde kör edilen askerlerimiz arasındaydı.

Almanya: Almanlar 1933-1945 yılları arasında Büyük Alman İmparatorluğu'nu kurmak ve mükemmel Alman ırkını yaratmak hedefiyle, öteki milletlerden ve etnik gruplardan 21 milyon insanı topluca kurşuna dizerek, toplama kamplarında, fırınlarda yakarak, gaz odalarında zehirleyerek soykırıma uğrattı.

Danimarka: 1945 yılında 250 bin Alman mülteciyi ölüme terk etti.

İspanya: Diktatör Francisco Franco, ülkesinde 30 bin muhalifini öldürttü. İspanyollar, Amerikalılar'la birlikte milyonlarca Kızılderili'yi katletti.

İngiltere: 1788-1938 tarihleri arasında sömürgeleştirmek amacıyla gittiği Avustralya'da yerleşik

yerli halk Aborijenler'i sistematik olarak yok etti. 750 bin Avustralya yerlisinden yalnızca 31 bin kişi sağ kalabildi. (İngilizler'in Birinci Dünya Savaşı'nda tutsak 15 bin Türk askerini nasıl kör ettiğinin dramatik öyküsünü ise aşağıda okuyacaksınız.)

Rusya: Lenin, 1917-1920 yılları arasında 30 bin muhalifini infaz ettirdi.

ABD: Amerika, soykırımlara Kızılderililer'i katletmekle başladı. Amerikalılar ve İngilizler, Almanlar'ın savaşı kaybetmelerinin ardından, Dresden kentine sığınan Alman göçmenlerin üzerine 3 gün süreyle havadan bomba yağdırdı. Bu harekâta çoğunluğunu çocuk ve kadınların oluşturduğu 200 bin kişi yaşamını kaybetti. Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki

kentlerine attığı atom bombaları sonucu 135 bin kişi öldü. ABD'nin Vietnam'ı işgali ise, 70 bin kişinin ölümüyle sonuçlandı. ABD son olarak Felluce'de 1500 sivili öldürdü. (Irak'ta kaç sivilin yaşamını kaybettiği ise –bugün için– kesinlikle bilinmiyor.)

Dünyanın ilk üniversitesinin kurulduğu, Arşimed'in suyun kaldırma gücünü orada keşfettiği, Eratosthenes'in dünyanın çapını, Euclid'in ise geometrinin kurallarını ortaya koyduğu İskenderiye kentinin adı ise, İngilizler'in işlediği bir vahşetle birlikte tarihe geçecekti.

Birinci Dünya Savaşı'nda toplam 150 bin askerimiz, İngilizler'e tutsak düşmüştü.

Bu tutsakların bir bölümü, Mısır'ın İskenderiye kenti yakınlarında bulunan "Seydibeşir Kuveysna Osmanlı Useray-i Harbiye Kampı"nda hapsedildi. Bu kampta, 1918'de Filistin Cephesi'nde tutsak düşen 16. Tümen'in 48. Alayı'na bağlı Osmanlı askerleri tutuluyordu.

12 Haziran 1920'ye değin iki yıl boyunca her türlü işkence, eziyet, ağır hakaret ve aşağılama maruz kaldılar.

Bu insanlık dışı muamelenin nedeni ise, Ermeni çevirmenlerdi.

Türkçe bilen Ermeni çevirmenlerin yalan, yanlış çeviri ve kışkırtmaları yüzünden, kampın İngiliz komutanları azılı Türk düşmanı kesilmişlerdi.

Savaş bitmişti.

Ancak, kamptaki koşullar

Askerlerimiz, mikrop kırma bahanesiyle, süngü zoruyla dezenfekte havuzlarına sokuldu. Ancak suya normalin çok üzerinde krizol maddesi katılmıştı. Askerlerimiz, ölmek için çömelerek başlarını suya soktular. Ancak, başlarını sudan kaldırdıklarında artık göremiyorlardı.

nedeniyle ölenler dışındaki tut-sakları teslim etmek, İngilizle-r'in işine gelmiyordu. Olası yeni bir savaşta, bu askerlerin yeni-den karşılarına çıkabilecekleri, Ermeniler tarafından, İngiliz-ler'in beyinlerine işlenmişti.

Çözüm toplu katliamdı.

Askerlerimiz, mikrop kırma bahanesiyle, süngü zoruyla dezenfekte ha-vuzlarına sokuldu. An-cak suya normalin çok üzerinde krizol maddesi katılmış-tı. (Krizol, günümüzde Lysol mar-kasıyla tuvaletlerde dezenfekte edici olarak kullanılıyor. Cilt kan-serine etkisi kanıtlandığı için 2003'te AB tarafından amatör ve lisanssız kullanımı yasaklandı.)

Mehmetçik'ler, daha ayakla-

rını dezenfekte havuzlarına sok-tuklarında, bu madde nedeni-yle haşlanıyorlar; ancak İngiliz askerleri, dipçik darbeleriyle onların havuzdan çıkmalarına izin vermiyorlardı.

Bellerine dek gelen suya ba-tan Mehmetçik'ler, başlarını sok-mak istememişlerdi. Bunun üze-rine İngilizler havaya ateş etme-ye başlamıştı.

Askerlerimiz, ölmek için çö-melerek başlarını suya soktular.

Ancak, başlarını sudan kaldı-ran artık göremiyordu.

Çünkü gözleri yanmıştı.

Bunu gören sıradaki askerle-rimizin direnmeleri de yarar sağlamadı ve 15 bin askerimiz göremez oldu.

"Katran Kazanında Sterilize"

adıyla Temmuz 2004'te yayımla-nan bir kitapta, bir Türk subayının İngiliz tutsak kampındaki üç yılı anlatılıyor ve şu bilgi veriliyor:

"Konu Ankara'ya Malta Esir Kam-pı'ndan dönen Edirne Mebusu Şeref ve Faik

Beylerin, 25 Mayıs 1921 tarih-inde TBMM'de yaptıkları konu-şmalarla intikal etti.

"28. 5. 1337 Cumartesi günü TBMM'nin 37. İçtima'sında, Faik ve Şeref Beyler bir takrir vere-rek, İngiltere'nin Türk paşa, milletvekili, yazar ve sair mes-lekten aydınları Malta'da tutuk-lu olarak bulundurmasının, hiç-bir milletlerarası hukuka uyma-dığı ifade edildikten sonra, Mı-sır'da esirlerin krizol banyosuna sokularak 15 bin vatan evlâdı-nın gözlerinin kör edildiği, bu-nun faili olan İngiliz tabib, gar-nizon komutanı ve zabitlerin cezalandırılması için TBMM'nin teşebbüse geçmesi isteniyordu.

"Bu konuşmalar TBMM hükü-metini de harekete geçirmiş ve konunun takip edilmesi için hü-kümet kararı alınmıştı. Ankara Cumhuriyet Arşivi'nde bulunan 28 Haziran 1337 tarihli, altında Mustafa Kemal Paşa'nın da TBMM Reisi sıfatı ile imzası bulu-nan Bakanlar Kurulu Kararı'nda da şunlar söyleniyordu:

"Malta'da mevkuf bulunan-lar ile Mısır'da onbeş bin esiri

kasten malül bırakan İngiliz ta-bibleriyle, garnizon kumandan ve zabitleri hakkında Edirne Mebusu Şeref ve Faik Beyler ta-rafindan verilüp, İcra Vekilleri Heyeti'ne tevdi ve tensip edilen ve Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesi'nin 29. 5. 337 tarihli ve zabıt ve kavanin kalemi 354/706 numaralı tezkere ile mürsel tak-rir, icra vekilleri heyetinin 28. 6. 337 tarihli içtimasında kiraat olu-narak, lâzım gelen bu mütalâati fenniye dermeyanı zımında, Sıhhiye ve teşebbüsâtı siyasiye-de bulunmak üzere Hariciye Ve-kaleti'ne takrir sureti musadda-kasının lefiyle işarı karagir ol-muştur. 28 Haziran 337'

"Yeni kurulan devletin bin türlü sorunu vardı. Bu hesap sor-ma işi de unutuldu gitti."•

29 Ekim 1961 sabahı Türkiye’de yapılan bir otomobil, Türkiye’de yapılan kendi motorunun gücüyle meclis binasının önüne götürülerek dördüncü Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel’e sunuluyordu...

"Müzelik Devrim"

YAZAN: SEMRA ATAY

İkinci Milli Birlik Komitesi Hükümeti’nin Ulaştırma Bakanı Mehmet Orhan Mersinli’nin görev döneminde, 16 Haziran 1961 Cuma günü Devlet Demiryolları Fabrikaları ve Cer Daireleri’nin yönetici ve mühendislerinden oluşan yaklaşık 20 kişilik grup, Ankara’da bir toplantıya çağrıldılar.

Toplantıya başkanlık eden TCDD Genel Müdür Yardımcısı Emin Bozoğlu, Ulaştırma Bakanlığı’ndan gönderilen bir yazıyı okudu. Yazıda ordunun cadde binek ihtiyacını karşılayacak bir otomobil tipinin geliştirilmesi görevinin Demiryolları İşletmesi’ne verildiği ve bu amaçla 1.400.000 TL ödenek ayrıldığı bildiriliyordu.

Verilen 4,5 aylık süre, 29 Ekim 1961 Cumhuriyet Bayramı’nda dolacaktı.

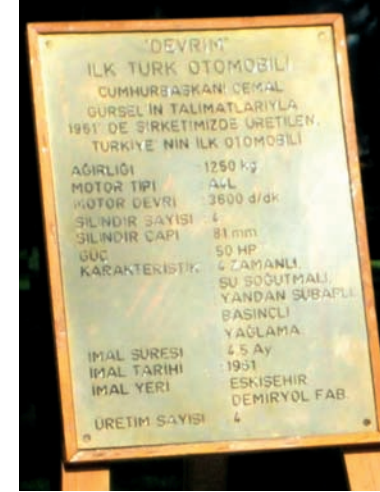
Bu süre içinde bu çapta bir çalışma yapılabilir miydi?

Toplantıda söz alanların ço-

ğu, böyle bir projede seve seve çalışmaya hazır olduklarını, ancak böylesine kısa bir sürede sonuç alınabileceğini sanmadıklarını dile getiriyor, bir bölümü de tümüyle olumsuz görüş bildiriyordu.

Bu arada ülke çapında bir tartışma başlamış, basından üniversitelere, belirli sayıda olan sanayicilerden politikacılara değin, herkes Türkiye’de ne otomobil, ne de motor yapılabileceğine inanıyor, özel sohbetlerde, röportajlarda, hatta film gösterili konferanslarda bu görüş vurgulanıyordu.

Ancak, “Çılgın Türkler” bir inanılmazı daha gerçekleştiriyor ve 29 Ekim 1961 sabahı, Türkiye’de yapılan bir otomobil, kaportası pürüzsüz olmasa da, kendi tekerlekleri üzerinde ve yine Türkiye’de yapılan kendi motorunun gücüyle Büyük Mil-

"Devrim" otomobili 115'inci gününde...

let Meclisi binasının önüne götürülerek dördüncü Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'e sunuluyordu.

Cumhurbaşkanı Gürsel, arabanın ön koltuğuna oturuyor. Meclis bahçesinde tur atılırken, Gürsel, ilk Türk otomobilini Atatürk'ün de görmesini istiyor ve "Devrim'in Anıtkabir'e götürülmesini emrediyor.

Henüz 40-50 metre ilerlemişken "Devrim" duruveriyor.

"Devrim'in şoförlüğünü yapan Mühendis Rifat Serdaroğlu "Benzin bitti" diye boynunu bükünce, Gürsel durumu şöyle özetliyor:

"Batı kafasıyla otomobil ya-

parız, Doğu kafasıyla içine benzin koymayı unuturuz."

Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in bindiği "Devrim" otomobilinin, 29 Ekim günü TBMM ön merdivenleri önünde yapılan "açılış sürüşü" sırasında "benzinsizlik" nedeniyle durması, Ankara'da o gün "Fısıltı" gazetesinde çeşitli öykülerle kulaktan kulağa yayıldı.

Oysa işin tek tanığı ve Cumhurbaşkanı Gürsel'in bu sözünü söylediği tek gazeteci, o günlerin Milliyet gazetesi muhabiri Mete Akyol'du. Önce gazetesinde, yıllar sonra da "Yazamadıklarım" adlı kitabında Mete Akyol, "Devrim'in benzinsiz kalışının gerçek nedenini ve otomobilden indik-

Cemal Gürsel, ilk Türk otomobilini Atatürk'ün de görmesini istiyor ve "Devrim'in Anıtkabir'e götürülmesini emrediyor.

ten sonra Gürsel'in söylediklerini harfi harfine şöyle anlatmaktadır:

"Dört adet yapılan 'Devrim'de üç ayrı tip motor kullanılmıştı. Dört numaralı 'Devrim', en geliştirilmiş motora sahipti. Bu motorun çizimleri yapılırken Mobil şirketi piyasaya yüksek oktanlı benzin çıkarmıştı. Bu benzin üstünlüğünden yararlanmak amacıyla, bu motorda sıkıştırma oranı yüksek ayarlanmıştı. 29 Ekim sabahı Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'e bu motorun bulunduğu 'Devrim'in sunulması kararlaştırıldı.

"Dört numaralı 'Devrim', TCDD Eskişehir Fabrikası'ndan alınarak trene konuldu, 28 Ekim günü akşamı, TCDD Ankara Fabrikası'na teslim edildi.

"İçinde çok az miktarda yüksek oktanlı benzin var' dediler. 'Yarın sabah törenin yapılacağı meclis binasına giderken, Sıhhiye Meydanı'nda Etibank Genel Müdürlüğü binasının önündeki Mobil istasyonundan alırsınız benzini. Yüksek oktanlı benzin yalnızca orada var.'

"2 9 Ekim sabahı 'Devrim', bugün süper benzin diye tanımladığımız yüksek oktanlı benzin alacağı Mobil istasyonuna gitmek üzere fabrika kapısına çıkınca, karşısında kırktan fazla resmi makam otomobili buldu.

"Başbakan yardımcısı, bakanlar, yüksek rütbeli subaylar,

Nisan 2002'de Tülomsaş tesisinin bahçesinde bir "mini müze" oluşturuldu ve "Devrim" bu müzede iklim koşullarından etkilenmemesi için camekanlı bir bölüme konuldu.

kimi genel müdürler, 'Devrim'i karşılamak ve tören alanına onunla birlikte gitmek için fabrikanın önüne gelmişler, bu ilk Türk otomobilinin kapıdan çıkmasını bekliyordlardı.

'Devrim' işte bu siyah otomobiller konvoyu arasında yola çıkmak zorunda kaldı ve doğal olarak, konvoydan ayrılamadığı için de Sıhhiye'deki Mobil istasyonuna uğrayamadı, benzinini alamadı.

"Devrim" TBMM binası önüne gelince, Mühendis Kemalettin Vardar fabrikaya telefon etti ve bir bidon benzin aldırıp acele göndermelerini istedi.

Fabrikadan bir görevli, yüksek oktanlı benzin dolu bidonu getirir getirmez, Kemalettin Vardar benzin deposunun kapağını açtı, benzin bidonunu aldı ve görevliye döndü:

"Huniyi ver evladım" dedi.

"Bende huni yok efendim" dedi görevli.

"İki mühendis, Kemalettin Vardar ve Rifat Serdaroglu, bir gazete buldular, kıvrıp gazeteden huni yaptılar. Fakat gazete kağıdı, üzerine benzin dökülünce birden hamur oluverdi, içindeki benzin de yerlere aktı.

"Dikkat, Kemalettin, paşa geliyor."

"Devrim'in geldiğini duyan Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel,

TBMM binasından çıkmış, ağır ağır merdivenleri iniyordu.

"Kemalettin Vardar birden paniğe kapıldı. Avuçlarını birleştirdi, benzin deposunun ağzına tuttu: 'Rifat çabuk ol, benzin böyle koyalım.'

"Cumhurbaşkanı yanlarına geldiğinde, iki mühendis benzine bulaşmış ellerini ceketlerinin arkasına sildiler. (...)

"Gürsel, yüzünde kolaylıkla okunan bir gurur ve mutluluk ifadesiyle ilk Türk otomobiline bindi. Mühendis Rifat Serdaroglu ise direksiyona geçti.

"Devrim", çevredeki herkesin alkışları arasında hareket etti ve 40-50 metre gittikten sonra birden durdu.

"Niye durduk Rifat Bey?"

"Rifat Serdaroglu gerçeği açıklamaktan başka bir şey yapamadı:

"Sayın Paşam, depoda yeteri kadar benzin yok da" diyebilirdi.

"Gürsel tek kelime söylemeden aşağı indi. Elinden oyuncağı alınmış bir çocuğun üzüntülü yüzünden farksızdı yüzü... Dokunsanız ağlayacak gibiydi.

"Hiçbir şey duymuyor, kimse'nin yüzüne bakmıyordu. Gözlerini çok ilerlerde bir yerlere dikmişti.

"Dikkat çekecek kadar bir süre öyle durduktan sonra dudakları hafif hafif kıpırdadı:

"Batı kafasıyla otomobil yaparız, Doğu kafasıyla içine ben-

zin koymayı unuturuz' dedi."

Peki, "O gün ölü doğan" "Devrim", bugün nerede ve nasıl acaba?

Nisan 2002'de Tülomsaş Genel Müdürü Dilaver Zeki Daloğlu'nun direktifiyle tesisin bahçesinde bir "mini müze" oluşturuldu ve "Devrim" bu müzede iklim koşullarından etkilenmemesi için camekanlı bir bölüme konuldu.

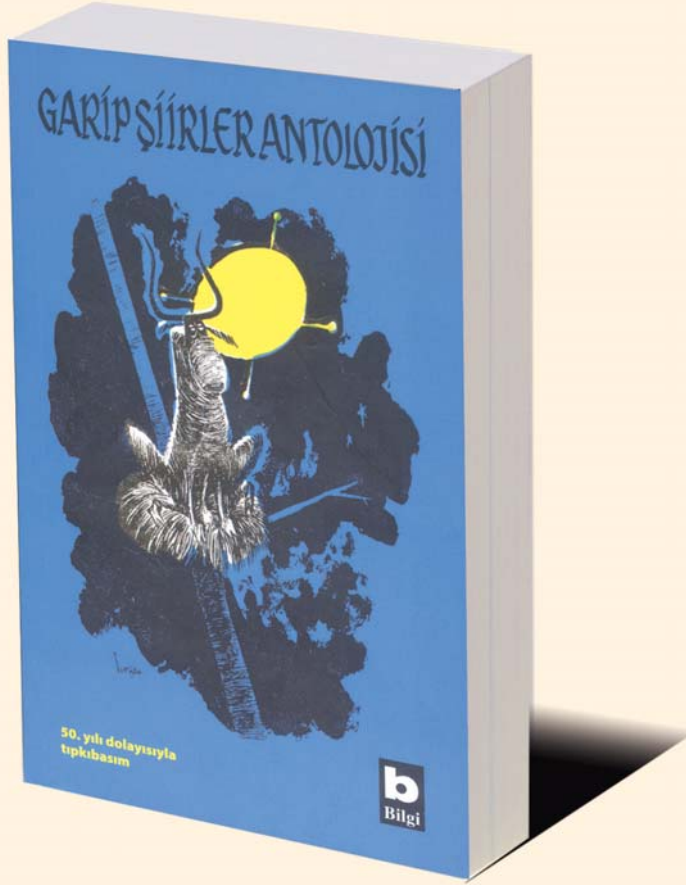
"Devrim"i 29 Ekim 1961'de Ankara'ya taşıyan ünlü "Karakurt" lokomotif ve kimi tarihsel değeri olan araçlar da orada sergileniyor.

47 yıl sonra otomotiv sektöründe ulaşılan teknolojik gelişmeye gelince, Haziran 2008'de Japon otomobil şirketi Honda, sıfır karbon salımlı, hidrojen yakıtlı ilk otomobilin ticari üretimine başladı.

"FCX Clarity" adı verilen dört koltuklu yeni model, küresel ısınmaya neden olan gazların hiçbirini üretmediği gibi, hidrojen ve elektrikle çalışıyor, çevreye yalnızca su buharı bırakıyor.

Toyota, hücre yakıt üretimi yetersiz kaldığı için hibrid otomobil üretiminde hızla yükselen isteği karşılayamadığını kaydediyor.

Bir öteki otomobil devi Fiat ise, ses çıkarmayan, egzoz gazı üretmeyen otomobil üretimine geçti. Fiat'ın "Phylla" adını verdiği otomobilin gövdesi alüminyumdan, öteki parçaları ise geri dönüşümlü bir plastikten üretildi. •

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

YAKINDAN TANIDIKÇA
Yücel Aksoy

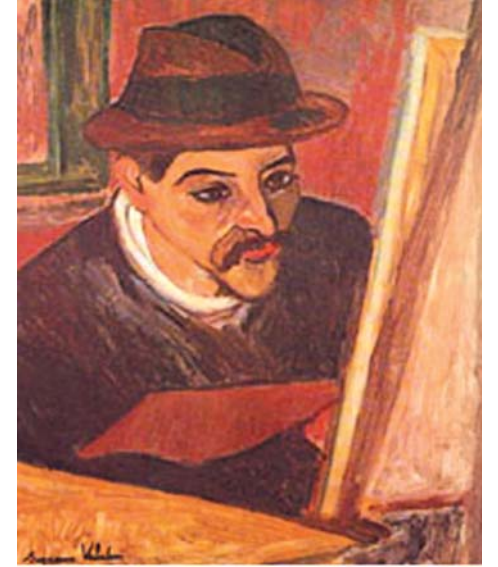
Beyazı en güzel kullanan ressam:

Maurice Utrillo

Maurice, okuldan eve döndüğünde neler yaşayacağını elbette bilmiyordu. Kapıyı açıp içeri girdiğinde annesini (sonradan üvey babası olacak) bir adamla sevişirken yakaladı. Sessiz, sakın, içedönük bir çocuk olan Maurice, gördüğü manzara karşısında şok oldu. Merdivenleri uçarcasına indi, dışarı çıktı, bir an ne yapacağını bilememenin şaşkınlığı içinde durdu. Sonra da karşı kaldırımındaki bistro'ya daldı, daha doğrusu sığındı. Tir tir titriyordu. Çok korkmuştu. Bistro sahibesi Madam Guerin, çocuğun sakinleşmesi için eline bir kadeh içki tutuşturdu. Maurice hiç duraksamadan içkiyi bir yudumda içti. Bir süre sonra sakinleşti.

Bu deneyim, Maurice'in körpe zihninde şu yargının oluşmasına neden oldu:

Alkol, yaşamın yükünü azaltıyor, sıkıntıları kısa zamanda unutturuyordu.

İşte ondan sonra ne zaman canı sıkılsa, ne zaman sorunlarıyla başa çıkamayacağını duyumsayacak olsa, çözümünü içki şişelerinde aradı. Ve bu (kendince) kolay çözümünü yaşamının sonuna dek uyguladı.

Maurice Utrillo, 26 Aralık 1883'te Paris'de dünyaya geldi. Doğduğu yıl henüz 18 yaşında

olan annesi Marie Clementine Valadon o sıralarda sirk akrobatlığı yaparak geçimini sağlamaya çalışıyordu. Güzel bir bayan olduğu için bir süre sonra resamlara modellik yapmaya başladı ve kısa zamanda da Montmartre'in en popüler modeli oldu. Bu arada adını da değiştirerek, kendince daha zarif bulduğu Suzanne adını kullanmaya başladı.

Maurice'in babasının kim olduğu kesin bilinmemekle birlikte Boissy adında serseri ruhlu, alkolik bir yazar olduğu sanılıyor.

Suzanne Valadon, güzel olduğu denli zeki bir kadındı. Resamlarla olan yakın ilişkisi nedeniyle ve onların da teşvikiyle resim yapmaya başladı ve kısa zamanda büyük aşama kaydederek o dönemin tanınmış kadın ressamı arasına katıldı.

Biz dönelim yine öykümüze... Maurice'in ruhunda derin yaralar açan o olaydan sonra annesiyle sevgilisi Miguel Utrillo'nun birlikteliği sürdü. Hatta evlendiler. Gü-

zel eşi Suzanne'ın ısrarlarına boyun eğmek zorunda kalan Miguel Utrillo, Maurice'i 8 Nisan 1891 tarihinde evlat edindi. Böylece Maurice artık Utrillo soyadını yasal olarak taşımaya hak kazanmıştı. Ama o, soyadının değişmesini uzun süre kabullenmedi. Öyle ki aradan 11 yıl geçmesine karşın, resim yapmaya başladığında hâlâ Maurice Valadon olarak imza atıyordu tablolarına... Ancak 27 yaşına geldiğinde Utrillo soyadını kullanmaya başladı.

Bu kısa açıklamadan sonra yine öykümüze dönelim. Maurice, okulu bitirdikten sonra bir bankaya memur olarak girdi; ama içkinin etkisiyle yaptığı çılgınca hareketler nedeniyle kovuldu. Yaşı çok küçük olmasına karşın alkolik olmuştu. Üstelik geçirdiği krizler sırasında feryatları ve çılgın hareketleri nedeniyle çevresine korku saçıyordu. Komşularının da şikayeti sonucu henüz 18 yaşında olmasına karşın alkol bağımlılığından kurtulmak üzere bir akıl hastanesine yatırıldı. İki ay sonra şifa bulmuş olarak evine döndü.

Annesi Suzanne Valadon artık resim konusunda yeteneğini ispatlamış ve güzel tablolar yapmaya başlamıştı. Degas, Toulouse-Lautrec ve Renoire gibi ünlü resamlarla da yakın dostluğu vardı. Onlardan, oğlunda resme karşı il-

gi uyandırmalarını istedi. Oğlu, resim yapmayı severse, belki alkol bağımlılığından vazgeçer düşüncesindeydi. Aslında bu Maurice için bulunmaz bir fırsattı. Çünkü o dönemin en ünlü resamları hiçbir ücret istemeden ona ders vereceklerdi. İlk zamanlarda Maurice buna direndi, kararlaştırılan randevulardan kaçtı. Ancak aylardan sonra resim yapmayı kabul etti ve çalışmalarına başladı.

Çalışmalarında, Montmartre sokaklarını tuale aktarmaya çalıştı. Çünkü açık havada çalışmayı seviyordu, kapalı yerlerden hoşlanmıyordu. Ama çalışırken çevresinde toplanan serseri çocuklar ve de meraklı kişiler sınırlarını bozmaya başlayınca bundan vazgeçti. Ne var ki sokak resim-

leri yapmayı çok seviyordu. Onun için şöyle bir yol buldu kendine: Hoşuna giden bir objenin (özellikle de sokakların) hızla kurşunkalem taslağını çizip stüdyosuna geliyor, bunu tuale rahat rahat çalışarak aktarıyordu.

Henüz 21 yaşındayken, bir yıl içinde yüzden fazla resim yapmıştı. Ama gördüğü tedavilere karşın iradesine yenik düşüp yine içki içiyordu. 1909 yılına gelindiğinde bir yılda yaptığı tablo sayısı 200'ü aşmıştı. Delice bir telaş içindeydi. Her geçen gün tablolarına verdiği şiirsel ifade artıyor, anlamları daha derinleşiyor. Renkler de eskisinden parlak-

ti. Beyaz, en sevdiği ve tablolarında çok kullandığı renkti.

Utrillo'nun en güzel tabloları, 1908-1912 yılları arasında yaptıklarıdır. Bu dört yıl, sanat çevrelerinde "Beyaz Dönem" olarak adlandırılır. Montmartre'ı, Paris banliyölerini, doğal güzellik simgesi köyleri ve görkemli katedralleri büyük bir duygusallıkla resmetti. Yalnızca güzellikleri değil, kirli sokakları, hüzünlü evleri, tekdüze kahveleri, hatta eski Montmartre'ın yıkılmaya yüz tutmuş karanlık yüzlü duvarlarını da aynı duygusallıkla tuale aktarma başarısını gösterdi.

Yıl 1912... Utrillo her gün bir şaheser yaratıyor, sonra da kendini kaybedene değin içiyordu. Üstelik sarhoşken çıkardığı kav-

galar yüzünden ikide bir polisle başı derde giriyordu. Utrillo, Montmartre'da herkesin tanıdığı biri olmuştu. Fakat elbette ki olumlu anlamda değil...

Tablolarını satabilmek için galeri galeri geziyor; ama satmakta çok zorlanıyordu. Satıldığı zaman da, paranın eline verilmemesi için tüm galeriler annesi tarafından tembihlenmişti. Çünkü zaten borç içinde olmasına karşın eline geçen birkaç kuruşu da hemen içkiye yatırıyordu.

Utrillo tablolarını bir şişe içki parasına zor satıyordu; ama tabloların gerçek değeri o gün için bile bunun çok üzerindeydi. Bunun ayırdına varan Suzanne Valadon'un yeni eşi Andre Utter, hem eşinin hem de Maurice'in resimlerini pazarlama işini üstlendi. Suzanne'ın tablolarını pazarlamak kolaydı; ama Maurice, Utter'i çok

uğraştırıyordu. Çalışması biter bitmez tabloyu alıp gidiyor ve yok pahasına satıyor, kazandığı parayı da hemen içkiye yatırıyordu.

Utter kısa zaman sonra buna bir çözüm buldu. Maurice sabah uyandığında, daha doğrusu ayıldığında kapısı dışarıdan kilitli oluyordu. Anahtar da elbette Utter'da...

O gün yaptığı tablo biter bitmez onu Utter'a teslim ediyor ve karşılığında da koca bir şişe içkiye hak kazanıyordu. Tablo bitmezse içki de yok... Bu pazarlık nedeniyle Maurice çılgınlar gibi çalışıp bir an önce tabloyu bitiriyor ve sevgilisine (içkiye) kavuşuyordu.

Derken, Montmartre'da sanat galerisi olan Louis Libaude, Utrillo'nun tablolarını sergilemeyi kabul etti. Yalnız, kendisine yıllık olarak sabit bir ücret ödenecek olan Maurice, bir yıl içinde belli sayıda tabloyu teslim etmek zorundaydı.

Sağlığının bozuk olması nedeniyle orduya kabul edilmeyen Utrillo, Birinci Dünya Savaşı'nı evinde geçirdi. Ve bu dört yıl içinde 1000'den fazla tablo tamamladığı söylenir. Bu yoğun çalışma sırasında yine bir akıl hastanesinde tedavi oldu. Çıldırılmamak için araliksız resim yapıyordu. Hastaneden çıkınca akıllanacağını, artık içmeyeceğini uman yakınlarını düş kırıklığına uğrattı ve yine içmeye devam etti. O denli sık karakola gi-

der olmuştu ki, görevliler onun için bir kutu boyayı kaldığı neza-rethanede hazır bulunduruyordu.

Sarhoşluğuna ve sürekli polislerle başı derde girmesine karşın olağanüstü güzel yapıtlar yaratıyordu. 1919 yılında bir müzayedede tablolarında biri 1000 franka satılınca, bir anda dikkatleri üzerinde topladı. Barlarda, bistro'larında rehin olarak bıraktığı tablolar, atıldıkları yerden çıkarıldı ve satılmak üzere vitrinlere konuldu.

1923 yılında yaptığı "Moulins Katedrali" tablosu, sanat eleştirmenleri tarafından çok övüldü. Ertesi yıl Utrillo'nun her bir tablosu yaklaşık 20 bin franka satılıyordu. Utrillo artık başarıyı yakalamış, sıkıntılarını geride bırakmıştı.

1935 yılında Lucie Valore ile evlendi. Bu evlilikle birlikte Utrillo'nun yaşamında olumlu değişiklikler de kendini göstermeye başlamıştı.

Eşi, her konuda yardımcı oluyordu ona... Paris'in saygın bir semti Le Vesinet'de villa satın aldı. Kazancı da yerinde olduğu için iyi bir yaşam çizgisi yakaladı.

Yaşamının sonlarına doğru Utrillo'nun sanatı eski değerini kaybetti. Çünkü son yapıtları, eski şaheserlerine erişmekten çok uzaktı.

Utrillo 5 Kasım 1955'te Paris'de yaşama veda etti ve Saint Vincent Mezarlığı'na defnedildi. •

YucelAksoy@butundunya.com.tr

“Dünya'nın en yaşlı blog yazarı” olarak tanımlanan 108 yaşındaki Avustralyalı kadın Olive Riley, New South Wales'deki sağlık yurdunda 14 Temmuz 2008 Pazartesi günü yaşama veda etti.

Dünyanın en yaşlı blog yazarı

YAZAN: ERAY DİNÇER

Her iki dünya savaşında yaşadıklarını fırsat buldukça anlatan, o dönemde tek başına üç çocuk yetiştiren, aşçı ve “barmaid” olarak çalışan Olive Riley, 26 Haziran tarihli blog sayfasındaki son yazısında, çok güçsüz kaldığını, öksürüğü başından savamadığını, ancak her gün yaptığı gibi, mutlu bir şarkı söylediğini belirtiyordu. Bir ziyaretçisi ve birkaç hemşireyle birlikte koro oluşturup konser bile vermişlerdi!

Şubat 2007'den buyana “Riley'in Yaşamı” adını verdiği, ancak esprili bir dille, “Blob” (Damla) diye andığı web sayfasına 70'ten fazla yazı gönderen Olive, günlük yaşamı gibi, çevre konularına da değiniyordu.

Eric Shackle, ölümünden önce eşini ziyarete gittiği sağlık yurdunda, Olive Riley ile tanışmıştı. CNN'den Saeed Ahmed'e, “Harika anıları ve insanı şaşırtacak denli yaşamdan zevk alma duygusu vardı” diyor ve ekliyor:

“Tam iki hafta önce, daha İkinci Dünya Savaşı başlamadan çok popüler olan bir şarkının sözlerini anımsadı ve benimle koro yaparak söyledi o şarkıyı...”

“Çamaşır Günü” başlığını koyduğu bir blogunda, şöyle yazıyor Olive Riley:

“Sizler, 21’inci yüzyılın insanları, benim bir genç olarak 1900’lerin ilk günlerinde yaşadıklarımın çok farklı bir yaşam sürdürüyorsunuz. Örneğin, çamaşır gününü alın. Bugün kirli çamaşırlarınızı çamaşır makinesine tikiyor, birkaç düğmeye basıyorsunuz ve işlem tamam!”

“Herşeyden önce blogun ne olduğunu ve yapılması gerekenleri açıkladım ona” diyor Rubbo, “Sonra bir günlük tutma-

sı ve bunu tüm dünyayla paylaşması düşüncesini işledim. Onun bu ölçüde popüler olmasının nedeni, Riley’in sıradışı yeteneğe sahip olmasıdır. Ve kendisi, insanı çok duygulandıran, eğlendiren büyük bir öykücüdür.”

1911 doğumlu, İspanya’nın Maria Amelia’sı gibi kimi insanlara, zaman zaman “Dünyanın en yaşlı blog yazarı” denilmiştir. Ancak, burada öyküsünü anlattığımız Riley, Amelia’dan 12 yaş daha büyüktü.

Arkadaşı Shackle, “İrlanda, Hindistan, İran, Kuzey ve Güney Amerika ve Avustralya’daki öteki blog yazarlarından aldığı binlerce sevgi mesajı, ömrünün son yılında onu daha canlı tutuyordu. Tek üzüntüsü, onlara yanıt verememesiydi” diyor.

Olive Riley’in anısına hazırlanan blog sayfalarından birinde, onun enerji tasarrufu, rüzgar çiftliğinden elektrik üretmek, küresel ısınmaya karşı alınacak önlemler konularına 108 yaşında duyduğu ilgiyi anlatan ve “Sanki gelecekte kendisi de çevrede olacakmış gibi” diyen yazar, şöyle noktalıyor konuyu:

“Olive kendini değil, yarının çocuklarını düşünüyordu. Özellikle, doğduğu Broken Hill kasabası yakınlarında kurulacak rüz-

gar çiftliği ile ilgili haberlere büyük ilgi duyuyordu. Eğer yaşasaydı, o çiftliğin patronu olacağına kesinlikle inanıyorum...”•

BLOG NEDİR?

Blog, teknik bilgi gerektirmeden, kendi istedikleri konuları, kendi istedikleri biçimde yazan insanların oluşturdukları, günlüğe benzeyen web siteleridir. İngilizcedeki “web” ve “log” sözcüklerinin birleşmesinden oluşan “weblog” kavramının zamanla yaygınlaşmış adıdır. Genellikle güncelden eskiye doğru sıralanmış yazı ve yorumların yayınlandığı, web tabanlı bir yayını belirtir. Çoğunlukla her gönderinin sonunda yazarın adı ve gönderi zamanı belirtilir. Yayıncının seçimine göre, okuyucular tarafından yazılara yorum yapılabilir. Yorumlar, blog kültürünün çok önemli bir dinamiğidir, bu sayede yazar ve okuyucular arasında iletişim sağlanır. Bunun dışında, geri izleme “trackback” mekanizmasıyla, belirli bir yazı hakkında yazılan öteki yazıların belirlenebilmesi de olanaklıdır.•

Babası, üç yaşındaki oğlunu yatırdıktan sonra kendi yatağına giderken, oğlu arkasından seslendi:

“Babacığım... Susadım, bana su getirir misin?”

Baba mutfığa gitti, oğluna bir bardak su getirdi ve yeniden odasına döndü. Beş dakika sonra içerden oğlu yeniden seslendi:

“Babacığım... Bir bardak su verir misin lütfen?”

Tam uykuya dalmak üzereyken oğlunun seslenmesine sinirlenen baba bağırdı:

“Suyunu şimdi içtin” dedi. “Gözlerini kapa ve uyu...”

Aradan beş dakika geçtikten sonra oğlu içeriden bir kez daha seslendi:

“Babacığım... Çok susadım...”

Bu kez uykusundan fırlayan baba, daha sert bir sesle bağırdı:

“Bir daha beni uyandırırsan, gelir popona, üç tokat atarım...”

Dört beş dakika sonra oğlu, içerden yine seslendi:

“Popoma dört tokat atmaya gelirken, bir bardak da su getirir misin lütfen, babacığım?”•

SUDOKU

Canan Onural

		7			6	4	5	1
		8		5	7		2	
1	2						8	6
	5		6					
	7				3			
	4	9	7	1		2		8
	8		5		1			
			8			3		
	1			3			4	5

Kolay

	7						3	8
	9	5		8		7		
		4					5	
4								
					3			6
			2	6	5		9	
							7	
				4	8	6		
	5	2	3					

Zor

CananOnural@butundunya.com.tr

Yanıtlar 106'ncı sayfamızdadır.

Sınıfta gülen var...

Lise biyoloji öğretmeni olmasına karşın, kadrosuzluk nedeniyle bu görevini yapamayan **Sibel Cilli**, kendi sözcükleriyle söyleyelim, **“Yaklaşık on yıldır eğitim ailemizde, maalesef, kadrolu lise öğretmeni değil, ücretli köy ilköğretim okulu öğretmeni olarak görev yapmaktadır.”** Hatay'ın Samandağ ilçesinin hemen her yıl başka bir köyünde öğretmenlik yapan **Sibel Cilli**'nin, bu köylerdeki öğretmenlik izlenimlerini 2004-2006 yılları arasında bir yıl sürekli olarak **“Bütün Dünya”**da sizle paylaşmıştık.

Sibel Cilli şimdi de, bu köy okullarındaki öğrencileriyle yaşadığı ve anekdotlar biçiminde kaleme aldığı kimi buruk, çoğu tatlı olayları paylaşıyor sizle.

YAZAN: SİBEL CİLLİ

Yeni görev aldığım bir okulda ilk günümdü. Derse girdim ve öğrencilerle tanışmaya başladık. İki kardeş aynı sınıfta yan yana oturuyorlardı. Tanışma sırası onlara gelince yüksek sesle biri “Murat”, öteki de “Gamze” diyerek adlarını söylediler, sıralarına oturdular.

İki kardeşe gülümseyerek baktım ve “Adlarınız ne kadar güzeldi” dedim.

Abla Gamze yeniden ayağa kalktı ve benim bu sözüme şöyle karşılık verdi:

“Evet öğretmenim, adlarımız çok güzeldir” dedi. “Çünkü babam bu adları İstanbul'dan bulup getirmiş.”

Fen ve Teknoloji dersinin ol-

duğu bir gün, öğrencilere şöyle bir soru sordum:

“Bilim adamlarının özellikleri nelerdir?”

Bir öğrencim elini kaldırdı ve yanıtını verdi:

“Bilim adamları gözlük takarlar.”

Sosyal Bilgiler dersinde boşluk doldurma testi uyguluyordum. Sorulardan biri şöyleydi:

“Anne, baba ve çocuklardan oluşan en küçük topluluğa denir?”

Bir öğrencim soruyu şöyle yanıtlamıştı:

“Anne, baba ve çocuklardan oluşan en küçük topluluğa ...NE denir?”

Öğrencimi yanıma çağırdım ve yanlışını gösterdim:

“Buradaki noktalarla gösteri-

len boşluğa “Aile” yazman gerekmiyor muydu?” dedim.

Bu kez öğrencim benim yanlısını gösterdi:

“O zaman cümlelerin sonunda soru işareti olmazdı ki, öğretmenim...”

Beşinci sınıf öğrencilerinin Fen ve Teknoloji dersinin yazılı kağıtlarını okuyordum. Bir öğrencinin kağıdında şöyle yazıyordu:

“Soruyu yanıtlayamam. Özür dilerim; çünkü bilmiyorum.”

Soğuk bir kış günü grip olmuştum. Sınıfta ders anlatırken kendimi tutamadım, hapsirdim.

Birkaç öğrenciden “Çok yaşayın” sesi duyuldu.

Ben de onların bu dileğine “Hep birlikte” karşılığını verdim.

Birkaç öğrencimin biraz önceki dileğini, bu kez tüm öğrencilerim hep bir ağızdan yinelediler:

“Çok yaşayın...”

Yeni atandığım ilköğretim okulunda, okulun ilk günü Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere, “Atatürk’ün İlkeleri nelerdir?” diye sordum.

Bir öğrenci şu yanıtı verdi:

“Cumhuriyetçilik, Mehmetçik, Arçelik...”

Beşinci sınıf öğrencisi, iki yıl önce başından geçen bir olayı anlatırken, “İki yıl önceydi” demekte zorlandı, işin kolayını seçti:

“Geçen yılın geçen yılıydı” diyerek başladı anlatmaya....

Matematik dersinde kesirlerle ilgili problem çözüyordum. Tahaya, konumuzla ilgili iki daire çizdim. Dairelerden birini 32 parçaya, ötekini 16 parçaya böldüm. 32 parçalı olan daireye “Fıstıklı Baklava Tepsisi”, 16 parçalı olana da “Cevizli Baklava Tepsisi” adını verdim.

Baçimleri çizdikten sonra öğrenciler problem hakkında yorum yapmaya başladılar. Birinin yorumu şöyleydi:

“Fıstıklı baklava daha şeker-

li olduğu için daha çok paya bölünmüş.”

Bir başka öğrencim ise şu yorumu yaptı:

“Fıstıklı baklava daha pahalı olduğu için daha çok paya bölünmüş.”

Üçüncü öğrencimin yorumu ise daha ilginçti:

“İnsanlar fıstıklı baklavayı cevizli baklavadan daha çok sevdiği için, herkese yetsin diye fıstıklı baklava daha çok paya bölünmüştür.”•

Kendini asmayı planlayan genç adam, ipin bir ucunu ağaca bağladı, öteki ucunu da beline doladı.

Arkadaşı onu bu durumda görünce ne yaptığını sordu.

“Gördüğün gibi kendimi asıyorum...” dedi genç adam.

Arkadaşı bu söz karşısında şaşkınlığını gizleyemedi:

“İyi ama kendini asacaksan ipi neden beline bağlıyorsun?” diye sordu. “Boğazına bağlaman gerekmiyor mu ipi?”

Arkadaşının bu bilgiçliği karşısında genç adamın tepesi attı:

“Herhalde biz de biliyoruz bu dediklerini ama...” dedi ve ekledi:

“İstersen gel bir de sen dene, gör” dedi. “İnsan soluk alamıyor o zaman...”•

Güneydoğu Asya’da büyük bir inşaat firmasında çalışan Amerikalı bir mübendis, işi gereği şantiyeden şantiyeye dolaşmak zorundaydı. Yine böyle uzaktaki bir inşaatla gitmeye hazırlanırken, onu götürecek olan kamyon şoförü aniden mübendisin elini alıp dikkatle inceleyerek, “Uzun yaşam çizgisi var, haydi gidelim!” dedi.

Mübendis, kendilerini götürecek olan eski bir kamyonla binerken, merak edip sordu:

“Avucumdaki yaşam çizgisine neden baktınız?”

Şoför, eski kamyonla yokuş aşağı yol verip baş döndürücü bir hızla virajı dönerken neşeyle yanıt verdi:

“Kamyonun frenleri tutmuyor da!”•

YAZAR DEDE VE TORUNLARI
Muzaffer İzgü

Babam işsiz kalmış

Babam işsiz kalmış. Biliyorum canım, yani artık babam aylık alamayacak, eve para getiremeyecek.

Evde para olmayınca annem bana elma, portakal ve çikolata alamayacak. Yani ben Mert, portakal, elma, çikolata yiyemeyeceğim. Ufff!.. Yemek de pişmeyecek. Peki, yemek pişmezse biz ne yiyeceğiz? Ben biber dolmasını çok severim, ıspanaklı böreği çok severim. Şimdi bu yemekleri de mi yiyemeyeceğim?

Ben dördüncü sınıftayım, ablam Gül ise altıncı sınıfta... Ufff!.. Daha lisemiz var, üniversitemiz var, bizi kim okutacak?

Babam az konuşurdu. Az konuşurdu; ama bizi çok sevdiğini biliyoruz. Şimdi hiç konuşmuyor. Bazen pencerenin önünde, bazen balkonda, durmadan uzaklara bakıyor.

Acaba o uzaklardan bir kuş

mu gelecek? Kuşun gagasında bir mektup olacak, o mektupta diyecek ki, “Yeni işiniz şu fabrikada Orhan Bey, hemen o fabrikaya başvurun ve yarın işe başlayın.”

İııh, kuşlar böyle bir mektup getiremezler ki...

Annem, “Çok az yiyorsun Orhan” diyor. Babam bize bakıyor, gülüyor. Babam böyle gülmez. Ben babamın gülmesini bilmez miyim? Gülücüğü sıcaktır. Bu gülüş soğuk, buz gibi...

“Bir Atıf Bey’le konuşsan” diyor annem... Babam ne başını sallıyor ne de “Hayır” diyor.

Ben bilmiyorum ki babamı işten niçin çıkarmışlar? Babam çok erken kalkar, işine gider. Yani işine geç kalmış olamaz ki... Babamın çok çalışkan olduğunu da biliyorum. Birkaç kez dosyalarla eve gelmişti, hesap makinesinin başından ayrılmamıştı.

Ablam anlattı. Fabrika elli kişi çıkarmış, babam da bu ellinin içinde...

“Niye?”

“Şuna bak, ‘Niye?’ diyor. Çıkarmış işte... Demek ki fabrikanın olanlara verecek parası yok.”

Bir süre ablamla susuyorduk. Göz göze bile gelemiyorduk. Hep yere bakıyorduk. Ablam da benim gibi durmadan içini çekiyordu.

Yemeklerimizi yiyorduk, sıcak yatağımızda uyuyorduk, okulu muza gidiyorduk, hatta televizyon bile izliyorduk.

Ama... En çok ablamın o söylediğinden korkuyordum. Ya ev kirasını veremezsek... O zaman ev sahibi eşyalarımızı dışarıya atarmış, kaldırıma yığarmış. Benim çalışma masam kaldırımda... Evet evet, okuldan geliyorum, bir bakıyorum ki, çalışma masam kaldırımda duruyor. O yataklarımız, karyolarımız, koltuklarımız hepsi dışarıda... Tencere tavalarımız bile... Tava yok, sucuklu yumurta da yok. Tencere yok, biber dolması da yok. Fırın yok, ıspanaklı börek de yok. Oyun hiç yok. Niçin yok; çünkü ablamla ben çalışıyoruz artık... Bir gece konuşurken karar verdik, çalışacağız. Yo yo, babama anneme söylemedik, biz kendi aramızda fısıf fısıf konuştuk.

Ben simit satacağım, ablam da piyango bileti... Bütün sokakları dolaşacağım, ablam da dolaşacak. Ben, “Siiimiiiit, taaze simiiiiit” diye bağıracağım, ablam da “Piyangoooo, size de çıkabilir” diye bağırarak. Böyle çalışacağız, ablamla ben ev kirasını toplayacağız. Gece annem babam uyuduktan sonra yemek masasının üzerine koyacağız. Sabah annem babam bir bakacaklar ki, ev kirası orada... Annem hemen parayı alıp bankaya koşacak ve ev kirasını yatıracak.

Bilmiyorum ablam piyancı düşleri görüyor mu, bana hiç

söylemiyor. Ama ben simitçi düşleri görüyorum.

Başımın üzerinde bizim börek tepsimiz var ve içi simitle dolu. Halka halka üst üste konmuş, en üstünde de beyaz bir bez... Ve ben bağıyorum, “Simitçi geldi, simitçi... Haydi taze simiit... Yeni çıktı fırındaan, simit alın simiit!..” Simitler satılmak için bana yardım ediyorlar, tepsi-den fırlayıp gözümün önünde uçuşuyor, sonra da içlerinden biri, “Şu sokağa sap Mert, o sokakta uzun saçlı küçücük bir kız çocuğu var, simiti çok sever, annesi ona her gün mutlaka bir simit alır, İşte şu ev... Dur biraz, birkaç kez bağır” diyor.

Bağıyorum, bir pencere açılıyor, annem yaşında bir kadın, yukarıdan bağıyor, “Bol susamlısını ver çocuğa...”

O çocuk, o uzun saçlı kız... Gülerek bana yaklaşıyor, parayı uzatıyor. Ben de gülüyorum. Simitin en susamlısını seçiyorum; ama bütün simitler bağıyor “Beni sat, ben daha susamlıyım, beni sat, beni sat, beni sat!”

Simitin birini küçük kıza uzatıyorum. Yo yo, öteki simitler bana küsmüyorlar. Küsseler hiç simit dansı yaparlar mı? Bütün simitler havada, nasıl oluyor, birbirlerinin içinden geçiyorlar, halka halka sıralanıyorlar, öylece bir yukarıya, bir aşağıya doğru uçarak danslarını sürdürüyorlar. Ba-

zen havada kocaman bir yuvarlak çiziyorlar, üç simit o yanda, üç simit bu yanda göz oluyorlar, dört simit de ağız oluyor, sanki simitlerden yapılmış bir çocuk başı... Çocuk gülüyor, yuvarlanıyor, bir top gibi zıplıyor. Simit halkasının yanlarına kuşlar konuyor. Sanki kuşlar bir dönmedo-lapta, yuvarlak dönüyor, kuşlar dönüyor. Ve simitlerin hepsi birden bir şarkıya başlıyor:

*“Satılacağız, satılacağız
Mert’in cebinde para olacağız
Ev sahibi parasını alacak
Mert sokakta yatmayacak.”*

Simit kokularıyla uyanıyorum. Ablamın odasına koşuyorum.

“Ablacığım, piyangocu düşü gördün mü sen?”

Ablam gülüyor. Gülüyor; ama beyaz şapkasının üzerine keçeli kalemle yazmış, tastamam önüne...

“Piyangocu Kız”

Arada o şapkayı başına geçiriyor, eline de küçük bir not defteri alıyor, defteri sallayarak odanın içinde dolaşıyor, kısık sesle “Piyangocu kız geldi. Haydi şansınızı deneyin” diyor.

Ablama yaklaşıyorum, “Piyangocu kız, bana bir bilet verir misin?” diyorum.

“Tam mı olsun, çeyrek mi?”

Tamı, çeyreği bilmiyorum ki... “Tam olsun” diyorum.

“Uf” diyor ablam, “Size çıkarsa en büyük ikramiye, artık bir ev alırsınız, babanız kendi işini ku-

rar. Sana o istediğin ayakkabıyı, bana da pantolonla kazak...”

Hayır ben ayakkabı istemiyorum. Hiçbir şey istemiyorum. Belki süt de istemiyorum. Anneme “Anneciğim artık süt almayalım.” dedim.

“Niçin Mert?”

“Sevmiyorum da...”

Aslında sütü çok seviyorum, hele içine bir kaşık bal, biraz da kakao koydum muydu, oh, lıkır lıkır içiyorum.

“Olmaz Mert, çocuklar süt içmelidir, gelişmeleri için çok önemlidir” diyor.

Dün gece de düşümde sokakta ödevlerimi yaptım. Babam kaldırımın üzerine iki karyolayı şöyle koymuş,

bir karyolayı böyle koymuş, karyolaların üzerine de iki tane yatak yatak örtüsü germiş, bize küçücük bir odacık olmuş. Karşılıklı, ablamla çalışma masalarımıza oturmuşuz, derslerimizi yapıyoruz. Annem de kaldırımın kıyıcığında tüpün üzerinde bize menemen yapıyor.

Babam mı? Babam yok, iş aramaya gitmiş. Annem öyle diyor. Babam biraz sonra şu köşeden çıkacakmış, eski gülüşüyle gülecek,

bana ablama kollarını açacakmış “Buldum çocuklar buldum, iş buldum!” diye bağıracaktı.

O sırada ev sahibimiz olan kadin dairemizin anahtarını anneme uzatacakmış. Ondan sonra babam hemen hamal aramaya çıkacakmış. Biz de yardım edecektik ve evimize tekrar tanışacaktık.

Annem bizim suskunluğumuzu görünce başlarımı okşuyor, “Olmazsa dedenlere gideriz” diyordu. “Biliyorsunuz, anneanneniz sizi çok sever.”

Dedem, anneannem çok uzakta... Eşyalarımızı ta oraya götürmek için para gerekli... Yoksa babam, annem eşyalarımızı satacaklar mı? Bize “Sonra yine alırsınız çocuklar, üzülmeyin” mi diyecekler? Çalışma masam

da satılacak mı? Ben onun çekmecesini çok seviyorum. Sandalyemi de seviyorum, minderimi de... Belki minderimi satmazlar.

Peki okulumuz ne olacak? O ilçede kaç tane okul varmış. Bizi bu okullardan birine verirmiş.

Peki arkadaşlarım? Orada da yeni arkadaşlar edinirmişiz.

“Pek dalgınsın Mert, ne oldu sana çocuğum?”

“Bir şey yok, öğretmenim...”

“Hiç olmaz olur mu Mert, ben

*Babam mı? Babam yok,
iş aramaya gitmiş.
Annem öyle diyor. Babam
biraz sonra şu köşeden
çıkacakmış, eski gülüşüyle
gülecek, bana ablama
kollarını açacakmış “
Buldum çocuklar
buldum, iş buldum!”
diye bağıracaktı.*

öğretmenim, bilmez miyim?”

“Babam öğretmenim, babam işsiz de... Fabrikadan birçok kişi çıkarmışlar, babamı da çıkarmışlar.”

“Baban işletmeciydi değil mi Mert?”

“Evet öğretmenim...”

“Tekrar iş bulur canım... Öyle üzülme dalgın olma bakalım.”

“Üzülüyorum öğretmenim, üzülüyorum. Ablam da üzülüyor, annem de üzülüyor, en çok babam üzülüyor.”

Etsiz güveç yaptı annem... Aaaa etsiz güveç daha güzelmış.

“Öyle değil mi ablacığım?”

“Etsiz güveç etliden daha gü-

zelmış. Evet, çok daha güzel...”

O denli iştahla yiyoruz ki etsiz güveci...

“Babanız bir işe girsin, yine etli yaparım” diyor annem...

Biz ikimiz birden, “Haaayır, etsiz güveç çok daha güzel!” diye bağırıyoruz.

“Çocuklar” diyor annem, “Babanız çocukluk arkadaşı Atif Bey’i görmeye gitti. Bir bakmışsınız ki, müjdeyle gelir. Yo yo, eve bırakmaz, telefon eder, ‘İnci, çocuklara söyle, iş buldum’ der.”

Bugün ablamla hep pencere-deyiz, babamı bekliyoruz.

Umudu bekliyoruz.●

Bir sirkte bıçaklarla gösteri yapan bir adam, işine geç kalmaktan korktuğu için otomobilini hızla sürerken, yolda trafik polisi tarafından durduruldu.

Polis ruhsat ve ehliyetini isterken birden, arka koltuktaki bıçakları gördü:

“Orada onbeş, yirmi tane bıçak görüyorum” dedi. “Onları ne amaçla ve nereye götürüyorsun?”

Adam, bir sirkte onlarla gösteri yaptığını söyledi:

“Onları tek tek havaya atıyorum ve sonra da her birini yine tek tek yakalayıp, yeniden havaya atıyorum” dedi. “Benim işim, bu...”

Adamın bu açıklamasına polisin aklı pek yatmadı:

“Şimdi lütfen arabadan in, o bıçakların tümünü tek tek havaya at ve sonra da tek tek yakalayıp, her birini yeniden havaya at da görelim bakalım” dedi.

Adam kendinden emin bir biçimde bıçakları aldı ve tek tek havaya atarak tutmaya, sonra da tuttuklarını yeniden havaya atmaya başladı.

Tam o sırada yanlarından geçen bir arabanın sürücüsü, onlara bakıp yanındaki arkadaşına döndü:

“İyi ki bu akşam bir yudum bile alkol almamışım” dedi. “Baksana polis nasıl da değişik yöntemlerle yapıyor artık alkol denetimini...”●

Bütün Dünya yazarlarından ve Başkent Üniversitesi Kolej Ayşe Abla Okulları Biyoloji Öğretmeni Özüm Larçın, bir önceki eğitim ve öğretim yılının son günlerinde, boğazındaki “alınması gereken bir nodül” nedeniyle Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi’nde tiroit ameliyatı olmuş ve tüm yaz tatilini ameliyat sonrası bakım ve tedavisi ile geçirmiştir. Bu ders yılında görevi başına dönen ve kendi deyişiyle, “çocuklarına yeniden kavuşan” Özüm Larçın, yaşamının “beklenmedik olay”lı bu bölümüyle ilgili duygu ve düşüncelerini aşağıda sizle paylaşıyor. Değerli öğretmen yazarımıza “Geçmiş olsun” diyor, yeni ders yılında kendisine ve “çocukları”na başarılar diliyoruz. Bütün Dünya Çalışanları

Yaşam Dün Değil, Bugün ve Yarındır

YAZAN: ÖZÜM LARÇIN

Insan zaman zaman da olsa kendini, yaşamın günlük koşturmasına kaptırıyor ve gerçekte, bu koşturmacaların da önlerinde koşmakta olan “yaşamın öz değerleri”ni görmezden gelebiliyor.

Bu öz değerlerin ilk sırasında, hiç kuşkusuz, yaşamın temel özelliği yer alıyor. Bu temel özellik, yaşamın yaşanan her anının, yaşanır yaşanmaz bir anda yok olması ve “bir daha asla yaşanamayacağı” gerçeğidir. Biz yine varız; ama yaşamın biraz önce içinde yaşadığımız o zamanı yoktur artık... Ve bir daha da ne kendi geri gelecektir ne de herhangi

bir güç onu geri getirebilecektir.

Gitti diye arkasından üzülme, “karalar bağlamak” da geri getiremeyecektir yaşadığımız o zamanı...

Giden, yok olan zamanımızın arkasından üzülme, yakınıp dövmek, bırakın zamanımızı geri getirmesini, üstüne üstelik, yaşamakta olduğumuz şimdiki zamanımızı da karartacaktır, hatta önümüzde sırada bekleyen yaşanacak zamanlarımızı da gölgeleyecektir.

Yaşam, öz anlamının damak lezzetini bize tüm cömertliğiyle sunmaktadır. Bizim yapmamız gereken tek şey, onun bu ikramı karşısındaki seçimimizdir.

Ya yaşanmış zamanın gidişine üzüleceğiz ya da yaşanacak zamanın gelişinin umuduyla coşacağız, daha sıkı sıkı sarılacağız yaşama...

Bir Uzakdoğu bilgesine özenircesine konuştuğuma bakıp yaşamın anlamı ve lezzeti konusunda büyük büyük görüşler ileri sürmeye hazırlandığını sanmıyorsunuzdur, umarım.

Bir aile büyüğümüzün yaşam biçimi olarak uyguladığı şu sözünü, izninizle ben de burada, bir anlatım terbiyesi olarak uygulamak istiyorum:

“Yaşamımda bir şeyi çok iyi biliyorum; o da haddimdir.”

Ben de şimdi, haddimin sınırları içinde kalmaya çabalayarak, size bir gözlemimi nakledeceğim. Bu gözlemim, “damdan düşen bir kişi”nin, bu beklenmedik olayı tüm zorluklarıyla yaşayıp onun üstesinden geldikten sonra edindiği gözlemin farklı değildir.

Benim “beklenmedik olay”ım, 7 yaşındaki oğlumun bugünkü yaşını, 23 yıl önce benim yaşadığım yıl karşıma geldi.

Kanser, o acımasız pençesinin kısıkaçlarıyla annemi yakalamış, onu benden, ağabeyimden ve babamdan koparıp almaya çalışıyor, annemse giderek güçsüzleşen gücüyle onun karşısında inatla ve inançla direniyordu.

Annem onunla gitmemekte dayatıp bizimle kalma savaşımı

verirken, kanser yengeci ikinci bir hamle daha yapıyor, kesilip atıldığı yeri atlama tahtası olarak kullanıp bedeninin bir başka bölgesine sığıyordu. Savaş bu kez annemin bedeninin bir başka yerinde yeniden başlıyordu ama... Orada konuşlanıp daha geniş bir alana yayılmadan, yine kökünden kazınarak, yine beden dışına atılıyordu.

Yıllarca süren bu savaşım annemin bedeninde yapıyor, tüm acısı ise benim yüreğimde toplanıyor, orada eritmeye çalışılıyordu. Sonra da eridikçe, özellikle geceleri gözlerimden damla damla dışarı atıyordum onları...

Yaşamımda hiçbir zaman olmasını istemediğim benim olayım, o yıllardan 23 yıl sonra yine çıktı karşıma...

İstemediğim ve hiçbir zaman beklemediğim, fakat gelmesinden de her zaman korktuğum o olay, benim 23 yıl önceki o acılarımı şimdi, oğlumun çekebileceği olasılığıydı.

Annemle yıllarca uğraştıktan ve onu da yıllarca uğraştırdıktan sonra tüm ailemizin ve sevdiklerimizin karşısında pes etmek zorunda kalan kanser, bu yenilgisinin intikamını benden almak istercesine bir sinsilikle haziranın ikinci yarısında gelmiş, boynumun dibinde pusu kurmaya başlamış meğer...

Yaşasınlar ve yaşatsınlar doktorlarım... Biz kadınların, “İlk tehlikeli bölgemiz” olarak kabul ettiğimiz göğüs bölgemizde, bir pusu kurma çalışmasının olup olmadığını saptamak amacıyla yılda iki kez yapılan “arama tarama” çalışmaları sırasında bu yıl, aranan bölgemde değil; ama birkaç parmak yukarılarında bir kıpırtıdan kuşkulandılar doktorlarım...

İşildaklarını yaktılar, karanlıkların içini gören dürbünlerini gözlerine götürdüler ve...

“T a m a m . . . Saptadık kıpırtının sınırlarını” dediler. “Şimdi önce bir biopsi yapmamız gerekiyor.”

Kıpırtının sesi zamanında duyulmuş, yeri zamanında görülmüştü ama... Yalnızca şu biopsinin “hiç de zamanı değildi” şimdi...

Okulun son günüydü o gün... Öğrencilerimize karnelerini dağıtmıştık. Haftalar öncesinden planlar yapmış, o gece biz tüm öğretmenler, o andan sonra artık arkadaşlarımız olan “eski” öğrencilerimizle, adına “Veda Balosu” dediğimiz, gönlümüzce coşacağımız bir eğlence düzenlemiştik.

Bir hasta, doktoruna koşul ileri sürebilir mi?

Kendi kendime sorduğum sorumun yanıtını da kendi kendime verdim:

“Zamanlamanın böylesine ters olduğu bir durumda, bir de bu neden ters olmasın?”

Ve koşulumu, hiç çekinmeden söyledim doktoruma:

“Akşam, veda balosuna katılabileceksem, biopsiye o zaman ‘Evet’ diyorum, hocam.”

O gün biopsi olmamı pek önemsemedim; fakat veda balo- muza gitmeyi çok önemsedim.

Balodan birkaç saat önce bir öğretmen arkadaşımın evinde uzandım, güç topladım ve o geceki coşkumuzdan geri kalmadım.

Gecenin her şeyi güzeldi; ama bitişi o denli güzel değildi. Öğrencilerimden ayrılmadan önce onlara

son bir kez uzun uzun baktım.

“Gözlerinizle fotoğrafımızı çekiyor gibisiniz, öğretmenim” diyerek takıldı birkaçı... Gerçekten doğruydı gözlemleri... Gözlerimle fotoğraflarını çekiyordum her birinin... “Ya ameliyat masasında uyanamazsam” diye bir kuşku bulutu oluşmuştu yüreğimde...

Biopsinin kuşkuyla beklediğimiz sonucu ertesi gün bildirildi.

Düşman, boynumun dibine,

“Gözlerinizle fotoğrafımızı çekiyor gibisiniz, öğretmenim” diyerek takıldı birkaçı... Gerçekten doğruydı gözlemleri... Gözlerimle fotoğraflarını çekiyordum her birinin... “Ya uyanamazsam” diye bir kuşku bulutu oluşmuştu yüreğimde...

tiroitlerimin tepesine üç milimetre boyunda bir öncü birlikle sızmış.

Bugüne değin, binlerce ameliyat yapmış olan, “hocaların hocası” hocalarımız yılların deneyimiyle pekiştirdiği “kendine güven” duygusuyla dudaklarını büktü, hafifçe gülümsedi, sonra da baş ve işaret parmaklarının uçlarını birleştirerek, ceketinin kolundaki toz zerreciğini tutup atıyormuş gibi bir işaret yaptı:

“İşte böyle, o da geldiği gibi gider” dedi. “Kıptısını duyduk, nerede olduğunu, nereden geldiğini gördük ya... On-dan sonrası önemli değil.”

Ameliyat öncesi evde son gecemi, annemin

hastane yatağında yıllardır koy-nundan ayırmadığı ve benim de 23 yıl özel sandığımda sakladığım yaşamımdaki ilk çorabımla ve... Galiba böyle bir an için yedi yıldan buyana oğlumun aynı sandıkta sakladığım ilk çorabıyla koyun koyuna geçirdim.

Ameliyata alınacağım sabah, kendisiyle iki gün önce tanıştığım doktorumun gözlerine bir kez daha baktım ve yaşamda güven duygusunun, en az sevgi denli, en az

saygı denli güçlü bir duygu olduğuna bir kez daha inandım, o duyguyu bir kez daha yaşadım.

Şimdi bambaşka gözlerle ve bambaşka bir yürekle bakıyorum yaşama... Geri gelmeyeceğini bildiğim giden zamanın arkasından üzülmüyorum artık; geleceğini bildiğim zamanın umuduyla daha sıkı sıkı sarılıyorum yaşama...

“Neler yaşanabilirdi?” diye kendimi sorgulamıyorum; “Daha neler neler yaşanacak” diyerek

kendimi coşturuyorum. Ve hastalığımın her anında, kimi başucumda, kimi ayakucumda, kimi ameliyathane kapısında, kimi odamın kapısında varlıklarıyla canıma can katan ve kendilerine minnettar olduğum tüm arkadaşlarımla, yaşa-

mımın gelecek günlerinde de birlikte olacağım umudum, yaşam coşkuma yeni coşkular katıyor.

Şimdi tüm bu olup bitenleri bir yana bırakayım ve yaşamımda en iyi bildiğim konumun sınırları içine döneyim. Biliyorsunuz, benim en iyi bildiğim konu, haddimdir.

Ayrıca izninizi de isteyip, hemen kalkmam gerekiyor.

Ders zili çalıyor; çünkü... Çocuklarımı bekletmeyeyim. •

*Şimdi bambaşka gözlerle
ve bambaşka bir yürekle
bakıyorum yaşama...
Geri gelmeyeceğini
bildiğim giden zamanın
arkasından üzülmüyorum
artık; geleceğini bildiğim
zamanın umuduyla
daha sıkı sıkı
sarılıyorum yaşama...*

HAYVANLARIN DÜNYASI

Erdoğan Sakman

Tilki kurnazdır

Her tavuk kümesi, tavuklardan başka kümes hayvanlarıyla paylaşılsa, orta büyüklükte bir aile ortaya çıkar. Daha büyük aileleri, tavuk yetiştiricileri kurarlar. Tilkilerin böyle kümeslere girip sırf hırslarını doymak için, azılı katiller gibi davranarak, tüm aile bireylerini boğdukları sık sık görülen olaylardır.

Küme ulaşmak için tilki önce çevresi çitlenmiş ya da tel örgülü yere ulaşmalıdır. Bir açıklık bulup telin altından girse ya da üzerinden atlamayı başarsa bile çevreyi sürekli kollayan köpeklerin dikkatinden kaçamaz.

Tilki çiti geçemezse, dışarıda sahte bir olay çıkarıp bekçileri çekmek isterse, deneyimli bakıcılardan biri ya da ikisi böyle bir sorunla ilgilenir, ötekiler çit içinde gezer, alanı boş bırakmazlar. Bu yöntemlerin işe yaramayacağını bilen tilki, tıpkı usta hırsızlar gibi, içeriye girenlerden birine ben-

zeyerek küme ulaşabileceğini deneyimlerinden öğrenmiştir. Eğer tüm çiftliğin ya da kuruluştun sığırları da çıkıp otluyorsa hemen gidip bir yığın biçiminde duran sığır pisliğine bulanır. Sonra sığırların arasına karışır. Böylece kendi kokusunu gizlemiş olur. Sığırlar onu görür; fakat bekçi köpeklerinden ya da yavrularından birine benzeyen ve kendileri gibi gübre kokan bu küçük yaratığa aldırılmazlar. Tilki, sığırlarla birlikte yürüyerek küme en yakın noktaya geldiğinde onlardan ayrılır ve zavallı tavuklara yapacağını yapar.

Tilkinin bu oyununu bilen çiftçiler, böyle kümeslerde birkaç da kaz

bulundururlar. Kazlar uyurlarken bile gözlerini sık sık açıp kapadıklarından gübre kokan saldırganı hemen görür, tıslayarak ilk engellemeyi yapar, sonra avazları çıktığıınca bağırarak tüm çiftliği ayağa kaldırırlar.

T ilkinin yaşamının bu kesitinden esinlenilerek, kentlere inen hırslı ve katilleri bulmak için kullanılacak bir yöntem önerilebilir. Köpekler, belli bir kokuyu ya da belli bir kokusu olanı bulmak amacıyla yetiştirilebilirler. Eğer böyle olmasaydı gümrüklerden geçen binlerce çanta ve kişi arasından uyuşturucu taşıyanları bulmak için köpekler kullanılamazdı. Ormandan gelen başka, bahçeden gelen başka, köyden gelen başka türlü kokar. Köpekler gündüz bağlı tutulur ve

bulunması istenen kokuları sezebilecek eğitimi alırlarsa, kırsal alandan kente inen olası suçlular yakalanabilirler. Bunun olanaklı olmadığı yerlerde zaman zaman uçurulan uçaklarla arazinin belli yerlerine atılan sis bombalarıyla yaratılan, aslında insanın üzerine yapışan özel kokulu moleküller kentli arasına karışmış suçluların bulunmalarını, yine köpekler yardımıyla kolaylaştırabilir.

Doğa, insan sorunlarına doğrudan –örneğin benzetme yoluyla– çözümler içerdiği gibi, kimi doğa çözümlerinin de ilkeleri insan sorunlarının çözümlerinde kullanılabilir. Yarasalardan esinlenen radar, yunuslardan esinlenen sonar bunlara örnektir. Başka bir deyişle, doğa buluşların kaynağıdır. Çünkü hiçbir problem küçük ya da büyük bir buluş yapmadan çözülemez. •

GÖZLE GÖNÜL ARASI
Dr. Mehmet Uhri

Kırgına uğramak

Kasvetli, soğuk günlerin ardından yüzünü gösteren güneşi fırsat bilen pek çok İstanbullu gibi Boğaz'a doğru yola koyulmuştuk.

Rumeli Fenerköy'e ulaştığı- mızda trafikten bezmiş durumdaydık. Yamaçtan görkemli ve ürkütücü görünen Boğaz'ın Karadeniz çıkışı, kıyıya indiğimizde çok uysal ve sıcak görünmüştü gözümüze...

Ağlarını onarmaya oturmuş balıkçılar ve ağların üzerinde

miskin miskin yatıp güneşe karşı yalanan kedilere gökyüzünde uçuşan martıların coşkusu eşlik ediyordu. Kediler karınlarını doyurmuş gibi görünüyordu. Martılar ise önce yükseliyor sonra kanatlarını açıp kendilerini keyifle sert esen poyraza taşıttırıyorlardı.

Kızımın kedilerle oynasırken

ağa takılması üzerine balıkçı “Durun sakın olun. Ağa zarar gelmesin, yardıma geliyorum” diyerek elindeki işi bırakıp yanımıza geldi.

Kediler bu gelişin anlamını sezmiş olacak ki, hemen gözden kayboldular. Yüzü güneşten ve tuzdan kavruk saçlı sakalı karışmış ve olduğundan daha yaşlı görünen balıkçının bezgin bir hali vardı. Ses etmeden kızımın ayağını takıldığı ağdan kurtardı. Ağı katladı ve yerine döndü. Kızım bir başka kedinin peşinde kıyıya yöneldi.

Balıkçının yanındaki tenekeye ilişip sohbet etmeye çalıştım. Karadeniz’de avlanan balıkçılardan olduğunu, balığın her yıl giderek daha azaldığını, yaptığı işin tadının kalmadığını anlattı. Balığın bu yıl geçen yıllara göre daha bereketli olduğunu, ancak paranın bereketinin kalmadığını, böyle gider ve balık daha da pahalırsa balıkçıların kendi tuttuğu balığı bile yiyemez olacağından yakındı. Bir süre susup Boğaz’a, Karadeniz’e baktı. Yüzündeki bezgin ifade değişmemişti. Elindeki işe dönüp ağ onarmayı sürdürdü. Rumeli Fenerköy’ün büyük bölümü gibi Karadenizli olduklarını, memleketten göç edip bildikleri iş olan balıkçılığı sürdürebilmek için bu köye yerleştiklerini anlattı.

“Peki bu köyde İstanbullu yok mu?”

“Yok beyim, yok sayılır.”

“Nerede bu İstanbullular?”

“Onlar kırgına uğradılar, beyim... İstanbullu kırgın yemiş. İstanbul’un içinde bile zor bulursun onları...”

“Kırgına uğramak mı? O ne demek?”

Eliyle Boğaz’ı gösterdi.

“Kışın Boğaz’ın suları soğuyunca balıklar daha ılık olan alt akıntılara iner. Orada yaşarlar. Poyraz sert esip fırtınaya dönmünce suyun sıcaklığı soğuk bir birine karışır. İşte o zaman balık kırgın yer. Çoğu ölür gider, di-be çöker. Göremezsin. Bir bölümü de sersem sepelek dolanır ortalıkta... Kıyıya vurur. Kolay av olurlar. Boğaz’da kırgın oldu mu o kış balığı unut. Nerdeyse hepsi gider ortalıktan...”

“Peki ya İstanbullu?”

“Anlamıyor musun? Yıllardır her yerden göç alıyor bu kent... Sanki sürekli fırtına esiyor.

Göçlerle kentin altı üstüne geliyor. Kolay mı dayanmak? Her yıl kırgın yerse bu kent, Boğaz’ın balıkları gibi İstanbullu’yu da bulamazsın elbet... Bunca göçe kim dayanır? Arada ben İstanbullu’yum diye şişinip dolananlar çıkıyor. Onlar kırgın yiyip hasbelkader ayakta kalan balıklara benziyor, kanımca... Yakında onları da yok eder bu kent...”

Ağın onardığı bölümünü denetledi. Katlayıp kenara koyduktan

sonra kargıya astığı öteki ucuna uzanıp onarımı sürdürdü. Ayağa kalkıp Boğaz’a doğru yürüdüm. Kıyından aldığım taşı sektirmeye çalıştım; ama başarılı olamadım. Balıkçının söylediklerine takılmıştım.

Geri dönüp “İyi ama bunca göçün, insanın hiç katkısı olmadı mı, İstanbul’a?” diye sordum. Yanıt vermeden yine elindeki ağla ilgilendi. Sonra kafasını kaldırıp az önceki bezgin bakışlarla yüzüme baktı. Gözlerini kıstı.

“Beyim, göç kolay mı sanıyorsun? Yaşayabilmek için kendine yer arayan torik balığı gibi istemeden geldik buralara... Azıcık kalabilme olanağımız olsa direnir gelmezdik, elbet... Yalnızlık çok zor. Kimim kimsem yok buralarda... Bildiğim tek iş balıkçılık, onunla uğraşıyor, karnımı zor doyuruyorum. Bunca dert arasında İstanbul’la ne işim olabilir? Bu kent pek çoğumuz gibi tutmuş yakalamış bir kez bizi... Karnımızın doyduğuna şükrediyoruz, o kadar...”

“Tamam, ama bunca göç edip gelen çalışkan, dürüst, dirayetli Anadolu insanının kente kattığı gücü de inkar etmemek gerekir. Öyle değil mi?”

Elini “Boş ver” dercesine salladı.

“Orası öyle belki, ama o senin dediğin insanlar Anadolu’da kaldı, onlar direnebildi göç etmediler. Gelenlere de çok güvenme. Dedim ya torik gibidir onlar... Bakar-

san güçlü kuvvetli görünür. Oltaya iyi asılır, direnir. Hele bir de güçlüsüne denk gelirsene misine elini keser insanın... Ne zaman ki kafasını sudan çıkarırsın o an bırakır kendini... Oltayı az gevşetir sonra çeker alırsın kıyıya... Göç edip gelenler de böyledir. Güçlü görünürler; ama az soluksuz, parasız kal-sın hemen pes eder teslim olurlar. Sen çok güvenme onlara...”

Ağların onarımı bitmiş toplamaya başlamıştı. Eliyle havayı gösterip “Bu kentin havasınaysa hiç güvenme. Rüzgar lodosa dönüyor. Hava patlar yakında... Yağmura kalmayın” dedi. Omzuna yüklediği ağlarla arkasını dönüp teknesine doğru yürüdü.

Az ileride ağdan çıkardığı kurumuş balık parçasını martılara kaptırmamak için kaçacak yer arayan tekir kediyle martıların gürültülü atışması yaşanıyordu. Kedi kenardaki ters dönmüş sandallardan birinin altına girmekte bulundu çareyi; ama bu kez peşinden gelen öteki kedilerle hırlaşmak zorundaydı. Gerçekten de yön değiştiren rüzgarla birlikte hava kapadı. Güneş ısıtmıyordu artık... Yağmurun kokusunu alan kedilerse kısa sürede gözden kayboldular. Kış güneşine aldanıp yollara dökülen pek çok İstanbullu gibi yağmurla daha da kötüleşecek bir trafik bekliyordu, dönüş yolunda bizleri... •

MehmetUhri@butundunya.com.tr

Çocukluk Arkadaşım Pıtırıcık Kaplumbağam

YAZAN: ŞEBNEM ŞEN

Insanlar birbirlerine âşık olabilmek için yaklaşık yirmi yıl kadar beklemek zorundalar; ama hayvanlara âşık olabilmek için hiç de o kadar beklemeleri gerekmiyor.

Sadık bir hayvansever olmanın köklerinin, çocukluk yaşlarına değin uzadığını bilmemden kaynaklanıyor bu yargım...

Çocuklar genellikle sokakta arkadaşlarıyla oynayarak büyürler ya, inanır mısınız, ben yalnız sokakta arkadaşlarımla oynayarak değil, evde hayvanlarımla oynayarak da büyüdüm. Karınlarını besleyip onları büyütürken, onlar da benim beynimi ve yüreğimi beslediler, onlar da beni büyüttüler.

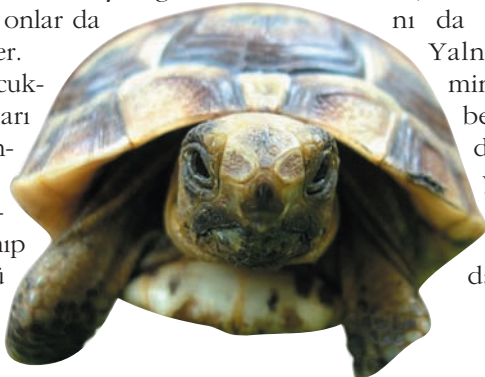
Şimdiki çocukların hayvanları gibi, üzerlerinde "Pet-Shop" yazılı vitrinlerden satın alınıp doğum günü

armağanı paketler gibi süslenerek gelmediler bana benim hayvanlarım... Onların kimini evimizin bahçesinden, kimini kırdan, kimini ormandan ben buldum, kucağımda ben getirdim eve...

Onlar, satın alınan hayvanlar gibi birer "çocuk oyuncacı" değillerdi; doğada birbirimizle tanıştığımız, birbirimizi sevdiğimiz, sonra da birlikte bize eve geldiğimiz "çocukluk arkadaşları"dılar, her biri...

Ben tam 11 yaşındaydım; ama tavşanım kaç yaşındaydı bilmiyordum. Balığının yaşını da, ipekböceğimin, köpeğimin, kedimin, kurbağamın yaşını da bilmiyordum.

Yalnızca civcivimin henüz bebek yaşında olduğunu biliyordum. Fakat hepsiyle, sanki onlar da 11 yaşın-

dalarmış gibi anlaşıyor, sevişiyor, oynuyordum.

Komşumuz İlyas Amca'nın bostanında bir gün bir kaplumbağa buldum. İlyas Amca evde yoktu, o nedenle eşinden izin istedim:

"Bostanınızda bir kaplumbağa buldum, Gülistan Teyze" dedim. "Size gerekli değilse benim olsun mu?"

Gülistan Teyze yanaklarımı koparır gibi öptü:

"Hay Allah senden razı olsun, kızım" dedi. "Bana ne demeye lazım olsun ki kaplumbağa?.. Salatalıkları, domatesleri kemirip kemirip bırakıyor. Şükretsin ki, onu sen buldun da elimden kurtulmuş oldu. Bizim bahçeden gitsin de, dünyanın neresine giderse gitsin."

Kaplumbağalar kucaklanır mı, kucaklanmaz mı bilmem; ama Gülistan Teyze'nin "Dünyanın neresine giderse gitsin" diyerek o gün bahçesinden kovduğu kaplumbağayı kaptığım gibi, göğsüme sıkı sıkı bastırarak doğruca eve koştum.

İyi ki komşularımız bizdeydiler ve bahçede annemle koyu bir sohbeta dalmışlardı. Onlar da, annem de, birbirlerine laf yetiştirmekten, kollarımla göğsümün arasındaki kaplumbağamı görmediler. Ben de o sayede yeni arkadaşımı, kazasız ve tartışmasız olarak odama getirebildim.

İki gün odamdan çıkarmadım kaplumbağamı... Buzdolabından gizli gizli aldığım salatalıkları ve kıvırcıkları, yine gizli gizli odama taşıdım, yeni arkadaşşıma yedirdim. Fakat ikinci günün sonunda odamdaki kaplumbağa çişini ve kakasını temizlemek bana hem zor geldi hem de oyun dışı bir mızıkçılık gibi geldi. Aldım onu, bahçeye çıkardım. Artık bahçede dolaşacak, orada yatıp uyuyacak, kahvaltısını da ve tabii çişini, kakasını da bahçede yapacaktı.

Herşey iyiydi, hoştu da, ya dalgınlığımızdan yararlanıp, alıp başını uzaklara giderse ne olacaktı? Ya başkası onu bulur da, kendi sahiplenmeye kalkarsa?

Güzel bir fikir geldi aklıma... Kaplumbağama önce bir ad bulmalıydım, sonra da onun bu adını bir yerine yazmalıydım.

Evde kimsenin olmadığı bir anda, annemin kırmızı ojesini çaldım, bahçemizin kuytu bir köşesinde kaplumbağamın üzerine ojeyle "Pıtırıcık" diye yazdım.

İyi ki de yapmışım bunu... Si-temizin benden küçük çocukları, Pıtırıcık gezmeye çıktığında onu bulup bana getiriyorlardı. Evimizin ana giriş yolunun başından cıvı cıvı sesleriyle "Şebnem Ablaaa... Pıtırıcık sitenin dışına çıkıyordu. Onu yakaladık, getirdik" diye bağıyorlar ve eve fazla yaklaşılmadan Pıtırıcık'ı bana yolun başında teslim ediyorlardı.

Pıtırıcık kimi gün Mesu-
daanın Teyze'lerin
bahçesinde semizotları-
nı yerken yakalanıyor,
kimi günler Ali Beyam-
ca'ların serasındaki saksı çiçekle-
rinin yapraklarının tadına bakar-
ken suçüstü yapılıyordu.

Sitemizin çocukları için Pıtır-
cık, yepyeni bir oyun olmuştı.

Pıtırıcık yerinde duramıyor,
oraya buraya koşuşturuyor, biz
sitenin tüm çocukları da onu
kovalıyorduk. İlk gün yapmaya
çalıştığım gibi onu artık gövde-
sinden iple ağaca bağlamıyor-
dum çünkü...

Onu bahçeye çıkardığım ilk
gün kaçacak diye o beni kor-
kutmuştu, sonra da iple ağaca
bağlayarak onu ben korkutmuş-
tum. Öyle çok korkmuştu ki,
bağını çözmek zorunda kaldı-
ğım güne değin, evinden dışarı
tek adım atmamıştı. Ben de bi-
raz ona kıyamadığım için, biraz
da bu yaptığımdan utandığım
için daha fazla dayanamamış,
ipini çözmüştüm.

Pıtırıcık ilk günlerde biraz
fazlaca ürkekti. Bir metrelik teh-
like alanına girildiğinde ya da o
bölgede bir gölge duyum-
sadtığında, kaşla göz arasında
kafasını, kollarını ve bacaklarını
bir anda içeri, kabuğunun içine
çekiveriyordu. Başını okşayabil-
mem için o denli çok uğraşma-
ma karşın, bir türlü izin vermedi
bana kendisini sevmeme...

Onu günlerce, gecelerce izle-

dim. Kayış gibi yeşil-kahve derisi-
ni ellemeye çalıştım, parmağımı
kabuğunun içine sokup, kafasını
dışarı çıkartmaya çalıştım, yine
başaramadım onu okşamayı...

Onu uzun uzun seyrettikçe ve
izledikçe, çok özel bir duygu
oluştı yüreğimde... Ona özenme-
ye başlamıştım.

En küçük bir tehlike olası-
lığında bile bir anda kendini ka-
buğunun içine çekebiliyor ve
tümüyle bir güvenlik zırhı içi-
ne girebiliyordu.

Sitenin arsız kedileri bile ra-
hatsız edemiyorlardı onu bu zır-
hına çekildiğinde... Önünde ar-
kasında, sağında solunda dola-
nıyorlar, yalnızca kabuğunu
koklamaktan ve sonra da ora-
dan çekip gitmekten başka bir
şey yapamıyorlardı.

"Kabuğunun dışın-
daki dünya"da
tehlike geçtiğin-
deyse, yine o çir-
kin, ama bir o ka-
dar da sevimli ejderha suratını
kuşkuyla kabuğundan çıkarıyor,
çevresine dikkatle bakıp güvenlik
denetimini yaptıktan sonra pıtır-
cık pıtırıcık adımlarıyla pıtırıcık pı-
tırıcık ilerliyor, daha lezzetli otlar
aramasını sürdürüyordu.

O yaşlarımda kimselere söyle-
yemediğim bir duygumu, izin ve-
rerseniz şimdi burada, size açıkla-
mak istiyorum:

O yaşlarımda da, bunca yıl
sonra bu yaşlarımda da hep "Keş-

ke benim de böyle bir kabuğum
olsaydı" diye düşündüm.

Onbir yaşındaki bu düş-
şimdi bu yaşında bir
yaşam gereksinimi
olarak karşımda dikil-
miş, duruyor. Çocuk-
luğumun düşünüy şimdi bu kimli-
ğiyle görmeye başladıkça, yalnız-
ca yaşamın kendini değil, o yaşı-
mın içinde büyümenin ne demek
olduğunu da
öğreniyorum
galiba...

Pıtırıcık'ın
ellerimle do-
kunabildiğim
kabuğunu, her
geçen yıl biraz
daha büyüdü-
ğümde, ben
de oluşturma-
ya başlamıştım
çevremde...
Hatta yalnız
kendim için,
kendi kabuğu-
mu oluşturma-
makla kalmayacaktım, çevremde-
ki kişilerin kabuklarını da görme-
ye başlayacaktım.

Herkesin çevresinde kendi-
ne özgü bir kabuğu vardı. İn-
sanların kabuğunun benim ço-
cukluk arkadaşım Pıtırıcık'ın ka-
buğundan farklı iki özelliği, el-
lenemiyor olması, sert olmama-
sıydı. Bir de, insanların kabuğu-
nun üzerinde yaşam çizgileri
olmadığından, kabuklarına ba-

kıp onların kaç yaşlarında ol-
dukları anlaşılamıyordu.

Pardon, pardon... Galiba bu
kadarcık değil bizim kabuklarımızın
farklı özellikleri...

Bir de "yalnızca biz istedi-
ğimizde ve biz istediğimiz ka-
dar" çıkarabiliyorduk kendimi-
zi kabuğumuzdan...

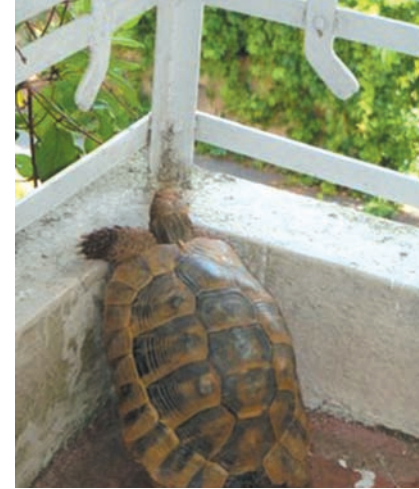
Önce çevremizdekilere bakı-
yorduk, sonra karşımda-
kondanilere bakıyorduk; ancak
andan sonra
karar verebili-
yorduk ne ka-
darımızı çıkara-
bileceğimize
kabuğumuz-
dan...

Bir değişik
özellikli daha
geliyor aklıma
şimdi, insanla-
rın kabukları-
nın... Bir tehli-
ke karşısında,
insan bir anda
ç e k e m i y o r
kendini kabu-

ğunun içine ve bir anda kendini
tam bir güven içine alamıyor.

Bir kez daha pardon, pardon...

Kabuğumuzun bir suçu yok,
bunda... Bir tehlike karşısında
kendimizi bir anda güven içine
alamayışımızın suçunu, o tehlike-
nin bir tehlike olduğunun zama-
nında ayırdına varamayışımızda
ve çok geç kalmamızda aramamız
gerekıyor galiba...

Pıtırıcık'ımı bulduğum yaz mevsimi sona yaklaşırken, kendisi için bir tehlike oluşturmadığıma inanmıştı artık...

Yazın o son günlerinden birinde, her zamanki gibi yine sabahın erken saatinde uyandım, doğruca Pıtırıcık'ın yanına gittim.

Vedalaşmak için benim gelmemi bekliyordu belki de... Ayak seslerimi duyunca başını daha da uzattı, kendisini doya doya okşat-

tıktan sonra kollarını, bacaklarını çıkarttı, her zamanki sakın tavrıyla, ağır ağır yürümeye başladı. Bahçe kapısına doğru gidiyordu.

Biliyorum onun neden gittiğini... Bıkılmış olmalıydı bizim bahçenin otlarından, benim getirdiğim salatalıklardan, domateslerden... Biliyorum, daha lezzetli otlar aramaya gidiyordu.

Günün birinde bir ormanda ya da bir komşunuzun bahçesinde bir kaplumbağa görürseniz, sırtındaki kabuğa dikkatle bakın.

O kabuğun üstünde kırmızı ojeyle yazılmış Pıtırıcık adı varsa, bilin ki o benim çocukluk arkadaşım ve ilerideki yollarının göstericisidir.

Ona benden selam söyleyin ve deyin ki:

"Senin onbir yaşındaki arkadaşının şimdi, kendisinin o yaşında koskoca bir kızı var. Ve o arkadaşın, yaşamımın hiçbir anında seni unutmadı."•

"Sudoku"nun Yanıtları

9	3	7	2	8	6	4	5	1
4	6	8	1	5	7	9	2	3
1	2	5	3	4	9	7	8	6
2	5	3	6	9	8	1	7	4
8	7	1	4	2	3	5	6	9
6	4	9	7	1	5	2	3	8
3	8	4	5	7	1	6	9	2
5	9	2	8	6	4	3	1	7
7	1	6	9	3	2	8	4	5

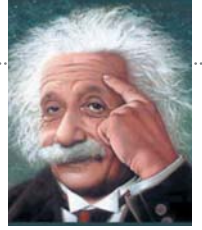
Kolay

1	7	6	9	5	4	2	3	8
3	9	5	1	8	2	7	6	4
2	8	4	7	3	6	9	5	1
4	6	3	8	9	1	5	2	7
5	2	9	4	7	3	1	8	6
7	1	8	2	6	5	4	9	3
8	4	1	6	2	9	3	7	5
9	3	7	5	4	8	6	1	2
6	5	2	3	1	7	8	4	9

Zor

BİLGİNİZİ DENETLEYİN

Özüm Larçın

1 İslami edebiyatta kozmografiya ile ilgili bilgileri derleyen ansiklopedik yapıt aşağıdakilerden hangisidir?

- a) "Acaib ül Letaif"
- b) "Acaib ül Makdur"
- c) "Acaib ül Mahlûkat"
- ç) "Acaibi Sebai Âlem"

2 Meksika'nın Büyük Okyanus kıyısındaki en önemli deniz turizmi merkezi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Tampico
- b) Acapulco
- c) Veracruz
- ç) Matamoros

3 Karadeniz'in güney doğusunda eskiden "Kolhida" denen alanda yaşayan kavim aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Acarlar
- b) Boşnaklar
- c) Çerkezler
- ç) Gürcüler

4 Hersek ve Karadağ ayaklanmalarını bastırıp 1913'te sadrazam olan kişi kimdir?

- a) Gazi Osman Paşa
- b) Gedik Ahmet Paşa
- c) İzzet Ali Paşa
- ç) Gazi Ahmet Muhtar Paşa

5 Kâhta ilçesinin sınırları içinde olduğu ilimiz aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Malatya
- b) Şanlıurfa
- c) Adıyaman
- ç) Mardin

6 Türk müziğinde bileşik makamlardan sayılan ve Bayati makamına yakın olan makam aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Acem
- b) Uşşak
- c) Hicaz
- ç) Rast

7 Christchurch kentinin bulunduğu ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Yeni Zelanda
- b) Papua Yeni Gine
- c) İrlanda
- ç) Güney Afrika

8 Berlin Tıp Fakültesi'nde asistanken, 1876 yılında Meşrutiyet'in ilanı üzerine yurda dönen politikacı kimdir?

- a) Behçet Kemal Çağlar
- b) Abdülhak Adnan Adıvar
- c) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
- ç) Abdülhak Hamit Tarhan

9 Birbirine kavuşmak isteyen iki sevgilinin aşklarını anlatan halk öyküsü aşağıdakilerden hangisidir?

- a) "Köroğlu ve Ayvaz"
- b) "Battal Gazi"
- c) "Ferhat'la Şirin"
- ç) "Ergenekon"

10 Çanakkale'de topçu hareketini yöneten ve ilk kablo fabrikasını kuran kişi kimdir?

- a) Adil Giray
- b) Selahattin Adil
- c) Ahmet Ağaoğlu
- ç) Ahmet Haşım

11 Orhun Yazıtları'ndan başlayan "100 Ünlü Türk Eseri"nin yazarı kimdir?

- a) Sait Faik
- b) Nurullah Ataç
- c) Tahir Alangu
- ç) Halide Edip

12 Katarakt hastalığına halk arasında verilen ad nedir?

- a) Aksu
- b) İnme
- c) Sara
- ç) Amâ

13 Slovenya'nın başkenti aşağıdaki kentlerden hangisidir?

- a) Kiev
- b) Belgrad
- c) Lubyana
- ç) San Marino

14 Yavuz ve Kanuni dönemlerinin hekimbaşısı kimdir?

- a) Ahi Baba
- b) Ahi Ahmet Çelebi
- c) Ahi Benli Hasan
- ç) Ahi Ahmetşah

15 Dört Dünya ve bir Olimpiyat ikinciliği kazanarak rekor kıran güreşçimiz kimdir?

- a) Yaşar Doğu
- b) Ahmet Bilek
- c) Hüseyin Akbaş
- ç) Gazanfer Bilge

16 Alboran Denizi'nin kıyısında bulunan iki ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Cezayir-Tunus
- b) Fransa-Korsika
- c) İspanya-Fas
- ç) Arnavutluk-Yunanistan

17 Anadolu Selçuklu sultanları arasında kaç tane Alaettin Keykubat bulunmaktadır?

- a) 3
- b) 2
- c) 1
- ç) 4

18 Türk Dil Kurumu 1974 Tiyatro Ödülü'nü kazanan, TRT Program Dairesi eski uzmanı kimdir?

- a) Niyazi Ağırnaslı
- b) Ahmet Nadir
- c) Oktay Akbal
- ç) Adalet Ağaoğlu

Yanıtlar 114'üncü sayfamızdadır.

Beş yaşında bir çocuk nota nedir bilmeden, bir piyano görmeden piyanist oldu, ödül aldı

YAZAN: DOLUNAY ERTEN

Yoo Ye Eun, Güney Kore Televizyonu'nun düzenlediği "Yıldız Kral" adlı yetenek show programında, izleyicilere Frederic Chopin'den nefis bir piyano ziyafeti çekince, stüdyoda alkış tufanı koptu.

Doğuştan gözleri görmeyen 5 yaşındaki bu kız çocuğu, düzenli piyano derisi bile almamıştı. Ödül olarak 3 bin 900 dolar kazandı Eun...

Annesinin söylediği şarkıyı bir kez dikkatle dinleyerek öğrenen Yoo Yee Eun, 3 yaşından buyana piyano çalışıyor. Annesi Park Jeong-soon, "Üç yaşında ve gözleri görmeyen bir bebeğin ilk kez duyduğu bir şarkıyı çalması karşısında tüylerim diken diken olmuştu. Hiç müzik derisi almayan ve gözleri görmeyen bu yavru-

cuk, piyanonun tuşlarını nasıl bulabiliyordu?" diyor.

Bu harika piyanist, bugünlerde bilgisayardan ve internetten dinlediği şarkıları öğreniyor.

Yoo Yee Eun, doğduğu gün gerçek annesi tarafından terk edildiği için, tekerlekli sandalyeyle yaşamak zorunda olan bir ba-

ba ve çocuğu olmayan eşine evlatlık verilmişti.

Singapur'un ünlü şarkıcısı Rahimah Rahim ile birlikte, 4 Temmuz 2008'de "Genç Müslüman Kadınlar Birliği"nin 55'inci yıldönümü kutlamalarında, Başbakan Lee Hsien Loong'un huzurunda bir de konser vermişti Yoo Yee Eun.

Büyüdüğünde ne olmak istediğini soranlara, çocuk yuvası öğrencisi Yoo Ye Eun şu yanıtı veriyor:

"Piyanist olmak istiyorum" diyor. "Hem de büyük bir piyanist!"•

İNSANLAR YAŞADIKÇA
Mehmet Ünver

KÖTÜLERİN KADERİ...

Son derece şık giyimli, bakımlı ve zarif kadın, lüks döşenmiş bir evin salonunda kayıtsız hareketlerle tırnaklarını cilalıyordu. Yanındaki yakışıklı erkek, ezilir büzülür tavırlarla ona bir şeyler anlatmaya çalışırken o sanki hiç dinlemiyormuş, dinlese de umursamıyormuşçasına dikkatini yalnızca tırnaklarına vermişti. Adam yaramazlık yaptığı için cezalandırılmayı bekleyen bir çocuğun ürkekliğiyle iki kez yutkunmanın ardından sonunda baklayı ağzından çıkarttı:

“Boşanalım Banu. Bunun karşılığında ne istersen verme ye hazırım.”

Zarif kadın kendisinden emin bir ifadeyle gözlerini tırnaklarından ayırmadan tek bir sözcükle yanıtladı onu:

“Fabrika.”

“Senin olacak. Hemen avukatıma gerekli işlemleri yapması için talimat vereceğim.”

“Uğruna yuvamızı yıkmayı göze aldığın kız çok mu güzel bari?”

“Bir demet menekşeyle bile mutlu olabilen sade güzellikte bir kız.”

Adamın bu sözleri kadının yüzünün kindar bir ifadeyle kaplanmasına neden oldu. Tıslarcasına konuştu:

“Her neyse, beni ilgilendirmez. Hizmetçiye söyleyeyim sana başka bir odada yatak hazırlasın. Artık birlikte yatamayız.”

Sarışın, zarif kadın bunları söyledikten sonra buz gibi bir ifadeyle kalkıp salondan çıktı. Yanlış anımsamıyorsam üzerinde çok hoş bir tunik ve içinde de ipekli bir bluz vardı. Tek sözcükle karşısında ezilip büzülen adamın elinden fabrikasını alıvermişti. Öylesine kendisinden emin, öylesine güçlüydü ki, sanki istese o an onun canını bile alabilirmiş gibi gelmişti bizlere...

Sinema perdesine yansıyan görüntüdeki gururlu kadın Yeşilçam’ın basmakalıp konulardan bir türlü vazgeçemeyen yönetmenlerinin, güzelliğini ve yeteneğini göz ardı ederek, sürekli “acı-

masız kadın” rollerinde oynattıkları Lale Belkıs’tı.

Oysa Türk sineması seyircisi, yapımcı ve yönetmenlerin bu hatasını gidermek istercesine onun perdede ustalıklarla yarattığı karakterlerin kötü kadınlar değil, yalnızca kendisine bir kötülük yapıldığında kötü olan kadınlar olduğunu anlamış ve bu zarif hanımı daha o zamanlardan aklamıştı.

O günlere dönersek Lale Belkıs’ın beyazperdede yaratması istenen kadın tiplmesi yalnızca kötü kalpli, sevenleri ayıran, kendi çıkarını düşünüp bu uğurda her kötülüğü yapan bir karakter değildi. Aynı zamanda son derece güzel giyinen, bakımlı, modern, kentli, kendinden emin, zeki bir sarışındı. Senaryolar hep başroldeki “asıl kız” olarak masumiyeti simgeleyen, mahallemizin bacısı görünümündeki Hülya Koçyiğit, Filiz Akın, Türkan Şoray, Hale Soygazi’den yana olsa da seyirci asıl mağdurun bizzat kötü kadın gibi tanıtılmaya çalışılan karakter olduğunu anlayıp onun korkunç intikamını haklı buluyordu. Nasıl haklı olmasın ki? Sevdiği adamın muhteşem yalısında, ya da lüks villasında yaşamından memnun bir biçimde yaşarken sözüm ona masum, saf, sıradan bir halk kızı olan ana karakter gelip, kaşla göz arasında sevdiği adamı, dolayısıyla mutluluğunu ve geleceğini elinden alıyordu.

Oyere bakan yürek yakan masum kızlar kötü kadının mutluluğuna taş koyuyorlardı. Yeşilçam’ın beylik senaryoları bu durumu son derece normalmiş gibi sunarken, kendisini bir anda kapı önünde bulan soğuk sarışın kadının haklı intikamını zalimlik olarak kabul etmemizi istercesine filmin sonunda onu bir kez daha cezalandırıyorlardı. Artık kırk katır mı olur, kırk satır mı? Peki, neden böyle oluyordu? Nedeni gayet basitti: Lale Belkıs bizden biri değildi. O bakımlı, makyajlı, kendisinden emin, en kralına bile anında haddini bildiren, soğuk görümlü kadın, yerli sinema seyircisinin ezici bir çoğunluğunu simgeleyen ortalama vatandaşın ailesinde ya da mahallesinde görmeye alışık olduğu biri değildi.

Sinema seyircisi olarak hep haklıdan, masumdan, mağdurdan yana olmuştuzdur. Hep mahallemizin kızları-

na benzeyen karakterlerle özdeşleştirdiğimiz Türkan Şoray'ı, Fatma Girik'i, Hülya Koçyiğit'i sevip, onlardan yana çıkmak boynumuzun borcu olmuştur. Onlar iyi, karşılarındakilerse kötüdür.

Bu kör inanç ilk kez Lale Belkis'in beyazperdede yarattığı karakterler sayesinde değişikliğe uğramış, seyirci biraz geç de olsa aslında kötülüğün onun simgelediği kötü kadına yapıldığını anlamıştır. Zaten bir söyleşisinde asıl mağdurun kendisi olduğunu üstüne basarak belirtmiştir:

"Kötülük hep bana yapılıyor. Yirmibeş kadar film çektim ve hepsinde okka altına ben gittim. Hiç hakkımı vermediler, hep ikinci kadın oldum, çoğunlukla da kötü kadın oldum. Ve birlikte olduğum erkeği hep benden kaptılar. İster Türkan Şoray olsun, ister Hülya Koçyiğit... Öykü hep aynıydı: Ben bir erkekle beraberim, o ortaya çıkıyor ve onu elimden alıyor. Hangimiz kötü oluyoruz şimdi?.. Antalya'da Altın Portakal aldığım bir film vardı, 'Kalbimin Efendisi' diye. Orda da Hülya Koçyiğit gelip benim adamı elimden alıyordu. Onlar malı kapıyordu; ama kötü kadın ben oluyordum!"

Peki, niye ona hep bu tür roller layık görülüyordu? Alımlı fiziği, boylu poslu cazip görünümü, eski bir manken olmasının verdiği zarafeti ve hoş giyimi nedeniyle mi?

"Olabilir. Ben hep iyi giyinen, şık ve makyajlı kadındım. Belki bunlar kötü kadına daha çok yakıştırılıyordu."

Bir yere kadar haklıydı. Çünkü sıradan sinema seyircisi beyazperdede gördüğü anaç, fedakâr kadınları annesi ya da teyzeyle, erkek eli değmemiş masum, sade görümlü kızları ise kendi bacalarıyla özdeşleştiriyordu. Bu durumda bakımlı, kendine güvenli, karşıdaki erkeği çocuk azarlar gibi azarlayabilecek korkusuz, sarışın kadın bizden değildi. Hele yüzündeki o, "Ben seni mahvetmesini bilirim" diyen ifadesiyle viski bardağını tutuşu, sigarasının dumanını savuruşu yok muydu? Kesinlikle hak ediyordu kötü olmayı...

Cünkü o alaycı gülüşüyle mahalleimizin alçak gönüllü kadınlarından fersah fersah uzaktı. Elleri çamaşır suyu kokan analarımızdan, kapılarının önünü süpürürken fırsat buldukça akranlarıyla dedikodu yapan ablalarımızdan çok farklıydı. Hangimizin ablası karşıdaki adamı ihtirasla süzerken viskisini öyle hınçla yudumlamıştı ki? Hele bir filmde çocuk sahibi olmak isteyen eşine, "Bedenimi kemirecek bir et parçasına dokuz ay katlanamam. Onun yerine bir kaniş köpek alalım" demiyor muydu? Gel de şimdi onu kötülerin kraliçesi ilan etme... "Kadınının karnından sıpayı

eksik etmeyeceksin" öğretisiyle büyüüp ardından film yönetmeni olmuş erkek tayfası ona bu replikleri söyleterek kendilerini iyice sağlama almışlardı.

Oysa bizler asıl kötülüğün ona yapıldığını bal gibi anlıyorduk. Mahallemizin sözde masum kızları pat diye ortaya çıkıp, onun uzun süredir gül gibi geçindiği erkeğini elinden kapıveriyorlar; ama o intikam almaya kalktığında adı, "Yuva yıkan kadın'a", "Sarı çıyana" çıkıyordu. Haksızlık değil miydi bu? Sırf her gün çevremizde gördüğümüz kadınlara, bize doğrusu budur diye belletilen ağzı var, dili yok, erkeğinin emrini yerine getiren kadınlara hiç benzemediği, sözünü kimseden sakınmadığı için ve elbette her daim, güzel, bakımlı, zarif oldu için onun yarattığı karakterlere bu haksızlık yapılıyordu. Lale Belkis ise yönetmenlerden intikamını sessizce alıyor ve onlara hiç çaktırmadan o kötü kadın karakterlere kendi sesinden, incecik zarafetinden ve güzelim gözlerinden öylesine olumlu, öylesine gerçek bir şeyler katıyordu ki, işte bu yüzden ona hiç kızamiyorduk. Kötü kadındı, öksüz yavrucak Sezer-

cik'i dövüyor, dünyanın en masum kızı Filiz Akın'a sert bir tokat atıyor; ama seyirci tüm bu hain üvey anneliğin altında yatan mağduriyetini anlayıp onu bağışlıyordu. Çünkü bizim insanımız mağduru sever. Ve akasya ağaçlarından yayılan baygın çiçek kokularını içimize çekerek yazlık sinemalarda izlediğimiz filmlerde o hep mağdur ediliyordu.

"Feride" filminde nişanlısını elinden alan masum taşralı (!) kız Emel Sayın'ı sofrada görgü kurallarını yerine getirmediği için herkesin önünde alay konusu ederek paylamış, bir başka filmde koskoca Zeki Müren'in karşısına diki-lip, "O sizin üstünüze vazife değil Zeki Bey, siz kendi işlerinizle uğraşın efendim" diye terslemişti. Ayrıca asla ama asla yerli butiklerden giyinmezdi:

"Yerli butiklerden alışveriş etmediğimi biliyor-sun sanıyordum. Hizmetçi sana yolu gösterebilir."

Hiç de öyle duymaya alışık olduğumuz sözler değildi alaycı bir ifadeyle dudaklarından dökülenler...

Tüm bunlara karşın o güzel ama küstah kadına değil kızmak, aksine sonuna değin haklı buluyorduk. Kendi payına ben perdede kötü olarak gösterilen o olduğu halde çocuk mantığıyla asıl kötülüğün ona yapıldığının ayırdına varmıştım.

Yönetmenler onu hep zalim ve soğuk bir sarışın olarak göstermeye çalışsalar da sezgileri son derece güçlü olan sinema seyircisi bu mağrur kadın karakterin ardındaki dramı anlamıştı. Başkaları için gerçekleşen adalet onun yarattığı şuh, bakımlı ve ihtiraslı karakterler için hiç gerçekleşmiyor, kaybettiği mutluluk ona geri gelmiyordu. Çünkü erkeğini elinden alanlar perdede o günlerin starlarının yarattığı sonsuza değin tertemiz kalacağına inanmaya zorlandığımız masum (!) genç kız karakterleriydi. Hal böyle olunca kötü kadın olmak da Lale Belkis'in ustalıklı perdeye yansıttığı karakter-

lere düşüyordu ne yazık ki...

Türk sineması Lale Belkis'i yeterince değerlendiremedi. O soğuk ama çekici, mağrur, ama güzel, yakın ama uzak, kendisine tam ulaşılacakken birden haddimizi bildiriveren karakterlerin unutulmaz yaratıcının peşini kolay kolay bırakmamalıydı sinemamız... Umarım Yeşilçam hiç değilse bu çok özgün ve zarif hanımdan özür dilemek adına, ona yeni roller, farklı projeler önerir. Yapmasalar da önemli değil. O, perdede yarattığı zarif görünümüyle zaten anılarımızda yaşayacak. •

yazar.unver@gmail.com

Komşusunun çocuğunu bahçelerindeki bir çukura kürekle toprak atarken gören kadın, merakını gidermek için sordu:

"O çukura neden toprak dolduruyorsun yavrum?" dedi.

Çocuk, yaptığı işten başını bile kaldırmadan yanıtladı kadını:

"Akvaryumumdaki balığı öldü de, ona bir mezar kazdım, buraya gömdüm" dedi. "Şimdi de mezar çukurunu kapatıyorum."

Kadın biraz da alay ederek sürdürdü konuşmasını:

"Akvaryum balığı olsa olsa en çok bir el büyüklüğündedir" dedi. "Senin kazdığın bu mezar bir balık için çok büyük değil mi?"

Çocuk yine başını işinden kaldırmadan karşılık verdi:

"Onu biliyorum; ama teyzeciğim" dedi. "Balığının ölüsü, sizin kedinizin midesindeydi..." •

"Bilginizi Denetleyin"ın Yanıtları...

- 1) "Acaib ül Mablu'kat" •2) Acapulco •3) Acarlar •4) Gazi Ahmet Muhtar Paşa •5) Adıyaman •6) Acem •7) Yeni Zelanda •8) Abdülhak Adnan Adıvar •9) "Ferhat'la Şirin" •10) Se-labattin Adil •11) Tahir Alangu •12) Aksu •13) Lubyana •14) Abi Ahmet Çelebi •15) Hüseyin Akbaş •16) İspanya-Fas •17) 3 •18) Adalet Ağaoğlu •

HEM NALINA HEM MIHINA

Metin Atamer

Sevda...

Stella, babasına yemek sonrası içtiği kahveyi getirdi ve yanına oturup bir Müslüman'la evlenme konusunda ne düşündüğünü sordu. Andon'un kaşları çatıldı. Kahveyi önündeki sehpayı bıraktı. Yüzyıllardır bu konuda hiç taviz verilmemişti. O sakın adam bir anda değişti.

Stella'nın babası Beyoğlu'nda kuyumculuk yapardı. Ağırbaşlı, az konuşan, saygın bir kişiliği vardı. Çocuklarına bir babadan daha öte arkadaş gibi davranır, her konuda onlara destek olurdu. Eşi Kalyopi ev kadınıydı ve liseden sonra üniversiteye gitmemişti. Genelde azınlıklar dışarıya kız vermediği için mahalle baskısı yüzünden Andon'la evlenmişti. Kışın Nişantaşı'ndaki evlerinde, yazın da, o tarihte İstanbul'un sayfiye yeri olan adada otururlardı. Yazın başında adaya giderler, Eylül ayına değin bu şirin beldede yaz tatillerini geçirirlerdi.

Andon yazın her gün 7:45 vapuruyla Kabataş'a gider, oradan dükkanının bulunduğu Beyoğlu'na Kazancı Yokuşu'ndan çıkar-
dı. Sabahları bu yokuşu yürümeyi

çok severdi; çünkü kendisine sabah sporu yerine geçtiğine inanır-
dı. Akşamları yine bu yokuştan Kabataş'a iner, oradan vapurla adaya evine giderdi.

Her akşam bu vapuru karşılayan insanlar iskelede bekler, beledikleri kişilerin ellerinden varsa paketleri alır, birlikte evlerine çıkarlardı. Andon'u her akşam üç kızından biri kesinlikle karşılar, birlikte evin yolunu tutarlardı. Akşamları tüm aile yemek sofrasına eksiksiz oturur, yemekte günün sohbeti edilirdi.

Stella üç kardeşin en büyüğü olup çok alımlı, güzel bir kızdı ve mahallede bulunan delikanlıların dikkatini çekerdi. Delikanlılar onunla arkadaşlık etmek için can atarlardı. Tüm gün adanın tek eğlence yeri olan plajda arkadaşlarıyla iyi zaman geçiren çocukların ayrı arkadaş grupları vardı.

Delikanlılardan biri Stella'ya gönlünü kaptırmış, o yaz üniversitedeki zorunlu stajını yapması gerekirken arkadaşlarının uyarısına karşın yaz boyunca adada kalarak kızın gönlünü çalmaya uğraşmıştı. Çok yetenekli olan delikanlının bu uğraşısında başarılı olduğu bir gerçektir; çünkü Stella'nın da Esat'tan hoşlandığı her halinden belliydi.

Bu durum Stella'yı düşündürmekte, babasına bu konuyu nasıl açacağını planlamaktaydı. "Belki" dedi kendi kendine "Bu geçici bir sevdadır olabilir beklemem gerekiyor." Delikanlı için durum aynı değildi, bunun geçici bir sevdadır olmadığına emindi.

Yaz, bir iki hafta sonra bitecekti. Stella o akşam babasına konuyu açmayı düşündü. Bu nedenle iskeleye babasını karşılamaya gitti. Vapur her günkü zamanında geldi, yolcular, günün yorgunluğundan, yavaş yavaş gemiyi terk etmeye başladılar.

Uzaktan babasını gözledi, çıkışa yaklaşınca yanına gitti. Sarıldı, yanağından öperek elindeki çantayı aldı. Birlikte yürümeye başladılar. Stella'nın, yaz güneşinden teni bronzlaşmış, bu koyu ten kı-

za daha da bir güzellik katmıştı. Eve vardıklarında, evde yemek masası hazır. Küçük kardeşlerinin yanında babasına konuyu açmak istemediği için yemek sonrasını bekledi. Yemekten sonra önceki kızlar sokağa, arkadaşlarının yanına döndüklerinde evde annesi, babası ve kendisi kalmıştı. O da arkadaşlarının yanına gidecekti; fakat bu konuyu kesinlikle çözmesi gerekiyordu; çünkü geri dönüşü olmayan bir yerdeydi. O da Esat'ı çok seviyordu.

Babasına yemek sonrası içtiği kahveyi getirdi ve yanına oturup bir Müslüman'la evlenme konusunda ne düşündüğünü sordu.

Andon'un kaşları çatıldı. Kahveyi önündeki sehpaye bıraktı. Yüzyıllardır bu konuda hiç taviz verilmemişti. O sakın adam bir anda değişti. Balkona çıktı, hasır koltuğuna oturdu. Yanıt bile vermemişti. Gözünü akşam karanlığında denizin üzerindeki ışıklara diktirdi. Belli ki sıkıntısı çoktu. Ertesi gün işe gitmedi, evi topladılar ve Andon'un tuttuğu bir motorla İstanbul'daki evlerine döndüler.

Stella'yı adada bir daha gören olmadı. •

MetinAtamer@butundunya.com.tr

Bir turist grubu, Niagara Şelaleleri'ni geziyordu. Geldiği eyaletle övünen bir Teksaslı'ya tur rehberi şu soruyu sordu:

"Sizin Teksas'ta böyle büyük bir şey var mı?"

"Böyle ıbtışamalı bir şeyimiz yok" dedi Teksaslı. "Ama öyle bir tesisat ustamız var ki bu sızıntıyı birkaç dakikada tamir edebilir." •

**ÇOCUK BÜYÜKLER,
BÜYÜK ÇOCUKLAR İÇİN**
Ali Murat Erkorkmaz

Mars'a giderken...

Sonunda bir düşünme gerçeği oldu. Gerçek olamayacak denli sıradışı bir olay, devlet kuşu örneği gelip başıma kondu. Önce bir telefon sesi, sonra telefonda bir ses olarak yaşamıma yepyeni bir sayfa açtı. Bu sayfanın oluşumuna inanamayacak denli dünyalıysanız yazının devamını okumazsanız da olur.

İngilizce konuşan bir adam, beni Taksim Meydanı'ndaki Etap Marmara Otel'i'nin lobisine davet ediyordu. Konu orada açıklanacaktı. Ne hakkın-

da olduğunu bilmediğim bir görüşmeye gitmek istemememe karşın merakım duygularımı yendi ve bir saat sonra kendimi otelin yürüyen merdivenlerinde buldum. Elimdeki cep telefonunu kulağıma götürürken adımın söylendiğini duydum. Sarışın, uzun boylu, elli yaşlarında, Tom Cruise irisi bir adam gülümseye-

rek yanıma yaklaştı. Birlikte lobiye kanepelerden birine yerleştik. Kulağıma Şevket Uğurlu-el'in "Not not, not responsible" diye piyanosunu tıkratmasında, gözlerim adamın uzattığı dosyada yaşamımın en uzun sürüp en çabuk biten görüşmesini yaptım. Charles, (adı buymuş)

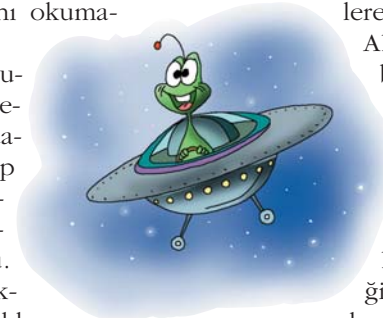
ileri sürdüğü çeşitli nedenlere dayanarak benim

ABD'de yapılacak bir deneyde yer almamı istiyordu.

Meğer ABD, Amerika Birleşik Devletleri'nin olduğu gibi, Acayip Bilimler Derneği'nin de kısaltılmış

adımış ve burada aykırı kimi deneyler yapılmış. Ben bilmiyordum, öğrendim. Sizin de haberinizi olsun.

Deney basitti. Mars'a gidilecekti. Türkler için bu konu oyun niteliğindeydi. Hatta "İki Mars Bir Oyun" bilye tüm Türklerin sık sık karşılaştığı bir durumdu. Ben o kategoride olmadığım halde böyle bir görevi

başarabileceğim konusunda yeterli delile ve deliliğe sahip olduğuma inandıklarından ben-den ricada bulundular.

Ben de mecburen, seve seve kabul etmek zorunda kaldım. Canımı sıkın tek şey, zaten geç kalındığı için yola acil çıkılmasıydı. Beni eve telefonla haber

verebileceğime inandırdılar. Otelden ayrılıp taksiye bindik. Yolda Deniz'i arayıp akşam eve dönemeyeceğimi, Mars'a gitmek zorunda olduğumu söyledim. İnandı. Ee, ne de olsa kaç yıllık eşim, bilmez mi ne denli kaçık olduğumu?

Tanımadık bir havayolu uçağıyla bulutların üzerine çıktığımızda, uçakta bizden başka iki kişinin daha olduğunun ayırdına

vardım. Biri, otuz yaşlarında Amerikalı siyah bir kadın, ötekiyse altı yaşlarında Çinli bir çocuktü. Kadın sağır ve dilsizdi. Çok güzel sayılmasa da hatırı sayılır bir karizması vardı. Adı Alice'di ve el işaretleriyle derdini mükemmel anlatabiliyordu. Ağz kıpırtılarından ne söylemek istediğini anlıyor sanıyordum; ancak Charles onun beyin dalgalarıyla iletişim kurabildiğini söyleyince çok şaşırdım. Olur olmadık şeyler düşünmemem gerektiğini düşünürken bu düşünce-min de onun tarafından okunabileceğini düşünüp hafifçe panikledim. İnsan böyle bir durumda ne yapacağını bilemiyor. Çok zor bir durum...

Çocuk devamlı gülümsüyordu. Adı Leong'du. Konuşmalarımızı izliyor, arada bir şeyler mırıldanıyordu. Charles onun Türkçe bilmediğini, ama benim yine de Türkçe konuşmamı istedi. Hatırını sordum; fakat bir yanıt gelmedi. Hâlâ gülümsüyordu. Charles konuşmaya devam etmemi istedi. Ben de art arda birşeyler söylemeye başladım. Birden çocuk ufak ufak konuşmaya başladı. Hem de Türkçe... Söylediğim sözcükleri değerlendirerek inanılmaz bir hızda dil öğrenebiliyordu.

Uçak Washington D.C.'nin Dulles Havaalanı'na indiğinde gece yarısını geçiyordu. Böyle tantanalı bir yolculuğu aynı tantanada bir karşılama izleyecek

sanıyordum; ama yanılmışım. Bizi bekleyen kimse yoktu. Dik-kate değer tek nokta, VIP salonundan çıkışımız oldu. Otoparka yürüyüp kocaman bir "cip"e girdik. Yaşamımda ilk kez Amerika'ya bavulsuz, çantasız, dış fırçasız ve vize denetimsiz giriş yapıyordum.

Yorulmama neden olacak hiç birşey yapmamıştım; ama yine de kendimi çok yorgun duyumsuyordum. Yola çıktık. Bir otele yerleşmeyi umut ediyordum; ama özel başka bir havaalanına geldik. Daha küçük bir uçağa binip bilmediğim bir rotaya takıldık. Yaklaşık iki saat kadar uçup çöl-lük bir yerdeki minicik bir piste konduk. Yarı resmi, yarı askeri, yarı sivil ve öteki yarı bilinmez bir karaktere sahip bir tesise girdik. Toplantı salonunda bizi bekleyen en az yirmi bilim insanı vardı. Sanki hepsi başka ulusa aitti. Çekik gözlü, kara derili, pembe saçlı falan filan, her türlü görünümde insan vardı çevrede...

Uzun süren bir tanışma seremonisinden sonra beni odama götürdüler. Tipik bir otel odası görünümündeydi; ama tek ayırım koca bir duvarın televizyon ekranlarıyla kaplı olmasıydı. Daha önceki televizyon programları çalışmalarımın kalan yayın odası imajı buraya tam anlamıyla oturuyordu. Yattım ve uyudum.

Ertesi gün uyanır uyanmaz beni kapıp binanın iç taraflarındaki bir laboratuvara götürdüler. Proje başkanı "Mr. R." denilen kişi, kibarca bir kahve ikram edip hemen konuya geldi. Konu Mars'a gidilmesi idi. Buraya kadarını öğrenmişim de neden ben de bu ekipteydim ve böyle bir yolculuğa hazırlanmamış bir vücutla nasıl gidebilirdim? Yine de önce medeni insanlar gibi

Çizimler: Ali Murat Erkorkmaz

davranıp Mr. R.'ın sözlerini tamamlamasına izin verdim.

"Dünya dışındaki ortamlarda yaşayan canlılarla ilişki kurmaya çalışıyoruz. Buna, bize en yakın gezegenlerden biri olan Mars'la başlıyoruz. Epeydir oradan kimi sinyaller alıyoruz."

İşte bu denli komik bir yaklaşım beklemiyordum. Nedense uzaylılarla olan tüm öyküler, romanlar, filmler Mars'la bağlantılı-

dır ve nedense bu Marslılar insana benzeyen yeşil yaratıklar olup kocaman gözleri vardır ve durmadan sinyal yollarlar.

Yahu hiç mi düş güçleri yok şu insanları? E.T. bile insana benziyordu. Marslılar neden bir virüs biçiminde olmasınlar ki? Ya da iri bir

can atarım; ama bana mı kaldı Mars'a gidip merak gidermek?

Tam soracakken Mr. R. benim yerime benim sorumu sorup yanıtı da verdi:

“Doğal olarak siz, fiziksel yetersizliğinize karşın seçilme nedeninizi merak ediyorsunuzdur. Bu konuda telaşlanmanıza hiç gerek yok. Kuantum teknolojileri bilim çevrelerini bile oldukça

taş gibi... Neden illa Mars? Neden başka bir güneş sistemi değil? Haa, bir de neden illa ilişki kurmamız gerekiyor? Dünyada bunca açlık, yoksulluk varken neden bir uzaylının iki parmaklı elini sıkabilmek için trilyonlarca dolar harcanıyor? Ve neden ben bu oyunun bir parçasıyım? Tabii ki böyle bir projede var olmak için

şaşırtacak boyutlarda... Sizi herhangi bir fiziksel taşıma olmadan Mars'a götürüp getireceğiz.”

“Sanal mı yani?”

“Pek sayılmaz. Yalnızca duyularınızı ve görüntünüzü göndereceğiz. Kitleniz burada kalacak.”

“Nasıl olacak ki bu? Bir çeşit teleportasyon mu?”

“Hayır. Fiziksel yansımanız olan

görüntünüzü istediğimiz koordinatlara taşıyabiliyor, orada yeniden oluşmasını sağlayabiliyoruz. Bir çeşit hologram gibi düşünün. Aynı biçimde bu koordinatlardaki ses, ışık ve benzeri fiziksel oluşumları da yerlerinde toplayıp buraya, size taşıyabiliyoruz. Böylece siz yerinizden kalkmadan çok uzaklardan algılamalar yapabiliyorsunuz.”

“Klonlanmak sayılmaz bu, değil mi?”

“Kesinlikle sayılmaz. Gözetleme kameralarını uzaktan cep telefonu ile izlemek gibi bir şey...”

“Bana bir zarar verebilir mi?”

“Hayır. Şu ana değin binlerce deney yapıldı, hiçbir sorun çıkmadı. İçiniz rahat olsun. Yalnızca algılama güçlerinizi ve görüntünüzü başka yerlere taşıyacağız. O kadar...”

“Herhangi bir teknik sorun?..”

“Herhangi bir teknik sorunda bağlantı kopacak ve siz eski duru-

munuza dönmüş olacaksınız. Yine aynı cep telefonu örneğindeki gibi... Merak etmeyin. Ben de yüzlerce kez denedim. İlginç bir deney oluyor.”

“Pekala, neden kendiniz gidip yapmıyorsunuz bu deneyi? Neden ben?”

Mr. R. minik bir gülümsemeyle yanıtladı.

“Çok isterdim; ancak sizin denli reseptif değilim.”

“Reseptif?”

“Evet. Algı gücünüz çok farklı çalışıyor. Yaşamınız boyunca yüzlerce, binlerce şeyi merak etmişsiniz. Birçoğu maymun iştahlılık bile olsa her gördüğünüz konuya dalmışsınız. Dünya eğitim sistemi, tek yönlü cıvata mühendisleri yetiştirirken siz dağılıp gitmişsiniz. Bu özelliğinize bilimsel çalışmalarınız eklendiğinde bizim için iyi bir denek oluşturmuş oluyorsunuz.”

“Benim maydanozluk işe yaradı desenize... Eee, ne kadar sürecek bu çalışma?”

“Yalnızca birkaç saat.”

Birkaç saat mi? Ben aylar boyu sürecek sanıyordum. Ha sinemaya gitmişim, ha Mars’a... İşe bak.

“Ne zaman başlıyoruz?”

“Önce kısa bir eğitimimiz olacak. Nelerle karşılaşacağınızda nasıl davranışlar göstereceğinizi önceden az da olsa planlayabilirsek da-

ha bilimsel adımlar atmış oluruz. Bu da birkaç gün sürecek.”

“Eşim de burada olsaydı keşke.”

“Sanırım bu projenin gereksinimlerinden biri de sizin dışınızda kimsenin bu konuyu bilmemesi... Ne eşinizin ne çocuklarınızın ne de başkalarının... Bu nedenle size en son bölümde ulaştık.”

“İyi, ama ben döndüğümde anlatamayacak mıyım olanları?”

“Biz en geç bir hafta içinde bir açıklama yapacağız. Sizin adınız

geçmeyecek. Başka biri üzerinden anlatacağız, yoksa gerek basın, gerekse de bilim çevreleri sizi didik didik ederler. Öyle ya, huzurunuz kaçsın istemeyiz, değil mi?”

“Evet, kaç yaparken göz çıkarmamak gerekli... Haklısınız. Daha sonra ben ne desem bana inanmayacaklarından sorun olmaz sanırım.”

“Aynen öyle. Başka soracağınız bir şey var mı?”

“Evet, var. Ne kadar zaman-

dır bu teknolojiye sahipsiniz?”

“Bindokuzyüzlü yılların başından buyana, ancak geliştirip bu duruma getirmemiz zaman aldı. Tabii bir de casusluk olayları falan filan da işin içine girince hayli zorlandık. Haa, bilmenizde yarar var, bu Amerika’nın bir projesi değil, uluslararası bir çalışmadır.”

“Şu anda Amerikanya’da değil miyiz?”

“Hayır.”

Hoppalaaa.. Ben öyle sanıyordum. İkinci uçak nereye konduysa artık...

Toplantı bitti. Beni başka bir odaya aldılar. Çevrede ev mobilyaları olmasına karşın duvarlar yine ekranlarla doluydu. İçeri kel kafalı, tel gözlüklü bir adam girdi. Üstünde sarı beyaz çizgili bir tişört, ayağında kot vardı. Bu haliyle bir bilim insanından daha çok bir tatilciyi andırıyordu. Konuşmaya başladı:

“Sizi ben eğiteceğim. Hızlı bir çalışma olacak. Konuşmalarımız çevrede gördüğünüz ekranlarla görüntü ve ses bombardımanına tutulacak ve tüm bu bilgiler sizin alt bilincinize yerleştirilecek. Hazır mısınız?”

“Başka şansım var mı? Buyrun başlayalım...” •

(Devam edecek)

AliMuratErkorkmaz@butundunya.com.tr

Her başarının ardında çileli bir dönem vardır

YAZAN: PERİ BERKİN

Bir Hint masalına göre, kedi korkusu yüzünden sürekli endişe içinde yaşayan bir fare vardı. Onun bu durumuna acıyan bir büyücü, kediye dönüştürür fareyi...

Ancak, korkunun sonu gelmez. Kedi olmaktan mutluluk duyacağına, bu kez de köpekten korkmaya başlar.

Büyücü bu kez onu bir kaplanla dönüştürür.

Kaplan olan fare sevineceği-

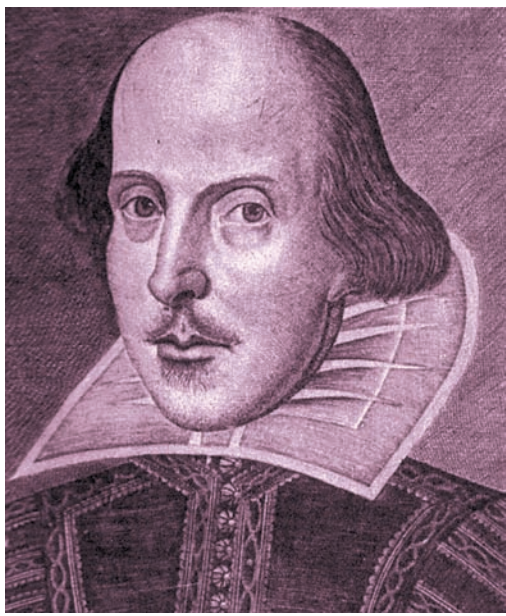
ne, avcıdan korkmaya başlar.

Ne yaparsa yapsın, farenin korkusunu yenemeyeceğini gören büyücü, onu eski biçimine döndürür. Ve der ki:

“Sen korkaksın. Sende yalnızca bir fare yüreği var. O yüzden ben sana yardım edemem.”

Ünlü yazar William Shakespeare, insanların korkuları hakkında şöyle diyor:

“İnsanların çoğu kaybetmekten korktuğu için sevmekten korku-

yor. Düşünmekten korkuyor, sorumluluk getireceği için... Konuşmaktan korkuyor, eleştirilmekten korktuğu için... Yaşlanmaktan korkuyor, gençliğin değerini bilmediği için... Unutulmaktan korkuyor, dünyaya iyi birşey vermediği için... Ve ölmekten korkuyor, aslında yaşamayı bilmediği için..."

Yaşadığı kentten, bulunduğu ortamdan çok sıkılmıştı adam... Cebine bir miktar para koyup yanına başka hiçbir şey almadan, yaşamaktan bıktığı kenti terk etti.

Ortama uyum sağlamaya çalıştığı yeni kentinde, bir gün yüksek sesle çığırkanlık yapan bir adama kulak verdi:

"Bu akşam tiyatro vaar!.. Kacırmayın ey ahalii..."

Tiyatro nedir, bilmiyordu.

Nerede olduğunu, nasıl gidileceğini öğrendikten sonra, cebinde-

ki tüm parayla bilet almış ve merakla izlemeye başlamıştı oyunu...

Oyun bittiğinde izleyiciler dağılmış, ilk kez tiyatroya giden adam, olduğu yerde kalakalmıştı.

Salonun boşaltılması gerektiğini söyleyen temizlik işçisine, müdürün nerede olduğunu sordu. Az sonra müdürün karşısındaydı:

"Efendim" dedi. "Ben burada çalışmak istiyorum, ne iş olursa olsun yaparım.. Yeter ki, buranın bir parçası olayım!.."

Karşısındaki adamın tiyatroya duyduğu ilgiden hoşnut kalan müdür, "Sen şanslı bir adamsın" dedi, "Biz de kitaplığın temizliği için birini arıyorduk. Seni denemiz, beğenirsek işe alırız."

Tiyatroya "yıldırım aşkla" tutulmanın verdiği coşkuyla, temizliği beklenenden daha kısa sürede bitirmişti. Kitaplığı denetleyen müdür, sonucu beğenmişti ve "Tamam, seni işe alıyorum" dedi.

"Teşekkür ederim efendim, fakat benim bir sorunum var, yatacak yerim yok."

"Öyleyse burada yatarsın, böylece işine daha erken başlarsın!"

Adam büyük bir mutlulukla odadan çıkarken, müdür, "Bu arada, adın neydi senin?" diye sordu.

Aldığı yanıt, daha sonra dünya edebiyat tarihine altın harflerle yazılacaktı:

"William, efendim... William Shakespeare!.."

Büyük sıkıntılarla, çile çekilerek geçen yılların ardından gelen

başarı öykülerinde, gururla anlatılır o dönemler...

Ünlü basketbolcu Hidayet Türkoğlu, eşiyle birlikte, Eminönü'nde geziyordu. Önce akvaryumcuları dolaştılar, Sultanahmet, Topkapı Sarayı, Gülhane Parkı derken, Yeni Camii'nin önüne değin geldiler. Bir çocuk bağıra çağıra simit satıyordu. Basketbolcu birden durakladı, sonra simitçiye yaklaştı:

"Simitler kaç koca?"

"300 bin ağabey, çitir çitir hepsi..."

"Kaç simit var tezgahta?"

"70-80 tane var herhalde..."

"Hepsini alsam ne tutar?"

"80 desek 24 milyon."

"Al sana 30 milyon... Farzet ki, hepsini aldım..."

"Sağol ağabey, sağol..."

Hidayet paraları simitçinin önüne bıraktı. Eşi şaşkıncı, biraz yürüdükten sonra Hidayet'in kulağına fısıldadı:

"Ayol sen deli misin?"

"Yooo..."

"Peki yemediğimiz simitlerin parasını niye verdin?"

"Boşver sorma..."

"Diyelim ki soruyorum, hem de ısrarla..."

"Öyleyse söyleyeyim, tablanın kenarı dikkatini çekti mi?"

"Hayır!"

"Tahtaya bir ad kazınmıştı."

"Ne adı?"

"Hidayet!.."

"Yoksa?.."

"Evet o tezgah, eskiden benimdi."

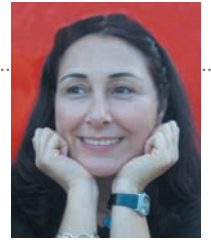

Bu öyküyü Hidayet, TV8'de katıldığı bir programda anlatmıştı.

Hidayet Türkoğlu, Yugoslavya'dan göç eden bir ailenin ikinci oğlu olarak, 19 Mart 1979'da İstanbul'da doğdu. Bayrampaşa İlköğretim Okulu'nda öğrenci olduğu yıllarda, basketbolla tanıştı. Daha sonra Özel Çavuşoğlu Koleji'nden burs kazandı. Onbeş yaşına değin Özel Çavuşoğlu Koleji'nin hem okul hem de kulüp takımında basketbol oynamayı sürdürdü. Ardından Efes Pilsen Spor Kulübü'ne transfer oldu.

"11 Dev Adam" ulusal basketbol takımının bu ünlü oyuncusu, Efes Pilsen, "Sacramento Kings", "San Antonio Spurs", "Orlando Magic" kulüplerinde forma giydi.

Simit sattığı günlerin ardından gelen bu başarı öyküsü hâlâ sürüyor. •

Uzaklardan...

Yolculuk yapmak, yeni yerler görmek, yeni kültürler ve dünyanın çeşitli yörelerinden renk renk insanlar tanımak, birçok kişi gibi, benim için de giderek bir çeşit tutkuya dönüşüyor. Fakat bu çok tatlı "tutku"nun bir de, adına "Parasal hesaplar" dediğimiz hiç de tatlı olmayan bir yönü var.

"İşin o tatsız yönü"nün oluşturduğu engeli aşabildiğimizde, temmuz ayının sonlarında kızımınla birlikte kanatlarımızı çırttık, havalara uçtuk ve havalarda kimbilir kaç saat uçtuk, uçtuk, uçtuktan sonra... Tayland'a konduk.

Burada görmeyi çok istediğimiz ilk şey, Chiang Mai yakınlarında yaşadıkları bildirilen "Long Neck" (Uzun Boyunlu) kadınlardı. O kadınları eminim, siz de tanıyorsunuzdur. Hani televizyonlarda zaman zaman gösterilen belgesel programlarda, en alt noktasından, çenelerinin ucuna değin tüm boyunlarının maden halkalarla çevreleyen

kadınlar vardır ya, "Long neck" denilen kadınlar, işte televizyondaki belgesellerden tanıdığınız o yabancısı olmadığınız Taylandlı kadınlardır.

Henüz yurt dışına çıkma deneyimi yaşamamış dostlarımız bizim için endişeliydiler. Her yolculuğumuz öncesinde yaptıkları gibi "Keşke turlarla gitseydiniz. Aman dikkat edin. Otel rezervasyonlarınızı yaptınız mı?" dediler. Oysa daha önceki deneyimlerimden biliyorum, eğer yabancı diliniz iyiye, gideceğiniz ülkeyle ilgili yeterli bilginiz varsa endişelecek hiçbir şey yok. Yolculuk şirketlerinin düzenlediği her günü, her saati programlanmış, istediğim yerde yemek yeme, konaklama özgürlüğümün olmadığı turlarla bir yerlere gitmeyi sevmiyorum. Üstelik bir haftalık turlara ödeyeceğimiz parayla kendimiz gidersek 3-4 hafta kalabiliyoruz. Yolculuğun en zor bölümü uçak parasını denkleştirmek, enflasyonun ülkemizden daha yüksek olduğu Tayland'da konaklama ve

yemek giderleriyse kesinlikle buradan daha hesaplı.

Tayland Türk vatandaşlarından bir ay için vize istemiyor. Bir ay sonrasındaysa yakındaki bir ülkeye giriş-çıkış yapmanız yeterli oluyor.

İklim koşullarına gelince, Tayland'da hiç kış yok. Sıcaklık yıl boyu 30 derecenin altına düşmüyor. Üşüme duygusu nedir bilmiyorlar. Onlar için dört mevsim yok yani... Ancak yağışlı ve kuru mevsim var ve biz ilk kez yağışlı mevsimde gidiyoruz. Muson Yağmurları özellikle eylül, ekim aylarında kimi zaman birçok bölgede ulaşımı etkileyecek

denli şiddetli oluyormuş. Bizler şanslıydık, gezimiz süresince belki iki-üç kez, kısa süreli yağmura yakalandık.

“Kuzey Tayland” deyince akla ilk gelen ad Chiang Mai... Bir gezgin olarak Chiang Mai'a gitmek, Marmaris, Bodrum yerine Karadeniz'e uzanarak, Artvin yaylalarını gezmek gibi... Her gün akşamüzeri sokaklarda kurulup gece onikiye dek açık olan gece pazarları insana geçgündüz kavramını unutturuyor. Sokak satıcılarıyla pazarlık ise ayrı bir keyif... Satıcıların “850 Baht” (THB) dedikleri giysiyi kimi turistler 600 Baht'a aldıkları için mutlu olurken, sıkı bir pazarlıkla 400 Baht'a bile alabiliyorsunuz (36 THB=1 YTL). Böylesi sıkı pazarlık yaptığınız için kimse size surat asmıyor, yüzlerinde tatlı bir gülümsemeyle sürdürüyorlar pazarlığı...

Chiang Mai'dan birkaç saat uzaklıktaki dağ kabileleri ise insanı bambaşka bir dünyaya, başka bir boyuta götürüyor sanki... Zürafa Kadınlar ya da “Long Neck Karen” olarak bilinen uzun boyunlu kadınların, kulaklarını kocaman deldiren “Big Ear” yani “Büyük Kulak” kadınların yaşadıkları köyleri ziyarette gittiğimizde bir yandan rehberimize merakla sorular sorarken, öte yandan öykülerini dinledikçe içimiz burkuluyor. “Long Neck” kadınlar aslında Burma (Myanmar)'dan, askeri rejimden kaç-

rak gelmişler Tayland'a... Ama Tayland vatandaşlığı alamadıkları için ülkede yolculuk yapma ya da çalışma özgürlükleri yok. Kentin uzak bölgelerinde, zor koşullarda yaşıyorlar. Turistlerin gezip görebileceği küçük bambu çadırlarda, el tezgahlarında turistlere satmak için şallar dokuyorlar. Çoğu turistse, ne yazık ki, yalnızca fotoğraflarını çekiyor ve hiç alışveriş yapmadan gidiyorlar. Oysa sattıkları el dokuması güzelim şalların fiyatı bizim paramızla yalnızca 5 YTL. Lara ile birlikte eşe dosta armağan etmek üzere birkaç şal alıyoruz. Rehberimiz dergide yazdığımı öğrenince büyük bir heyecanla “Bütün Dünya” dergisini inceliyor, derginin sonundaki “Bir Fotoğraf Bin Sözcüğe Bedeldir” sayfasına bakıp gülüyorlar. Doğrusu gü-

lümsemelerinde, bakışlarında insanın içini acıtan bir hüznün var. Küçük çocuklar bile rengarenk onca makyaja, giysilere karşın hüznüyle bakıyorlar.

Boyunlarına taktıkları halkaların anlamına gelince... Genel inanış kadının uzun boyunla daha güzel olduğu yönünde olsa da, eskiden tam tersine savaş zamanında düşman kabilelerin erkeklerine çirkin görünerek saldırıdan korunmak amacıyla uygulanmış. Halkaları takmaya beş yaşında başlayarak her yıl bir halka daha ekliyorlar. Halkalar yalnızca boyunlarında değil, kollarında ve bacaklarında da var. Kendilerine özgü Karen dili konuşuyorlar. Turistlerin fotoğraf çektiği çadırların geri-

sinde, yaşadıkları yoksulluğu görmek olası. “Büyük Kulaklar” ise kadınlar için güzellik, erkekler içinse cesaret ve güç simgesi. Yalnızca evli kadınlar kulaklarını deldirebiliyorlar.

Gittiğimiz öteki dağ kabilelerinde de durum çok farklı değildi. Çok yoksullar ve zor koşullarda, kulübelerde küçük domuzlarla birlikte yaşıyor, çoğu kez avlanarak karınlarını doyuruyorlar. Dönüşümüze bir hafta kalırsa güneşe Samui Adası’na gittik. Adanın en sakın köşesi Maenam Beach’te bir bungalova attık kendimizi... Uzun bembeyaz kumsalı, Hindistancevizi ağaçları, masmavi denizi, kentin gürültü, karmaşasından uzak oluşuyla ilaç gibi geldi yorgunluğumuza...

Sabah kahvaltımızı hiç çekinmeden masamıza gelen tropikal kuşlarla paylaştık. Dünyanın hemen her yerinden gelen insanlarla buluştuk, onlarla güzel dostluklar kurduk, bir anlamda gönüllü turizm elçiliği yaptık. Tanıştığımız herkes “Biz Türkiye’yi bu denli modern sanmıyorduk, anne-kız birlikte yolculuk yapmanız ne güzel” dediler. Sonunda anılarımızı beraberimize alıp yorgunluğumuzu oralarda bırakarak döndük evimize...

Gezmek, farklı kültürleri tanımak çok güzel, ama bir o denli güzel şey daha var ki, o da insanın dönüp geleceği bir yuvasının, yolunu gözleyen dostlarının olması... Onlar iyi ki varlar, yaşamımızda...•

NurayBartoscsek@butundunya.com.tr

Iş adamının işleri bozulmuştu. Ne yaptıysa olmuyordu. Bir zamanlar çok başarılı bir insan olmasına karşın şimdi büyük olan yalnızca borçlarıydı. Bir taraftan kredi verenler onu sıkıştırırken, öteki taraftan da bir sürü insan ödeme bekliyordu.

Çok bunalmıştı ve hiçbir çıkış yolu bulamıyordu. Soluk almak için parka gitti. Bir banka oturdu, başını ellerinin arasına aldı ve bu durumdan nasıl kurtulacağını düşünmeye başladı.

Tam bu sırada aniden, önünde yaşlı bir adam durdu ve “Çok üzgün görünüyorsun. Seni rahatsız eden bir şey olduğu belli... Benimle paylaşmak ister misin?” diye sordu yaşlı adam...

İş adamının yakınmalarını dinledikten sonra

da, “Sana yardım edebilirim” dedi. Çek defterini çıkardı. İş adamının adını sordu ve ona bir çek yazdı. Çeki ona verirken de şöyle dedi:

“Bu para senin. Bir yıl sonra

seninle burada buluştuğumuzda bana olan borcunu ödersin. Hadi al” dedi. Ve yaşlı adam geldiği gibi hızla gözden kayboldu.

İş adamı elindeki çeki baktı. Çekte 500 bin dolar yazıyordu ve imzaysa John Rockefeller’a aitti, yani o gün için dünyanın en zengin adamına...

“Tüm borçlarımı hemen ödeyebilirim” diye düşündü. John Rockefeller’a ait bu çekle herşeyi çözebilirdi. Ama çeki bozdurmaktan vazgeçti. Bu değerli çeki kasasına koydu. Onun kasasında olduğunu bilmenin güveniyle yepyeni bir iyimserlikle işine tekrar dört elle sarıldı. Büyük küçük demeden tüm işleri değerlendirmeye başladı. Ödeme planlarını yeniden yapılandırdı. İyi yapılan işler, yeni işleri doğurdu. Birkaç ay sonra yeniden işlerini yoluna koyabilmişti.

BAŞARININ İLK KOŞULU: KENDİNE GÜVEN DUYGUSU

DERLEYEN: MESUDE AKSUNGUR

İzleyen aylardaysa borçlarından tümüyle kurtulup hatta para kazanmaya başlamıştı. Tüm bir yıl boyunca çalıştı durdu.

Tam bir yıl sonra, elinde bozulmamış çekle parka gitti. Kararlaştırılmış saatin gelmesini bekledi. Tam zamanında yaşlı adamın hızla ona doğru geldiğini gördü. Tam ona çekini geri verip başarı öyküsünü paylaşacakken bir hemşire koşarak geldi ve adamı yakaladı.

Hemşire "Onu bulduğuma çok sevdim, umarım sizi rahat-

sız etmemiştir" dedi. "Çünkü bu bey sürekli olarak huzurevinden kaçıp, bu parka geliyor. Herkese kendisinin John Rockefeller olduğunu söylüyor" diye ekledi.

Hemşire adamın koluna grip onunla birlikte uzaklaştı.

İş adamı şaşkın bir biçimde öylece durdu, kaldı. Sanki donmuştu. Tüm yıl boyunca arkasında yarım milyon dolar olduğuna inanarak işler almış, yapmış ve satmıştı. Birden, yaşamının akışını değiştiren şeyin para olmadığının ayırdına vardı.

Yaşamını değiştiren yeniden kendinde bulunduğu kendine güven ve inançtı. •

Bir adam, eşiyile birlikte doktora muayene olmaya gitti. Muayene bitti ve doktor odasından çıkarak kadının yanına geldi. "Eşinizin ölmemesini istiyorsanız şu kağıda yazdıklarımı uygulayacaksınız" dedi.

"Sabahları güler yüzle, güzel bir kahvaltı hazırlayın ve işe mutlu gitmesini sağlayın.

"Öğlenleri eve geldiğinde güler yüzle karşılayın ve güzel bir öğle yemeğiyle takdir edildiğini duyumsattırın, böylece günün geri kalan bölümünü de iyi geçirmesine yardım edin.

"Akşamları eve geldiğinde yemek özellikle güzel olmalı... Eve gelince eline bir kadeh içki verin dinlenmesini sağlayın.

"Eğer bu dediklerimi uygularsanız eşinizin sağlık yönünden hiçbir sorunu olmayacak" dedi doktor.

Eve geldiklerinde adam büyük bir merakla doktorun kendisine ne söylediğini sordu:

"Ne dedi doktor sana?" dedi.

Kadın çok üzgün bir ifadeyle yanıt verdi:

"Ölecekmişsin." •

1001 Güzel Söz

Derleyen: Halil Can

OLGUN insan, güzel söz söylemesini bilen değil, söylediğini yapan ve yapabildiğini söyleyen insandır.

Konfüçyüs

DORUK noktasına yaklaştıkça yaşam da güçleşir. Soğuk artar, sorumluluk çoğalır.

F. Wilhelm Nietzsche

HERŞEYİ denerim; ama yapabildiklerimi yaparım.

Herman Melville

GÖKGÜRÜLTÜSÜ iyidir, gökgürültüsü korkutur; fakat asıl işi yapan şimşektir.

Mark Twain

OLABİLECEĞİMİZ şeyi olabilmemiz için hiçbir zaman çok geç değildir.

George Eliot

ANIMSAMAK başka, bilmek başkadır. Anımsamak yalnız belleğe saklanması için verilmiş bir şeyin korunmasıdır. Bilmek ise herşeyi kendinizin bir parçası yapmak demektir.

Seneca

İNSANLIĞA olan güveninizi kaybetmemelisiniz. Çünkü insanlık bir okyanustur, okyanusa damlayan birkaç damla onu kirletmez.

Buddha

KÜÇÜK insanlar küçük şeylere çok kırlırlar, büyük insanlar bunların hepsini görür; fakat kırlmazlar.

La Rochefoucauld

HER ağlamanın sonunda bir gülme vardır.

Lord Dewar

GÜZELLİK güçtür, gülümseyiş de kılıcıdır güzelliğin...

Charles Reade

KAPLUMBAĞAYA dikkat et. Ancak kafasını çıkarıp risk aldığında ilerleyebiliyor.

James B. Conant

BÜYÜK olmak iyidir; ama insan olmak daha iyidir.

Albert Schweitzer

İNSANLAR başaklara benzerler, içleri boşken başları havadadır, doldukça eğilirler.

Montaigne

NE, NEDİR, NASILDIR?
Pelin Hazar

K

Asya'nın gecelerini değiştiren aygıt

KARAOKE

Çeviriye gereksinim duymayan evrensel bir sözcük, karaoke. Artık yalnızca Japonca sözlüklerde değil, büyük İngilizce sözlüklerde de yer alıyor. "Karaoke" Japonca'da "boş, eksik" anlamına gelen "kara" ile "orkestra" sözcüğünün kısaltması olan "oke"nin bileşiminden oluşuyor; "boş orkestra", "sözsüz kayıt" anlamında kullanılıyor.

Giderek gelişen ve gözde olan eğlence ve iletişim araçlarının edilgen birer alıcı konumuna getirdiği kişiler karaoke ile müzikli eğlenceye etkin bir rol alıyorlar. Çoğunlukla amatör bir solist, bir ekranda ya da kitaptaki şarkı sözlerini izleyerek şarkı söylüyor ya da söylemeye çalışıyor!

Karaoke'nin terimler dizgesi oluşmuş bile... Filmlerden sahneler kullanan karaokeye verilen ad olan "karamovie" ya da "movioke", şarkı adlarını ve mikrofonu ele alma sırasının kimde olduğunu anons eden "KJ" (karaoke jockey), karaokeye yalnız gi-

denlere verilen ad olan "hitokara" gibi sözcükler, karaokeseverlerin ortak dilinin sözcüklerinden yalnızca birkaçı...

Karaokeseverler bu eğlence biçimini bir Japona, Daisuke Inoue'ye borçlu. Bir karaoke kanalı 1996 yılında onu "keşfedene" değin, sessizleri susmaz yapan, keşfedilmemiş yetenekleri ortaya çıkaran bir adamın varlığından pek fazla kişinin haberi yoktu.

Daisuke Inoue 1970 yılında altı arkadaşıyla bir grup kurarak Kobe'de barlarda çalmaya başladı. Onları sık sık dinlemeye giden bir grup iş adamı Inoue'den, şarkıları sözleri olmadan kaydetmesini istedi. Bunun üzerine bir de, çalıştığı kulüpteki müşterilerden biri düzenlenen eğlenceye çalışanlarına Inoue'nin söylediği şarkıları söyletmek istediğinden hafta sonu iş yolculuğuna onun da gelmesini isteyince, kulüpteki işini bırakamayan Inoue müşterisi için sözsüz parçalardan oluşan bir kayıt hazırladı.

Daisuke Inoue

Inoue üst üste gelen isteklerin iyi birer fırsat olabileceğini düşündü ve 1971 yılında otomobil teybinden, mikrofondan, amfiden ve bozuk para kutusundan oluşan ilk karaoke makinesini yaptı. Bu makine, yüz yenlik bozuk para karşılığında konukların şarkı söylemelerine olanak sağlıyordu. Bu yeni eğlence biçiminin pahalı olduğunu ve canlı eğlence ortamını yansıtmadığını düşünenler olsa da, karaoke geniş bir kitleye yayılmakta gecikmedi. “Topluluk içinde kendini ifade etme güclüğü çeken çok sayıda utangaç kişi oluyordu. Eline bir mikrofon verdiğinizdeyse bu kişiler susmak bilmiyorlardı!” diyor Inoue.

Gerçek patlama, ev karaoke setleri üretildiğinde yaşandı. O denli gözde olmuştu ki kimi evlerde neredeyse her odada bir karaoke makinesi bulunuyordu. Ancak, önemli bir sorun vardı. Japon evleri genellikle birbirlerine çok yakın olduklarından ve iyi bir yalıtıma sahip olmadıklarından, ses öteki evlerden kolaylıkla duyulabiliyor ve rahatsızlık yaratabiliyordu. Bunun üzerine ses geçirmeyen yapıdaki karaoke setleri üretildi.

Bir araştırmaya göre Japonlar’ın dışarıda zaman geçirme nedenleri arasında karaoke en üst sıralarda yer alıyor. Yolculukları sırasında şarkı söyleyip eğlenibilsinler diye kimi taktilerde bir karaoke setine rastlamak olanaklı. Birçok müzik terapisti karaokeyi bir tedavi aracı olarak kullanıyor.

Inoue’ninkinin benzeri bir set geliştiren Filipinli buluşçu Roberto del Rosario karaoke makinesi olarak bilinen aletin patentini elinde bulunduruyor. Roberto del Rosario’nun patentleri 1983 ve 1986 yıllarında, Inoue’nin 1971 yılındaki patent alınmamış buluşundan on yıldan daha uzun bir süre sonra verildi.

1940 Osaka doğumlu Daisuke Inoue 1999 yılında Time dergisi tarafından 20’nci yüzyılın en etkili Asyalılar’ından biri seçildi. 2004 yılındaysa, güldürüp düşündüren

bilimsel araştırmaların ya da buluşların sahiplerine verilen ve bilimin eğlenceli yanını yansıtan “Ig Nobel Ödülü”nü aldı.

Buluşuna patent almaya hiç gerek duymayan Inoue böylelikle Japonya’nın en zenginlerinden biri olma olanağını kaçırdı! Buluşunun ilk örneklerini satarak kazandığı küçük miktarlar dışında karaokeden hiçbir gelir elde etmedi. Akademisyen arkadaşı Robert Scott Field, “Kimileri onun 150 milyon dolar kaybettiğini söylüyor” diyor ve ekliyor:

“Yerinde olsaydım hüngür hüngür ağlardım! Ancak onun için, buluşunun bunca kişinin yaşamına girmiş olması bile son de-

rece mutluluk verici ve yeterli.”

Yaptığı ilk karaoke seti ofisinde duruyor. Tüm dünyada yüzbinlerin kullandığı karaoke setlerinden birini ilk kez, 1999 yılında 59’uncu yaşını kutlamak amacıyla kullandı.

“Birçok kimse, patent almadığım için pişman olup olmadığımı soruyor bana” diyor Inoue. Bu soruya yanıtı ise hep aynı:

“Hayır, pişman değilim. Zaten var olan şeyleri farklı bir amaç için biraraya getirdim, o kadar.”

O, milyon dolarlar kazanma olanağını kaçırsa da, milyonların kalbinde çoktan yer edindi... Şarkı söylemeyi seviyorsanız ve olanağınız varsa, haydi karaoke başına!•

PelinHazar@butundunya.com.tr

GEZDİKÇE GÖRDÜKÇE
İzlen Şen

Rüzgarın kollarındaki **Bağbozumu**

Üzüm bağlarındaki düzenli aralıklarla dizilmiş kütüklerin arasında esiyor rüzgar, zm salkımlarını yavaşça okşayarak... Denizde köpüklü dalgalar yarattıktan sonra kıyıdaki irili ufaklı taşların üzerinde dinleniyor. ınar ağaçlarının yaprakları arasında dolaşıyor, şarap üretim yerlerinin nnden geçerken ahşap filara selam veriyor. Mürefte'nin denize uzanan iskelesinin ucuna değin esip taşıdığı deniz ve zm kokusunu burada yryenlere armağan ediyor...

Ben de bağbozumu zamanındaki bu rüzgarlı günde, deniz ve zm kokuları arasında, snmş bir volkan olan Doluca Tepesi'nin eteklerindeki Mürefte'deyim. Tekirdağ'ın ilçesi şarky'e 15 dakika uzaklıkta, deniz kenarındaki bu kasabada yıllar içinde binalar, bağlar, şaraphaneler, yollar değiştiyse de değişmeyen bir tek rüzgar kaldı, o hep aynı kaldı Mürefte'de, zmleri olgunlaştırmak ve yazları serinletmek için hep esti, hiç yalnız bırakmadı yakın arkadaşını...

Mürefte'de rüzgarın eşliğinde bağlardaki üzümlerin toplanmasıyla başlayan bağbozumu, ağustos ayının sonundan ekim ayının ortasına değin devam ediyor. Üzümün istenilen olgunluğa erişince toplanması şarabın kalitesi için önemli, ne erken ne de geç, tam istenen zamanda toplanmalı zmler... Semillion, şensu, Yapıncak, Karalahana, Gamay gibi çeşitli üzümler olgunlaşmaları için aylarca verilen

Ressam Temel Şen'in fırçasından bağbozumu

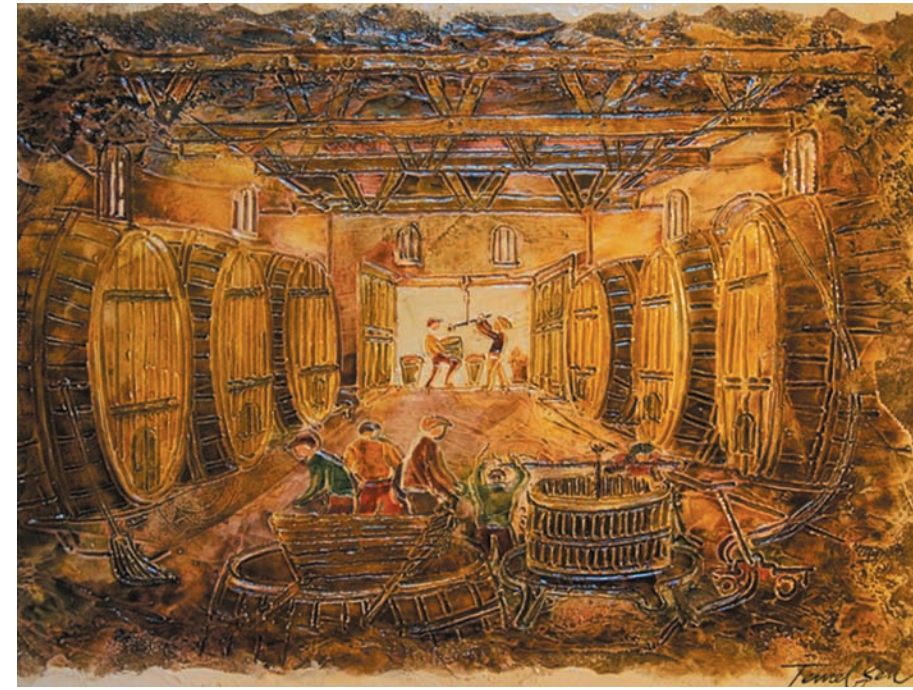
emeğin ardından doğru zaman olduğuna karar verildiğinde toplanıyor bağlardan... Anıların peşinde uçtuğu kasalara yükleniyor, şarap üretim yerleri olan şaraphanelere getiriliyor.

Üzüm suyu denilen “Şıra” durumuna getirilmesi, fermantasyonu, bekletilmesi, şişelenmesi, şişelerin kapatılması derken dağıtım, satışa ve yudumlanmaya hazır biçime gelen şaraba dönüşüyor üzümler...

Üzüm kasalarının yolunu izleyerek tepedeki bağdan bir şarap üretim merkezine, Kutman Şarapçılık'ın şarap müzesinin kapısına geliyorum. Mürefte'de doğup, büyümüş olan babamın an-

lattıklarının, resimlerinde çizdiklerinin ve müzede gördüğüm fotoğraflar, resimler ve eski eşyaların yardımıyla 1900'lü yılların başlarında bu kapının önünde başlayan şarap yapımı canlanıyor gözümün önünde...

O yıllarda üzümler hayvanlara yüklü küfelerle şaraphanenin kapısına geliyor, kantarlarla tartılıyor. Hamallar tartılan küfeleri sırtlarında içeriye taşıyarak tahta bir kalasın üzerinden geçerek çıktıkları büyük fıçının tepesindeki Çıfıt adlı delikli bölüme boşaltıyor. Çıfıtın içindeki iki kişi ayaklarıyla üzümü çiğneyerek suyunu çıkarıyor, “Şıra” denilen üzüm suyu çıfıttan önce büyük fıçıya, oradan da yerdeki taş havuza akıyor. Şıra, bir ya da kar-

Ressam Temel Şen'in fırçasından şarap imalathanesi

şlıklı iki kişinin çalıştığı “Ah-bap” denilen el tulumlarıyla bu havuzdan fıçılara naklediliyor. İnsan gücüyle ezilen üzüm-lerden geriye kalanlar da cibre olarak küfelerle ahşap preslere naklediliyor, yine insan gücüyle çevrilen bu preslerde de son sıra cibreden süzülüyor. 1950'li yıllarda elle çalıştırılan üzüm ezme presleri ayakla çiğneme işleminin yerini alıyor, 1970'li yıllardaysa Fransa'dan gelen salkım, tane ve üzüm suyunu üzüm cinsine göre ayıran motorlu makineler...

Mürefte'deki büyük iskelenin yapıldığı 1952 yılına dek şarapların gönderimi de oldukça zor koşullarda yapılıyor. Şarapları İstanbul'a götürmek için haftada

bir gün Mürefte'ye gelen gemiler açıkta demirledikten sonra fıçılar at arabalarına konularak şaraphanelerden deniz kenarına götürülüyor. Her biri 700 kiloluk dev ahşap fıçılar tek tek denize yuvarlanarak, denize giren bir işçi tarafından sandalın arkasına halatlarla bağlanıyor.

Denizde yalnızca üst bölümleri görünen arka arkaya dizilmiş on fıçı, dört kişinin kürek çektiği sandalla yüzdürülerek gemiye ulaştırılıyor. 1,5 km.'lik mesafenin 4 saatte alındığı bu yolculuktan sonra yine denize giren bir kişinin yardımıyla halatlarından tek tek ayrılan fıçılar geminin vincine takılarak ge-

Kutman Şarapçılık'ın şarap müzesinin giriş kapısı

miye tek tek yükleniyor. Yaz kış, sıcak soğuk demeden her hafta sürüyor bu yolculuk...

Üzümün şaraba yolculuğunda da tüm bu aşamalardan geçmeyen bir tek rüzgar kaldı. Küfelerin yerini tahta kasalar, üzüm taşıyan hayvanların ve at arabalarının yerini motorlu araç-

lar, kullanılan tahta fıçıların yerini çelik tanklar, el preslerinin yerini özel makineler, insan gücünün yerini modern üretim teknolojisi aldı şimdi...

Yolculuğu nasıl olursa olsun, nerede hangi koşulda olursa olsun Can Yücel'in dizelerindeki gibi harıl harıl çalışarak şaraba dönüşüyor üzüm:

*"Ayaklarıyla ezip fıçıya mı
bastılar seni*

Nefti kasnaklı bir fıçıya,

Aldırma, kara üzüm!

Sen, o kırmızı şarabına doğru

İçten içe

Harıl harıl

Çalışmana bak, iki gözüm !"

Üzümün bu zorlu yolculuğuna tanıklık etmek ve değişik şarapların tadına bakmak için Mürfete'ye yolunuz düşerse, üzümleri serinleten poyraz rüzgar da gülümseyerek saçlarınızı okşamak üzere karşılayacak sizi... Bir elinde deniz, öteki elinde üzüm kokusuyla...•

IzlenSen@butundunya.com.tr

Matematikçiye sordular:

"Birinin kafasını karıştırmak için ne dersin?"

"54 derim" dedi matematikçi.

Çevresindekiler şaşırdılar:

"Şimdi bu da nereden çıktı?" dediler. "Neden '54' dedin durduk yerde?"

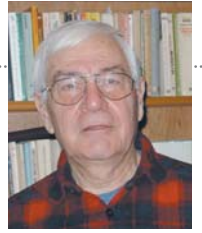
Matematikçi keyifle gülümsedi:

"Bak gördünüz mü?" dedi.

"Nasıl da karıştırdım kafalarınızı bir anda?..."•

GÖZLEMLER, İZLENİMLER

Engin Ünsal

Ayçiçeği tarlaları

Haziran, temmuz aylarında mutlaka Gelibolu'nun Cevizli Köyü yamaçlarına gelin. Eminim ki, yaşamınız boyunca böyle ışıltılı bir renk cümbüşü görmediniz.

O sarı saçlı, yeşil gözlü, güneşe sevdalı binlerce genç kızla birlikte özgürlüğün ve yaşamın en güzel türkülerini söyleyeceğinizi adım gibi biliyorum.

Cevizli Köyü Gelibolu'dan Eceabat'a giderken, elektrik üreten rüzgar güllerinin yamacında bir köy... Köyün çevresini çevreleyen çam ormanlarının içinde bir evde kalıyorum. Ev köyün bir kilometre kadar dışında. Çam ağaçlarının dalları rüzgarda evin camlarına sürtünüyor. Rüzgarın, ağaçların dallarından yarattığı tını evin odalarına doluyor. Ev mi ormanın içinde, orman mı evin içinde insan kimi zaman şaşırıyor. Geceleri evin terasındaki koltuğa uzanıp karanlığın ardındaki yıldızları seyretmek büyük bir keyif... O ıssız gece, o uzak yıldızlar ve muhteşem bir yalnızlık bana tanımsız bir huzur veriyor. O yalnızlığı kışkandığım kimseyle paylaş-

mak istemiyorum. Bu yaz günlerini o karanlık ve sessiz gecelerde rüzgarın çam ağaçları, çınar ağaçlarıyla sevişmesini ve o sevişmenin insanı coşkuyla dolduran sesini dinleyerek, dalların

arkasına saklanan Ay'ı seyrederek geçireceğim.

Bir de köyün yamaçlarına serpilmiş ayçiçeği tarlaları var elbette... Arabamla kimi günler Gelibolu'ya giderken yol boyunca

Ünlü ressam Van Gogh

ca uzanan muhteşem ayçiçeği tarlaları benimle birlikte yürüyor sanki... Arabayı durdurup tarlalardan birinin yanına gidiyorum. Sarının böyle güzel olduğuna, yeşille bu denli anlamlı uyduğuna ilk kez yakından tanık oluyorum. Yamaçları binlerce ayçiçeği sarmış. Gecenin Çanakkale Boğazı'nı aydınlatan yakamozu gündüzün ayçiçeği tarlaları olmuş sanki... Tadına doyulamayacak bir güzellik... Eğilip ayçiçeklerini okşuyorum. "Ne kadar güzelsiniz" diyorum onlara... Elim yüzlerine değdikçe sanki güzelliklerinden utanarak hafifçe sallanıyorlar. Süslenip, en güzel renklerle boyanmış gelinlik kızlar gibi ayçiçekleri... Hele ben onları seyrederken arada bir rüzgar esmiyor mu o zaman gö-

receksiniz o muhteşem manzarayı... Göz alabildiğine uzanan tarlalardaki tüm ayçiçekleri nazlı nazlı hep birden bir o yana bir bu yana sallanıyor. Sanki binlerce sarışın balerin rüzgarın sesiyle inanılmaz bir bale gösterisini sahneliyor.

O tarlalar bana Van Gogh'un ünlü "Ayçiçeği Tarlası" tablosunu anımsatıyor. Yıllar öncesinde bir renk ustasından sonsuza değin yaşama sevincine ulaşmış o ölümsüz tabloyu alıp bu tarlaların üstüne koyuyorum. O tablo ve bu tarlalar inanılmaz biçimde örtüşüyor. Van Gogh sanki Cevizli Köyü'nün yamaçlarında tuvalini kurmuş ve hiç gülmeyen hüzün dolu yüzüyle bu tarlaları gözlemiş, ayçiçeklerinin o inanılmaz güzellikteki sarı rengini fırcasıyla o tuvale taşımış.

Yıllar önce Van Gogh'un ağabeyi Theo ile birbirlerine yazdıkları mektuplardan oluşan bir kitap okumuş ve müthiş etkilenmişim. Yokluğundan, hüznün dolu yaşamından inanılmaz güzellikte tablolar yaratan Van Gogh yoksulluk içinde yaşamını sürdürür. Resimlerini satamaz. 1853-1890 yılları arasında yaşayan bu büyük Hollandalı ressam, kardeşinin gönderdiği paralarla geçimini sağlar. Theo ona yazdığı mektuplarda ona hep yaşama sevinci vermeye

çalışır, yaşama sınırsız sarılması öğütler; ama o Arles'de yoksulluğun hüznüyle tablolar yaratmaya devam eder ve bunalmalar yaşar. Tedavi edilmesi için yatırıldığı hastanede bir gün göğsüne iki kurşun sıkarak ve genç yaşta yaşamına son verir.

Genç yaşta yaşamına son veren bu resim dehasını affedemiyorum. Tıpkı genç yaşta yaşama veda eden kardeşim Attila gibi... Onun daha iyi bir yaşamın kapılarını açması için İsveç'e gitmesine yardım etmişim. Oradayken aynen Theo gibi ona yaşamı sevmesini öğütleyen, başarılı olmak için yenilgiyi kabul etmemesini söyleyen onlarca mektup yazmışım. Attila, İsveç'in soğuk yalnızlığına yenik düştü ve yurda döndü. O dönüşün hüznünü hiç içinden

atamadı ve genç yaşında yaşama veda etti. Ona yazdığım mektupları saklamış olmasını dilerdim. O mektupları yayımlamayı ve şimdi inanılmaz biçimde özlediğim Attila ile söyleşilerimizi ölümünden sonra da, o mektupları yayımlayarak, devam ettirmeyi çok isterdim. Belki Van Gogh'u, kaderini ve yaşadığı zorlukları kardeşimin yaşamına benzettiğimden daha bir başka seviyorum. Theo'nun o mektupları yazarken neler düşündüğünü, içinin kardeş sevgisiyle nasıl titrediğini, kardeşini genç yaşta ölümün elinden kurtarmaya nasıl çalıştığını, sanki olayları kendim yaşıyormuşum gibi, çok iyi anlıyorum. Kardeş sevgisinin ne olduğunu anlamak için Van Gogh'un Theo'ya yazdığı mektupları ve Theo'nun yanıtlarını mutlaka okumalısınız.

Cevizli Köyü'nün yamaçla-

rından Arles'in kırlarına yolculuk yaz aylarının sarı sıcağında kaçınılmazdı. Kimi zaman yaşamı bu denli çok sevişime, dostlukları bu denli önemseyişime, insanların insanca yaşama hakkını savunmak için bu denli kendimi zora koşmama çok kıızıyorum. Kendi kendime söylüyorum, "Bunca yıl verdiğin uğraş kimin umurunda, kim geriye dönüp de seni anımsıyor, biraz da kendin için yaşa be adam" diyorum; ama sonra böyle düşündüğüm için utanıyorum. Başka türlü bir yaşamımın olacağına asla inanamıyorum ve inanmıyorum.

Bunları düşünürken ayçiçeği tarlasına yeniden dönüyorum. Güneşin gidişini sevdalı bir genç kız gibi dikkatle izleyen,

başını onunla birlikte gittiği yöne çeviren ve güneş battığında başını hüznle önüne eğen bu güneşe sevdalı kızlara hayranlıkla bakıyorum.

Ve yeryüzündeki sarı saçlı, yeşil gözlü kızların tümüne, güneşe sevdalı ayçiçekleri gibi, sevdiklerine sadık ve sevdalı olmaları dileğiyle selam olsun diyorum.

Haziran, temmuz aylarında mutlaka Gelibolu'nun Cevizli Köyü yamaçlarına gelin. Eminim ki, yaşamınız boyunca böyle ıslık ıslık bir renk cümbüşü görmediniz. O sarı saçlı, yeşil gözlü, güneşe sevdalı binlerce genç kızla birlikte özgürlüğün ve yaşamın en güzel türkülerini söyleyeceğiniz adımı gibi biliyorum. •

enginunsal34@smileadsl.com

Lokantanın kapısında, büyük yazılarla şöyle bir duyuru vardı:

"Sipariş ettiği yemeği hazırlayamadığımız her müşteriye, 500 YTL veriyoruz."

Bir adam içeri girdi ve garsondan, yarım yulaf ekmeği içinde başlanmış gergedan kuyruğu istedi.

Birkaç dakika sonra lokantanın sahibi geldi ve elindeki beş adet 100 YTL'lik banknotu masanın üstüne koyduktan sonra müşterisinden özür diledi:

"Bizi çok kötü bir anımızda yakaladınız" dedi. "On yıldan bu yana ilk kez bugün yulaf ekmeğimiz kalmamış..." •

"Satranç"ın Yanıtları

Atak: 1. Ac5! Vxg2 2. Khg1 Ae4 3. Vxb4 Vxh2 4. Vxb7 1-0

Oyun Sonu: 1. Şe7 Ah7 2. Şf7 Şg5 3. Ae4+ Şxh5

4. Şg7 Ag5 5. Af6+•

Kendi Gelen: 29... Kxa4?? 30. Kb7 Vd6 31. Kxd7 1-0 (31... Vxd7 32. Ae5+ Vezir düşer.) •

Mankafa Poldi

"Çocuğa sizin adınızı verebilir miyim, Poldi?"

"Memnun olurum. Ben adsız da yaşayabilirim."

"Bir şişe bira lütfen."

"Açık mı olsun, koyu mu?"

"Koyu olsun, yastayım da..."

"Şu önümüzdeki tel koparsa ne yaparız, Poldi?"

"Hiç üzülme! Telin arkamızda da devamı var."

"Niçin 100 pul birden almak istiyorsun, Poldi?"

"Posta ücretlerinin yükseleceğini duymadın mı? Henüz zaman varken eski fiyata pul almak yararlı olur sanırım..."

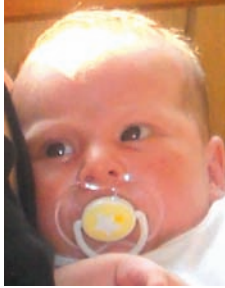

Anne ve Babalardan **Nine ve Dedelerden**

Gönderi adresi: *Bütün Dünya, Mimoza 4/9, D: 1, Ataşehir,*
34750, *İstanbul* e-posta: *butundunya@butundunya.com.tr*
(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Ege Peşkircioğlu, *Ankara*

Bora Güngör, *Ankara*

Selvi ve Özlem Aygüneş, *İzmir*

Ela Korkmaz, *Bursa*

Bulut ve Ceren Yüksel, *Manisa*

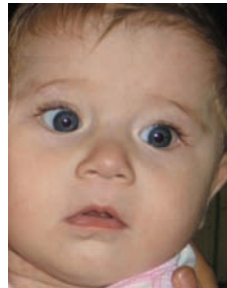
Emirhan Boztepe, *Konya*

Rengin Mumcu, *Bilecik*

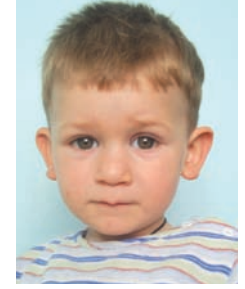
Efe Ballı, *İzmir*

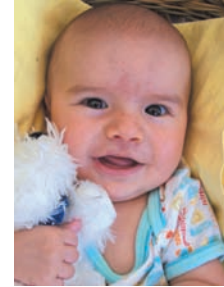
Nur Nisa Gündüz, *Konya*

Halil Toprak Çiçek, *Adana*

Halil Ateş, *İstanbul*

Onat Çirci, *Sivas*

Efe Tekinarslan, *İstanbul*

Oğulları, Kızları ve Torunlarından

Nineler ve Dedeler

Dr. Mehmet Sönmez ve torunu Eylül Bağnaçık, *Ermeneek, Karaman*

- İnsanlar, gelmeleriyle yalnızlıklarını dağıtanları severler, gitmeleriyle kendilerini yalnız bırakanlara âşık olurlar.
- Bir gün sıcaklığıyla ısınabileceğin bir dost bulursan, seni kovsa da yanından ayrılmı.
- Birinin soğukluğu sana da geliyorsa, üşümek için bırak onu, sana sarılsa da...
- Her zaman mutluluğun doruğundayken gülünmez. Kimi anlarda, sırf yaşamla şakalaşmak için, uçurumun kenarındayken bile gülümsemeye çalış.
- Dostlarınla öyle yaşa ki, düşman olduğunda hakkında söyleyecek kötü bir söz bulamasınlar.
- Düşmanlarınla öyle yaşa ki, bir gün onlarla dost olduğunda yüzün kızarmasın.
- Yaşamın en güzel anı, herşeyden vazgeçtiğiniz anınızda yüreğinizde, sizi yaşama bağlayan birinin varlığını duyumsadığınız andır.
- Dal rüzgarı affetmiştir; ama kırılmıştır bir kez...

“İNSAN GİBİ İNSAN” OLABİLMENİN DE KURALLARI VAR

DERLEYEN: ECE ORALCA

- Kucaklamaya, kollarının yetmeyeceği bir ağaç, bir tohumdan doğar; en uzun yolculuklar, bir adımla başlar.
- Gerçek sevgiler ise, kolunuzun dirseğine dokunan ürpertili bir elin titremesi, kaçamak bir bakış ya da küçücük bir gülümsemeyle başlar.
- Değer verdiği insan sana değer vermiyorsa, bırak o kendi değerleriyle kalsın.
- Yaşamda neyin önemli olduğunu keşfetmek için, bir felaketin gelmesini beklemek gerekmez.
- Dostlarınız birer ırmak gibidirler; kimi sığdır, suyu azdır; kimi derindir, suyu boldur. Kiminde yalnızca ellerinizi ıslatabilirsiniz, kiminde ruhunuz yıkanır boydan boya...
- Gülebilmek için mutluluğu beklerseniz, gülümseymeden göçüp gidersiniz dünyadan...
- Kişinin en büyük zaferi yaşamda hiç düşmemesi değil, düştüğü zaman ayağa yeniden kalkabilmesidir.

Mantık Bilmecesi, Bulmaca Eylül Ayı Yanıtları, Çözümleri

Mantık Bilmecesi

Ad	Doğum yılı	Kazanan para	At
Ahmet	1963	960 YTL	Yaz Gülü
Cahit	1961	330 YTL	Sakız
Ergun	1953	100 YTL	Yeşil
Fırat	1956	225 YTL	Sürmeli
Güngör	1955	150 YTL	Çakır

Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	S	U	N	A	P	E	K	U	Y	S	A	L		B	E
2	E	N	A	Y	İ		A	L	A		L	E	M	A	N
3	M	İ	N	A		A	L	A	Y	B	E	Y	İ		S
4	A	C		N	A	N	E		A	R		L	A	M	E
5	H	E	Y		T	A		İ		O	B	A		A	
6	A	F	A	K		N	E	S	İ	M	İ		A	R	A
7	T		K	E	L	E	B	E	K		T	A	R	A	K
8	Ö	Z		P	A		E	V	İ	Ç		B	A	L	A
9	Z	A	L		H	E		İ	L		K	A	K		L
10	D		A	K	İ	D	E		E	L	A		A	D	A
11	E	R	K		K	A	R	A	M	E	L	A		A	
12	N	A		K	A		İ	S		Y	A	M	A	M	A
13	S	K	O	R		O	M		A	L	M	A		A	Ş
14	E	S	R	A	R	K	E	Ş		İ	A	D	E		A
15	S		İ	T	İ		K	A	F		R	E	V	İ	R
16		O	J	E		B		M	İ	L					
17	E	S	İ	R	L	İ	K		N	E					
18	S	A	N		A	S	İ	L	İ	K					
19	E	K		U	Z		L	A	K	E					
20	R	A	K	K	A	S	E		E	N					

KARELER VE RAKAMLAR

Cahit Batum

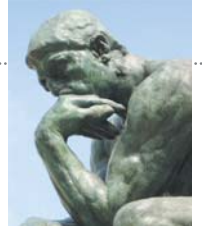
$$\begin{array}{c}
 \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} + \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} = \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} \\
 \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} - \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} = \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} \\
 \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} + \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} = \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array}
 \end{array}$$

Lütfen dikkat edin: 0-9 arasındaki rakamlar, her soru grubunda değişik biçimlerle simgelenmektedir.

$$\begin{array}{c}
 \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} - \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} = \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} \\
 \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} - \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} = \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} \\
 \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} - \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array} = \begin{array}{ccc} \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} & \text{[Yellow/Red]} \end{array}
 \end{array}$$

Cahit Batum'dan "Kareler ve Rakamlar"ın Eylül Ayı Çözümü:

$$\begin{array}{rcl}
 434 + 318 & = & 752 \\
 325 - 206 & = & 119 \\
 759 + 112 & = & 871
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{rcl}
 786 - 238 & = & 548 \\
 232 - 109 & = & 123 \\
 554 - 129 & = & 425
 \end{array}$$

MANTIK BİLMECESİ

Prof. Dr. Yüksel Bozer

Beş kişi yeni yapılan bir apartmanın beş dairesine taşındılar. Fakat kısa bir süre sonra her birinin kimi şikayetleri oldu. Aşağıdaki ipuçlarına bakarak bu kişilerin oturdukları dairenin numarasını, şikayet konusunu ve şikayetin nereden kaynaklandığını bulunuz.

İPUÇLARI:

- 1- 10 numaralı dairede oturan kişinin şikayeti salondan kaynaklanmıyordu.
- 2- 6 numaralı dairede oturan kişi pencereden şikayet ediyordu ki bu kişi Sinem değil-di ve Sinem'in salondan da şikayeti yoktu.
- 3- Buket 2 numaralı dairede oturuyordu; ancak drenajla ilgili şikayeti olmamıştı.
- 4- Balkon zemininden şikayet eden kişinin oturduğu dairenin numarasından iki sayı eksikti.
- 5- 4 numaralı dairede oturan kişi banyodan memnun değildi.
- 6- Altan bir kapının kapanmasından şikayetçiydi. Musluktan şikayet eden başka bir erkekti.
- 7- Yılmaz'ın şikayeti mutfaktan kaynaklanıyordu.

	2	4	6	8	10	Musluk	Drenaj	Zemin	Pencere	Kapı	Mutfak	Banyo	Küçük WC	Salon	Balkon
Altan															
Buket															
Bora															
Sinem															
Yılmaz															
Mutfak															
Banyo															
Küçük WC															
Salon															
Balkon															
Musluk															
Drenaj															
Zemin															
Pencere															
Kapı															

Ad	Daire no.	Şikayet konusu	Şikayet yeri

YukselBozer@butundunya.com.tr

SATRAÇ

Mustafa Yıldız

İSTANBUL FESTİVALİNİ ATALIK KAZANDI

Eyüp Feshane salonlarında 385 katılımcıyla 9 tur üzerinden yapılan 7'nci İstanbul Satranç Festivali Turnuvası'nı Türk GM Suat Atalık 8 puanla kazandı. Ermenistan'dan IM Levon Babujian eş puanla ikinci oldu. GM Gurevic'in üçüncü olduğu turnuva sonunda genç yetenek Oğulcan Kanmazalp de 9/7 puanla IM normu aldı.

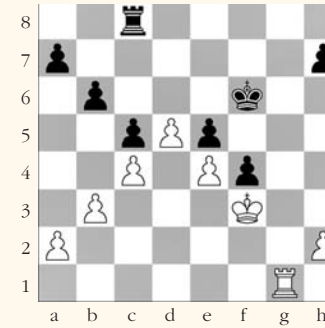
Atalık-Guseinov, İstanbul, 2008

1. d4 Af6 2. c4 g6 3. g3 c6 4. Fg2 d5 5. Va4 Fg7 6. cxd5 Axd5 7. Af3 Fg4 8. e3 0-0 9. 0-0 Ad7 10. Ac3 (D) Fxf3 (Siyah, e5 sürebilmek için filini atla değiştiriyor. Bu değişimin zamanlaması tartışılır.) 11. Fxf3 e5 12. Axd5 (İşte beyaz, "d" dikeyinde ayırık piyon oluşturup onun üzerine oynuyor.) cxd5 13. dxe5 Fxe5 14. Vb5 Af6 15. Kd1 Vb6 (Bir de bingec piyon oluşacak. Siyahların vezir kanadı çok zayıflayacak.) 16. Vxb6 axb6 17. Fxd5 Axd5 18. Kxd5 Ka5 19. Kxa5 bxa5 20. Fd2 a4 21. Kb1 Kd8 22. Fb4 Kc8 23. b3 b5 24. Kd1 f6 25. bxa4bxa4 (Beyazların yeni hedefi a4 piyonu.) 26. a3 g5 27. Kd7 Fc3 28. Kb7 Kc4 29. Fd6 Kc6 30. Fe7 Sf7 31. Şg2 Şg6 32. Ka7 Kc4 33. Fb4 Fb2 34. h3 h5 35. Sf3 g4+ 36. Şg2 Fc1 37. h4 Fb2 38. Ka6 Fc1 39. Sf1 Fb2 40. Şe2 Kc2+ 41. Şe1 Fc3 42. Fxc3 Kxc3 43. Kxa4 (GM Atalık artık, iki piyon önde. Buradan sonra oyunu kazanmak onun için yalnızca teknikten ibaret, ama o yine de çok öğretici oynadı.) Kb3 44. Ka6 Kb1+ 45. Şe2 Kb2+ 46. Sf1 Kb1+ 47. Şg2 Ka1 48. a4 Şg7 49. Ka7+ Şg6 50. a5 Şh6 51. a6 Şg6 52. Ka8 Ka2 53. Sf1 Şh7 54. Ka7+ Şg6 55. Ka8 Şg7 56. a7 Ka1+ 57. Şe2 Ka2+ 58. Şd3 Ka3+ 59. Şd4 Ka2 60. Şd5 Ka6 61. Şe4 Ka4+ 62. Şd5 Ka6 63. Şc5 Ka2 64. Şd6 Ka6+ 65. Şe7 Ka2 66. Şe8 Şg8 67. e4 Ka4 68. Şd7+ Şg7 69. Şd6 Ka6+ 70. Şd5 Ka2 71. Şc5 Ka3 72. Şd6 Ka6+ 73. Şd7 Ka2 74. Şe6 Ka6+ 75. Sf5 Ka5+ 76. Sf4 Ka3 77. e5 Ka4+ 78. Sf5 Ka5 79. Ke8 1-0

AÇIK HATLAR (II)

Açık hatlara sahip olmanın yalnızca yedinci (ikinci) yataya egemen olmaya yaradığını düşünmemek gerekir. Açık hatlar, arka yataylardaki zayıf piyonlara atak yapmak ve rakibi "Zugzwang"a sokmak için de kullanılır.

Petrosian-Kortschnoj, Moskova, 1963

Beyaz, açık olan tek dikeyin hakimi. Piyon yapısı iyi. Beyazın amacı, "h" piyonunu sürerek açık dikeyde ileri karakol oluşturmak.

1. h4 Şimdi, Kg5 ve sonrasında Kf5+ tehdidi var.

1... h6 Siyah, beyazın planını anladı ve yakın tehdidi önlemeye çalışıyor. 2. h5 Sf7 3. Kg6 Kg8

Piyon oyun sonu siyahın yararına, her iki tarafın bağlı geçer piyonları var.

4. d6 Kh8 5. Şg4 Şahın bu yola devam etmesi kazandırır; ancak kalesi h7'de olursa.

5... Kf8 6. Kxh6?? (6. Şf5 f3 7. Kg1 Şe8+ 8. Şxe5 f2 9. Kf1 Şd7 10. Şd5 Kf4 Berabere. Beyaz şahın f3'e dönmesi gerekirdi.)

6... f3! 7.Şg5 Şe8 Beyaz terk etti.

Beyaz şah, "üçgen" kuralını uygulamalıydı. Bu konumda, Şah f3'te iken, siyah kale h8'de, hamle sırası da siyahta olsaydı beyaz kazanırdı. •

ATAK

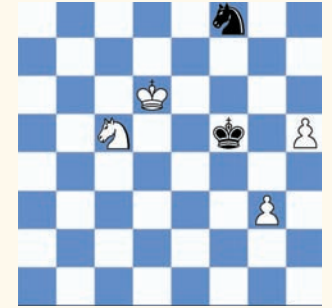
Kanmazalp-Grillon, 2008

Beyaz kazanır

OYUN SONU

Belenky, 1955

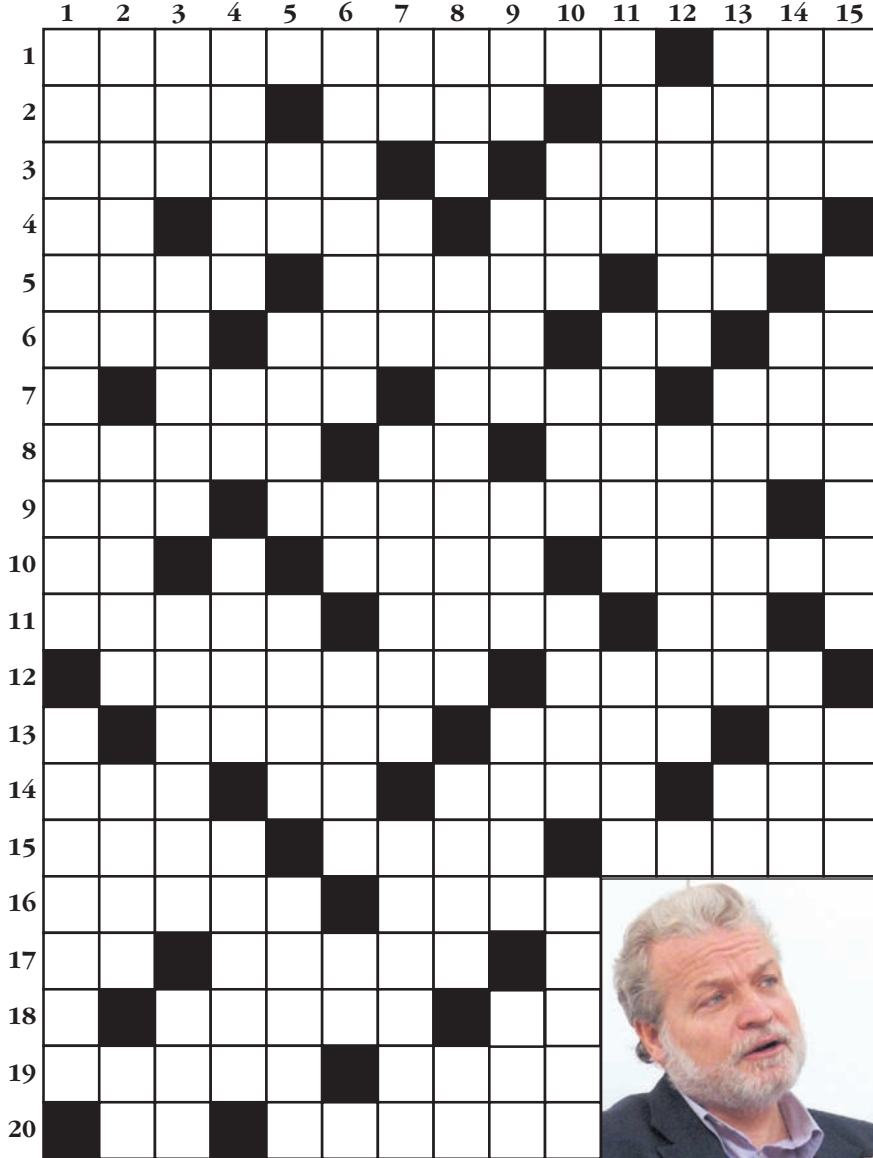
Beyaz kazanır

KENDİ GELEN

Bayram-Seyhanoğlu, 2008

29... Kxa4??

SOLDAN SAĞA: 1) Fotoğrafta görülen yazımız. - Matem. 2) İzmir'e bağlı tarihi kalıntılarıyla ünlü ilçe. - Kur'an'da bir sure. - Tehlikeli, sarp ve zor geçit. 3) Fizikte yön belirtmek için kullanılan yönlü doğru parçalarına verilen ad. - Eylemsizlik. 4) Çinkonun simgesi. - Köpeğin yavrusu. - Bir sıcak ülke meyvesi. 5) Adanılan şey, nezir. - Antalya civarında antik çağda yaşamış bir uygarlık. - Beyaz. 6) Herhangi bir kas kümesinin irade dışı hareketi. - Gemilerin barınmalarına, yük alıp boşaltmalarına yarayan sığınak. - Vilayet. - Eski dilde ilaç. 7) Yemek, yiyecek. - Çerkes destanlarına verilen ad. - Büyük, yetişkin. 8) Fazla bön, avanak. - Ali Özgentürk'ün bir filmi. - Rafadan yumurta. 9) Bir çoğul eki. - Bakanlar Kurulu'na verilen yetkilere dayanılarak alınan karar. 10) Eski dilde bayram. - Meneviş. - Fenle ilgili. 11) Evlerde yiyecek, içecek ve erzakın saklandığı oda. - "James" (Ian Fleming tarafından 1952'de yaratılan düşsel bir İngiliz ajan karakteri). - Bir tür cetvel. 12) Ay takviminin dokuzuncu ayı. - İlgi. 13) Parlak beyaz renkli, basit bir element. - "Coşkun" (Belgesel niteliğinde haberler de yapan bir gazetecimiz). - Radyum elementinin simgesi. 14) Azotlu besinlerin vücutta yanmasıyla oluşan, erimiş bir durumda idrarla dışarı atılan azotlu madde. - Rütbesiz asker. - Hammaddedyi işleyip mal üretme. - Aile bireylerinden birinin sorumluluğunu üstünden atma, aileden saymama. 15) Belirli kurallara uyularak yapılan yumruk dövüşü. - Belirli bir tür üzüm veren bitki. - Çeşitli renk ve büyüklükteki karelerden oluşan desen. 16) Büyük çivi. - Adet. 17) Şaşma belirten bir ünlem. - İleti. 18) Ayıncı özellikleriyle belirlenen süreç. - Demirin simgesi. 19) Ayıncı ahır adına koşan atlar. - Cerahat. 20) İridyumun simgesi. - Bir alet ya da taşıtın hareket etmesini sağlayan mekanizması.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1) "Beni burada arama anne /Kapıda adımı sorma / Saçlarına yıldız düşmüş / Koparma anne / Ağlama" diyen şairimiz. - Vatandaşımızı emperyalist ülkelerin işgalinden kurtaran Mustafa Kemal'i yetiştiren ana. 2) Erkekler için kullanılan bir seslenme sözü. - Seyrek, az bulunur. - "Aliye" (Sinema sanatçımız). - İlgi eki. 3) Değün. - Baharat satılan dükkan. - Kimi bitkilerin genellikle süt görünüşünde olan öz suyu. - İyi bakım ve ilaç tedavisi. 4) Yere getirilmesi başkasından istenilen şey, talep. - Kamer. - Bir iskambil oyunu. - At, eşek gibi hayvanların sırtına yerleştirilen, üzerine yük bağlanan araç. 5) Bir şeyin esas tutulan yüzü. - Devlet işlerini dinden ayrı tutan. - Başarısız. - Varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kağıt üzerinde yapılan biçimleri. 6) Gerginlik, tansiyon. - İlenme, beddua. - Sivas iline bağlı ilçelerden biri. - Bir nota. 7) Ses. - Bir soru sözü. - Gaziantep iline bağlı ilçelerden biri. - Durağan. 8) Tren yolu. - Hekimlikte kullanılan, sarı çiçekli, acı köklü, küçük bir bitki. - İmge. - Endonezya'nın plaka imi. 9) Samaryum elementinin simgesi. - Atların diz kapağı. - Bir geeyik cinsi. - Bir suçun bağışlanmasının istendiğini anlatan bir söz. - Finlandiyalı. 10) Anne. - Nâzım Hikmet'in soyadı. - Kabilyle birlikte tarılan bir nesnenin kabının ağırlığı. - Döl eşi. 11) Dar ve kalınca tahta. - Telef etme. - Ağır hapis mahkûmlarının boynuna geçirilen demir halka. 12) İki kıyı arasındaki dar ve derin deniz. - Metal olmayan element. 13) Hayvanların su içtikleri oyma kap. - Mezra. - Yunan alfabesinde bir harf. 14) Akla ve gerçeğe aykırı. - Yankı. - Mitolojide savaş tanrısı. 15) Bulunulan yerden daha yüksekte kalan düzlük. - "Turan" (İstanbul Şehir Hatları'ndaki bir vapura adı verilmiş, 1960 olaylarında öldürülmüş ilk öğrenci). - Tanrı tanımaz. •

FilizOskay@butundunya.com.tr

BİZE GÖNDERİLEN KİTAPLARDAN

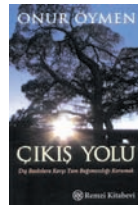
ÇIKIŞ YOLU, BANDIRMA YOLCULARI, SOSYAL VE SİYASİ BOYUTLARIYLA AHI EVREN-MEVLANA MÜCADELESİ

Çıkış Yolu Dış Baskılara Karşı Tam Bağımsızlığı Korumak

Onur Öymen

Remzi Kitabevi

İki yüz yıldan buyana büyük devletlerin yaptığı müdahale örneklerine ve dış baskılara direnerek ulusal bağımsızlığına kavuşabilen ülkelerin öykülerinin anlatıldığı kitapta Osmanlı İmparatorluğu'nu

tükenme noktasına getiren dış müdahalelerden sonra çıkış yolu arayan Atatürk'ün savunduğu ilkeler ve Türkiye'yi bağımsız, egemen ve çağdaş bir ülke haline getirmek için verilen mücadele anlatılıyor:

“Eskiden olduğu gibi bugün de uluslararası ilişkilerde dış baskılar bir dış politika aracı olarak

kullanılıyor. Evvelce bu, Şili ve diğer Latin Amerika ülkelerinde olduğu gibi askeri darbe yaptırarak yönetime el koymak veya İran'da Musaddık'ın devrilmesi olayında görüldüğü gibi, halk ayaklanması düzenlemek şeklinde oluyordu. Bazen de büyük devletler, savaştan sonra İtalya'da yaptıkları gibi seçimleri etkileyerek kendilerine yakın partilerin iktidar olmasını sağlıyorlardı.

Günümüzde daha çok IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar yoluyla ülkelerin iç ve dış politikalarını etkileme yoluna gidiliyor. Avrupa Birliği de gerektiğinde bir baskı unsuru olarak kullanılıyor. Irak'ta olduğu gibi, doğrudan müdahale yönetimiyle devletlerin yönetimine el konulabiliyor. Büyük devletlerin din faktörünü veya etnik ayrılıkları da kendi çıkarları doğrultusunda kullanabiliyorlar. (...) Özetle, Türkiye'nin 'Çıkış Yolu' Atatürk yoludur.”

Bandırma Yolcuları Mustafa Kemal ile “Kurtuluş” Destanını Başlatanların Öyküsü

Önay Yılmaz

Alfa Yayınları

Mustafa Kemal ile Kurtuluş Savaşı'na başlamak üzere yola çıkanların öyküleri, bugün onların yaşayan yakınlarını da kucaklayarak okura sunuluyor. Bu alanda yazılan başvuru kaynağı Dr. Fethi Tevetoğlu'nun “Atatürk'le Samsun'a

Çıkanlar” yapıtı dışında ilk kez ciddi bir çalışma olan kitap Bandırma Yolcuları'nın çocuk ve torunlarını yıllar sonra biraraya getirmeye de olanak yaratmış. Geride kalan belge ve hatıralar yanında söyleşiler de kitabı zenginleştirmiş.

Kitap, okuru yolculuk öncesi ve yolculuk sırasında gölgede kalan geçeklerle buluşturuyor.

Sosyal ve Siyasi Boyutlarıyla Ahi Evren- Mevlana Mücadelesi

Mikail Bayram

Mikail Bayram

Nasreddin Hoca'yı herkes bilir; ama kim olduğunu bilmez. Ünü Avrupa'ya, Asya'ya, Hint Okyanusu'na yayılan bu ünlümüzün kim olduğu konusunda bilimsel kanıtlar eşliğinde

açıklık getiriliyor. Bu çalışmada Ahi Teşkilatı'nın başmimarı olan büyük halk filozofu ve fikir adamı “Ahi Evren” diye bilinen Hacı Nasirü'd-din Mahmut hakkında ki yeni bulgu ve bilgiler sunulduktan sonra, bu yeni bulgu ve bilgiler ışığında latifeleriyle tanınan Nasreddin Hoca ile lakabı “Nasirü'd-din” olan Ahi Evren'in aynı kişi oldukları gösterilmektedir. Böylece Anadolu Selçukluları devrinin bir ünlü fikir ve aksiyon adamının gerçek kişiliği su yüzüne çıkarılmış ve çevresindeki giz perdesi aralanmış bulunuyor.

Ahi Evren'in yapıtlarındaki bir takım latife ve hikayeler halk arasında “Nasreddin Hoca Latifeleri” olarak yer aldığı ve kimi “Nasreddin Hoca Latifeleri”nin de Ahi Evren'in yapıtlarındaki anlatımlardan ve yorumlardan alındığını ve yaşamından izler içerdiği görülüyor. Yıllar içinde Nasreddin Hoca'ya mal edilen pek çok hikayenin varlığı da ayrı bir gerçek.

Tarihin karanlıklarına terk edilen bilge bir kişi olan Ahi Evren'i yeniden tanıma olanağı yanında kitap Ahi Evren, yani Nasreddin Hoca ile Mevlana arasındaki çatışmayı da gözler önüne seriyor. Kitap bir anlamda Türkiye Selçukluları döneminin sosyal ve kültürel olaylarına ışık tutuyor açıklık getiriyor. •

**BİR FOTOĞRAF
BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR**
Gönderi: Selçuk Irgit, Ankara

Diyaliz malzemelerinde kalite güvencesi.

Vaksan, ileri tıp merkezlerinin laboratuvar cihaz ve malzeme gereksinimleri için güvenilir çözümler üretiyor.

Vaksan, böbrek sağlık merkezlerinin

- Diyaliz Sarf Malzemeleri,
- Diyaliz Koltukları,
- Mikrovasküler Laser Dopler Perfüzyon Ölçme Cihazları

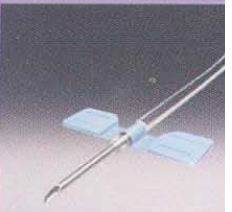
için dünyanın en iyi markalarıyla işbirliği yapmaktadır.

Vaksan, hizmet ve güvence önceliklerini Başkent Holding çatısı altında sunuyor.

Vaksan Sağlık Tesisleri

Laboratuvar ve Sağlık Malzemeleri Tic. ve San. A. Ş.
11. Sokak No: 40 / 6, 06490 Bahçelievler Ankara
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43
Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

TÜRK RESSAMLARI: SAİT MİNGÜ

“ADSIZ”

*Sait Mingü, 1977 yılında İstanbul'da doğdu.
2001 yılında Mimar Sinan Üniversitesi, Resim
Bölümü'nden mezun oldu. 2001-2006 yılları arasında
Güzel Sanatlar/Saatchi&Saatchi'de sanat yönetmeni
olarak çalıştı. 2006 yılından buyana kişisel atölyesinde
resim çalışmalarına devam eden Ressam Sait Mingü,
2007 yılında “Kırmızı Ardiç Kuşu” adındaki
ilk kişisel sergisini açtı.*

